

VILNIAUS UNIVERSITETAS
TEISĖS FAKULTETAS
BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS KATEDRA

Astos Klanauskienės,
Neakivaizdinio skyriaus
IV kurso studentės

MAGISTRO DARBAS

**BAUDŽIAMOJI ATSAKOMYBĖ UŽ PLĖŠIMĄ PAGAL LIETUVOS
RESPUBLIKOS IR UŽSIENIO ŠALIŲ BAUDŽIAMUOSIUS ĮSTATYMUS**

**CRIMINAL RESPONSIBILITY FOR ROBBERY ACCORDING TO THE
LITHUANIAN AND FOREIGN COUNTRIES CRIMINAL LEGISLATION**

Darbo vadovas doc. dr. A. Abramavičius
Recenzentas lekt. J. Nocius

TURINYS

IŽANGA	2
1. NUSIKALTIMŲ NUOSAVYBEI SAMPRATA IR SISTEMA	5
2. PLĖŠIMO, KAIP NUSIKALTIMO NUOSAVYBEI, SAMPRATA	12
2.1. PLĖŠIMO SAMPRATOS BEI ĮSTATYMŲ, REGLAMENTUOJANČIŲ BAUDŽIAMĄJĄ ATSAKOMYBĘ UŽ PLĖŠIMĄ, RAIDA	12
2.2. PLĖŠIMO SĄVOKA LIETUVOS IR UŽSIENIO ŠALIŲ BAUDŽIAMUOSIUOSE ĮSTATYMUOSE	18
3. PLĖŠIMO SUDĖTIS PAGAL LIETUVOS IR UŽSIENIO ŠALIŲ BAUDŽIAMUOSIUS ĮSTATYMUS	24
3.1. OBJEKTAS, DALYKAS IR NUKENTĖJUSYSIS	24
3.2. OBJEKTYVIEJI POŽYMIAI	27
3.3. SUBJEKTAS	37
3.4. SUBJEKTYVIEJI POŽYMIAI	41
4. PLĖŠIMĄ KVALIFIKUOJANTYS POŽYMIAI	46
5. PLĖŠIMO ATSKYRIMAS NUO KITŲ NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ NUOSAVYBEI.....	57
IŠVADOS	62
SANTRAUKA	64
SUMMARY	65
PANAUDOTŲ ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	66

IŽANGA

Nusikaltimais šiurkščiai pažeidžiamos žmogaus teisės ir laisvės – svarbiausi baudžiamaisiais įstatymais ginami gėriai. Vienas iš tokių įvairiomis baudžiamosios teisės normomis saugomų gėrių yra ir nuosavybė. Nuosavybė, nepriklausomai nuo jos formos, užima svarbią vietą visuomenės gyvenime, todėl kiekviena valstybė stengiasi ir yra suinteresuota, kad joje esanti nuosavybė būtų saugoma nuo galimų pavojingų kėsinių. Tokia apsauga yra užtikrinama ir baudžiamaisiais įstatymais. Nuosavybės neliečiamumo užtikrinimas reiškia savininko teisę reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų jo teisių, o taip pat ir valstybės pareigą ginti ir saugoti nuosavybę nuo neteisėto kėsinosi į ją. Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 17 straipsnio 2 punkte nustatyta: „Kiekvienas žmogus turi teisę turėti nuosavybę tiek vienas, tiek kartu su kitais. Iš nieko negali būti savavališkai atimta jo nuosavybė.“¹ Lietuvos Respublikos Konstitucija irgi įtvirtina bendrą nuosavybės neliečiamumo principą – Konstitucijos 23 straipsnyje nustatyta, kad nuosavybė neliečiama ir nuosavybės teises saugo įstatymai.² Kadangi nusikaltimais nuosavybei yra pažeidžiama viena prigimtinių žmogaus teisių – teisė į nuosavybę – todėl kiekvienoje valstybėje ši teisė ginama įvairiomis formomis ir priemonėmis.

Nepaisant griežtos teisinės nuosavybės apsaugos, praktika rodo, kad didžiąją dalį visų nusikalstamų veikų sudaro būtent nusikalstamos veikos nuosavybei. Vagystėmis ir plėšimais yra iškreipiamas visuomeninių nuosavybės santykių turinys, pažeidžiama juridinė jų įgyvendinimo forma. Vagystės ir plėšimų paplitimą visuomenėje rodo tai, kad jie sudaro apie 60 procentų visų nusikalstamų veikų.³ Teisinga bausmių politika, orientuota į griežtesnę atsakomybę už labiau paplitusias nusikalstamas veikas, neabejotinai veikia tokių nusikaltimų struktūrinius pokyčius – tačiau šių nusikaltimų mažėjimo tendencija nėra ženkli. Tinkamas baudžiamųjų įstatymų taikymas, teisingas šių nusikaltimų kvalifikavimas, teisingas bausmių skyrimas už padarytas nusikalstamas veikas buvo ir išlieka viena svarbiausių praktinių problemų.

Šio darbo tikslas - išanalizuoti tam tikrus baudžiamosios atsakomybės už plėšimą aspektus pagal Lietuvoje galiojančius baudžiamuosius įstatymus bei palyginti su kai kurių kitų užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose numatyta baudžiamąja atsakomybe. Kad šis tikslas

¹ Žr. 1948 m. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija. Žmogaus teisės: Tarptautinių dokumentų rinkinys. Vilnius. 1991. P.5.

² Lietuvos Respublikos Konstitucija. Vilnius. 2003. P.6.

³ Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga, patvirtinta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 52.

būtų pasiektas, reikia paanalizuoti plėšimo sampratą, jo teisinę prigimtį, reglamentavimo Lietuvos baudžiamuosiuose įstatymuose raidą, tokių nusikaltimų objektą ir dalyką, objektyviuosius ir subjektyviuosius požymius bei subjekto ypatumus. O tai ir sudaro šio darbo *tyrimo dalyką*. Išsami plėšimo, įtvirtinto Lietuvos Respublikos Baudžiamojo Kodekso 180 straipsnyje analizė reikalinga ir dėl to, kad plėšimo nusikaltimo sudėtis pastaraisiais metais buvo papildyta ir naujais požymiais. Todėl darbe atskleidžiami tam tikri teoriniai plėšimo požymių aspektai Lietuvoje ir užsienio šalyse bei nagrinėjamos kai kurios išskylančios praktinės šio nusikaltimo kvalifikavimo problemos. Darbe aptariami ir plėšimą kvalifikuojantys požymiai bei trumpai apžvelgiama pati bausmė už šiuos nusikaltimus. Magistro darbe analizuojami esminiai plėšimo atskyrimo nuo kitų nusikaltimų nuosavybei aspektai, t.y. apžvelgiami plėšimo ir vagystės bei plėšimo ir turto prievartavimo panašumai ir skirtumai. Visų šių klausimų nagrinėjimas ir sudaro darbo *tyrimo objektą*.

Temos aktualumą atspindi tai, kad plėšimų, kaip smurtinių nusikaltimų nuosavybei skaičius yra ženklus ne tik Lietuvoje, bet ir daugumoje užsienio šalių. Ir kiekviena valstybė siekia užkirsti kelią šių nusikaltimų skaičiaus didėjimui savitai kovodama su šių nusikalstamų veikų paplitimu. Tačiau, sprendžiant šią vieną didžiausių problemų, siekiant patraukti kaltą asmenį baudžiamajon atsakomybėn, neišvengiamai susiduriama su tinkamu padarytos nusikalstamos veikos kvalifikavimu. Tam būtinas ir išsamus teorinės plėšimo nusikaltimo kaip reiškinių pusės pažinimas.

Siekiant magistrinio darbo tikslo bei tiriant darbo objektą naudotasi keliais mokslinio *tyrimo metodais*. Istorinis metodas taikytas siekiant atskleisti kaip tam tikros istorinės aplinkybės, įvykiai ar vystymosi tendencijos įtakojo plėšimo sampratos bei įstatymų teisinio reglamentavimo už šiuos nusikaltimus raidą. Loginis metodas naudotas atskleidžiant teisės normų turinį, darant apibendrinimus ir išvadas bei pateikiant teismų praktikos vertinimus. Lingvistinis metodas taikytas siekiant paaiškinti darbe naudotas baudžiamųjų įstatymų tekste vartojamas sąvokas. Lyginamojo metodo pagalba bandyta atskleisti plėšimo traktuotės Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose ypatumus. Sisteminės analizės metodas naudotas aptariant plėšimo kvalifikavimo problemas, analizuojant plėšimą kartu su kitais nusikaltimais nuosavybei bei atskleidžiant Lietuvos ir kitų užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose nustatytą plėšimo nusikaltimo teisinį reglamentavimą.

Rašant magistro darbą naudotasi įvairiais *šaltiniais* : įvairių laikotarpių Lietuvos ir užsienio šalių baudžiamaisiais įstatymais bei kitais teisės aktais, baudžiamosios teisės specialistų mokslo darbais, vadovėliais, straipsniais teisinėje literatūroje, tokių autorių kaip A. Drakšienė, E.

Stauskienė, O. Fedosiuk, K. Jovaišas, V. Piesliakas, A.N. Ignatov, S.M. Kočoj, B.S. Nikiforov, F.M. Rešotnikov, A.E. Žalinskij, G.A. Kriger, N.A. Lopašenko bei kitų autorių kolektyvų darbais, nagrinėjusių savo darbuose plėšimo bei kitų nusikaltimų nuosavybei požymius, o taip pat ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimais ir oficialiais išaiškinimais bei atskirų Lietuvos teismų praktika baudžiamosiose bylose.

1. NUSIKALTIMŲ NUOSAVYBEI SAMPRATA IR SISTEMA

Nuosavybė, nepriklausomai nuo jos formos, neabejotinai užima vieną svarbiausių vietų visuomenės gyvenime. Būtent todėl kiekviena valstybė siekia apsaugoti ją nuo galimų nusikalstamų kėsinių. Nuosavybės neliečiamumo užtikrinimas reiškia savininko, kaip subjektyvių teisių į turtą turėtojo, teisę reikalauti, kad jokie kiti asmenys nepažeistų jo teisių, o taip pat ir valstybės pareigą saugoti nuosavybę nuo neteisėto kėsinosi į ją, o pasikėsinus – ją ginti.

Nuosavybės teisė yra viena iš pagrindinių, prigimtinių teisių, susiformavusi dar Senovės Romos valstybėje. Romėnų teisėje teisė į nuosavybę praėjo netrumpą evoliucijos kelią, tačiau galiausiai susiformavo būtent kaip subjektinė teisė, pasireiškianti tuo, kad savininkas jam priklausančiam daiktui turi absoliučią valdžią.⁴ Taigi, Romėnų teisėje pati nuosavybės teisė buvo suprantama kaip daiktinė ir autonominė asmens teisė valdyti, naudoti ir disponuoti materialiu daiktu, kuri iš esmės buvo neribota, tačiau negalėjo pažeisti egzistuojančios teisėtvarkos. Pagrindiniai Romėnų teisės nuosavybės sampratos elementai yra išlikę iki dabar.

Pati nuosavybės teisė gali būti suprantama tiek objektyviaja, tiek ir subjektyviaja prasmėmis. Tokiam nuosavybės traktavimui pritaria ir žinomi Lietuvos civilinės teisės specialistai – V. Mikelėnas, P. Rasimavičius, A. Taminskas ir kiti.⁵ Subjektyviaja prasme nuosavybės teisė suprantama kaip savininko teisė savo nuožiūra, tačiau nepažeidžiant įstatymų bei kitų asmenų teisių ir interesų – nuosavybės teisės objektą valdyti, naudoti bei juo disponuoti. Ši nuostata įtvirtinta ir Lietuvos Respublikos Civilinio Kodekso 4.37 straipsnyje.⁶ Objektyviaja prasme nuosavybės teisė apibūdinama kaip visuma teisės normų, reguliuojančių ekonominius santykius dėl nuosavybės teisės objektų valdymo, naudojimosi jais bei disponavimo.⁷ Būtent todėl, kad egzistuoja objektyviosios teisės normos, atsiranda ir asmenų subjektyvi nuosavybės teisė bei įtvirtinamas jos turinys.

Nuosavybės neliečiamumo užtikrinimas ir savininko pažeistų teisių gynimas yra įtvirtintas daugelyje tarptautinių dokumentų (Visuotinė žmogaus teisių deklaracija) bei tam tikruose mūsų valstybės įstatymuose (Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, Lietuvos Respublikos civiliniame, baudžiamajame, administracinių teisės pažeidimų kodekuose). Taigi nuosavybė saugoma civilinės,

---

⁴ Nekrošius I., Nekrošius V., Vėlyvis S. Romėnų teisė. Vilnius. 1999. P.127.

⁵ Civilinė teisė. Kaunas. 1997. P.249-250.

⁶ Lietuvos Respublikos Civilinis Kodeksas. Vilnius. 2001. P.157.

⁷ Civilinė teisė. Kaunas. 1997. P.249-250.

administracinės bei baudžiamosios teisės normomis. Kaip minėta, Konstitucijos 23 straipsnyje nustatyta, kad:

„Nuosavybė neliečiama.

Nuosavybės teises saugo įstatymai.

Nuosavybė gali būti paaimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginama.“⁸

Konstitucija įtvirtina tik bendrą nuosavybės neliečiamumo principą, o teisinė apsauga užtikrinama civilinės, administracinės ar baudžiamosios teisės normomis – priklausomai nuo pažeidimo pobūdžio. Baudžiamoji teisė yra paskutinė, kraštutinė priemonė minėtam teisiniui gėriui apginti, kai gynybos neįmanoma užtikrinti kitų teisės šakų normų pagalba. Teisinėje literatūroje tai įvardinama kaip „*ultima ratio*“ priemonė.⁹

Bendroji nusikalstamų veikų nuosavybei samprata Lietuvos Respublikos Baudžiamajame Kodekse nėra pateikiama, tačiau BK Specialiosios dalies XXVIII skyriuje nustatyta baudžiamoji atsakomybė už atskirus nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams. Šis baudžiamojo įstatymo skyrius apima baudžiamąją atsakomybę už sekancias veikas, tokias kaip vagystė, neteisėtas naudojimas energija ir ryšių paslaugomis, plėšimas, turto prievartavimas, sukčiavimas, turto pasisavinimas, turto iššvaistymas, radinio pasisavinimas, turtinės žalos padarymas apgaule, turto sunaikinimas ar sugadinimas, turto sunaikinimas ar sugadinimas dėl neatsargumo, nusikalstamu būdu gauto turto įgijimas arba realizavimas.¹⁰

Paminėtina, kad anksčiau šios nusikalstamos veikos buvo įvardintos kaip nusikaltimai nuosavybei. Tačiau, matyt, reikėtų pritarti įstatymų leidėjo pozicijai, kad tokiomis veikomis kėsinamasi ne tik į nuosavybę, bet ir į kitus turtinio pobūdžio gėrius: turtines teises, turtinius interesus. Antai darant sukčiavimą įgyjamas ne tik svetimas turtas, bet ir svetima turtinė teisė, panaikinamos ar iššvaistomos turtinės prievolės. Turto pasisavinimo ar iššvaistymo atveju gali būti pasisavintas ar iššvaistytas ne tik svetimas turtas, bet ir svetima turtinė teisė ir panašiai.

Vienas pagrindinių šių nusikalstamų veikų požymių yra tai, kad šiomis veikomis yra pagrobiamas, pasisavinamas, užvaldomas ar iššvaistomas svetimas turtas arba kokiu tai kitu būdu padaroma turtinė žala asmeniui, valstybei.

Atskirų nusikalstamų veikų nuosavybei bendrumus ir skirtumus išreiškia objektyvieji ir subjektyvieji šių veikų požymiai.

---

⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucija. Vilnius. 2003. P.6.

⁹ Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius. 1985. P.505.

¹⁰ Lietuvos Respublikos Baudžiamasis Kodeksas. Vilnius. 2005. P.128-134.

Visais nusikaltimais nuosavybei kėsiamasi į nuosavybę. Rūšinio nusikalstamų veikų nuosavybei objekto pagrindas – nuosavybė, turtinės teisės ir turtiniai interesai, ir tai yra vienintelis, visas šias veikas vienijantis požymis. Požymiai, kurie apibūdina kitus nusikalstamos veikos sudėties elementus (objektyvioji ir subjektyvioji pusės bei subjektas), dažnai yra skirtingi. Tiesioginis nusikalstamų veikų nuosavybei objektas yra konkreti nuosavybė – privati, t.y. fizinių ar juridinių asmenų, viešoji, t.y. valstybės ar savivaldybės, mišri, bei asmens turtinės teisės ir turtiniai interesai. Ir nors konkreti nuosavybės forma pačiai baudžiamajai atsakomybei reikšmės neturi, bet ją būtina nustatyti, kadangi ji yra būtinas įrodinėjimo dalykas. Teisininkas dr. O. Fedosiuk, nagrinėdamas nuosavybės ir turto teisinę problematiką Lietuvos Respublikos Civiliniame ir Baudžiamajame Kodeksuose, teigia, kad „baudžiamojoje teisėje visų turtinių nusikaltimų objekto ribojimas terminu „nuosavybė“ netikslingas. Baudžiamosios teisinės apsaugos reikalauja turtiniai santykiai plačiaja prasme“.¹¹ Ir ši nuostata yra įtvirtinta baudžiamajame įstatyme, kuriame visų turtinių nusikaltimų objektas apibūdinamas nuosavybės, turtinių teisių ir interesų sąvokomis. Tai leidžia adekvačiai aiškinti įvairius turtinių nusikaltimų požymius, atskleidžiant kiekvieno nusikaltimo objekto ir dalyko specifiką. Jau įprasta, kad vagystė ir plėšimas buvo ir yra laikomi kaip nusikaltimai nuosavybei. Tuo tarpu, sukčiavimas, svetimo turto pasisavinimas ir iššvaistymas, nusikalstamu būdu gauto turto įgijimas arba realizavimas gali pažeisti ne tik nuosavybės teisę, bet ir kitas daiktines ir prievolines teises, o turto prievartavimu gali būti kėsiamasi ne tik į nuosavybės ir kitas turtines teises, bet ir į turtinius interesus – reikalaujant atlikti kokius nors turtinio pobūdžio veiksmus ar verčiant susilaikyti nuo tam tikrų turtinio pobūdžio veiksmų atlikimo (pavyzdžiui, sandorio ar sutarties sudarymo ir pan.). Taigi, turtiniai interesai – tai bene plačiausias savo turiniu saugomas turtinis teisinis gėris. Kaip baudžiamosios teisinės apsaugos objektas jis gali būti suprantams kaip išreikšta valia daryti įtaką savo turtinei aplinkai. Pažeisti turtinį interesą reikštų atlikti veiksmus, kurie prieštarauja šiam suinteresuotumui. Todėl galima teigti, kad turtinių interesų įtraukimas į saugomų objektų sąrašą užtikrina visos turtinės aplinkos apsaugą.¹²

Beveik visos nusikalstamos veikos nuosavybei turi vieną tiesioginį objektą, tačiau yra ir išimčių. Pavyzdžiui, du tiesioginius objektus turi tokios veikos kaip plėšimas ir turto prievartavimas. Šiomis veikomis yra kėsiamasi tiek į pagrindinį, tiek ir į papildomą objektus – žmogaus neliečiamumą, jo sveikatą ar gyvybę. Vienas šių objektų yra pagrindinis, t.y. atskleidžia, parodo nusikalstamos veikos esmę, o kitas – yra papildomas.

¹¹ O.Fedosiuk. Nuosavybė ir turtas Civiliniame ir Baudžiamajame Kodeksuose. Jurisprudencija. 2002, t.28(20). P.83.

¹² Plačiau apie tai - O.Fedosiuk. Nuosavybė ir turtas Civiliniame ir Baudžiamajame Kodeksuose. Jurisprudencija. 2002, t.28(20). P.83-84.

Paprastai nusikalstamų veikų nuosavybei, turtinėms teisėms ir turciniams interesams dalyku yra svetimas turtas. Kalbant apie šių nusikalstamų veikų dalyką, jo apibrėžimas priklauso apskritai nuo to, kaip yra suprantamas nusikaltimo dalykas. Neabejotinai svarbu akcentuoti, kad baudžiamoji atsakomybė už nusikalstamas veikas nuosavybei gali kilti tik tuomet, kai kėsiniama į svetimą turtą, kuris kaltininkui nepriklauso. Tai yra būtinas šių nusikalstamų veikų požymis. Svetimas bus toks turtas, kuris kaltininkui nepriklauso nuosavybės teise arba nėra kitaip jo teisėtai valdomas. Taigi nusikalstamų veikų nuosavybei dalykas – svetimas turtas, konkretūs materialaus pasaulio daiktai, kuriuos veikiant daroma žala teisiniams gėriams arba keliami tokios žalos grėsmė. Savaiame suprantama, kad nusikalstamų veikų nuosavybei dalyku paprastai yra kilnojamas daiktas, tačiau tam tikros veikos, pavyzdžiui, turto prievartavimo atveju, gali būti reikalaujama perleisti nuosavybės teisę į kokį nors konkretų objektą – namą ar žemės sklypą ir panašiai, o turto sunaikinimo ar sugadinimo veikos dalyku gali būti ir tam tikras nekilnojamas daiktas. Paminėtina ir tai, kad nors vagystės dalyku paprastai yra kilnojamieji daiktai, tačiau įmanoma pavogti ir nekilnojamąjį daiktą, pavyzdžiui laivą ar orlaivį, kurie nors ir pagal savo prigimtį yra kilnojamieji, bet juos nekilnojamaisiais pripažįsta įstatymai. Taip pat negalima paneigti galimybės pavogti ir tam tikrą nekilnojamąjį pagal prigimtį daiktą, tarkime, rąstinį namą – juk jį kaltininkas gali išsiardyti dalimis ir tokiu būdu šį nekilnojamąjį svetimą turtą neteisėtai užvaldyti.¹³

Objektyviai nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai nuosavybei pasireiškia pavojingu veikimu arba neveikimu. Dažniausiai tokios nusikalstamos veikos padaromos aktyviais veiksmais, siekiant neteisėtai ir neatlygintinai paaimti svetimą turtą ir jį užvaldyti, ar įgyti į jį teisę ir panašiai. Neveikimu turčinė žala paprastai padaroma apgaule arba turtą sunaikinus ar sugadinus (pavyzdžiui, piktnaudžiaujant pasitikėjimu darant BK 186 straipsnyje, BK 187 straipsnyje numatytus nusikaltimus). Dauguma baudžiamajame įstatyme numatytų nusikalstamų veikų nuosavybei sudėčių yra materialiosios. Tik dvi veikos turi formaliąją sudėtį : tai turto prievartavimas ir nusikalstamu būdu gauto turto įgijimas arba realizavimas. Čia svarbiausias objektyviosios pusės požymis yra neteisėta veika. Padariniai tuomet yra už nusikaltimo sudėties ribų ir į juos atsižvelgiama individualizuojant bausmę. Nusikalstamos veikos padariniai paprastai yra turčinio pobūdžio, padarantys tiesioginę turčinę žalą savininkui ar teisėtam turto valdytojui. Kaip išimtį galima įvardinti turčinės žalos padarymo apgaule atvejus, kuomet žala atsiranda dėl negautos turčinės naudos. Turčinės žalos dydis nusako nusikalstamų veikų pavojingumą, ir nusikaltimus leidžia atriboti nuo baudžiamųjų nusižengimų ar administracinių teisės pažeidimų. Nusikalstamų veikų nuosavybei objektyviosios pusės būtinuoju

---

¹³ Plačiau apie dalyką bus kabama kitame darbo skyriuje.

požymiu dažnai įvardinamas veikos padarymo būdas, kuris atskleidžia kaip buvo veikta – slapta ar atvirai, naudojant prievartą ar be jos. Pats veikos baigtumo momentas priklauso nuo nusikalstamos veikos sudėties: padarius veiką (formaliosiose sudėtyse) ar atsiradus nusikalstamos veikos sukeltiems padariniams (materialiosiose sudėtyse).

Subjektyviajai šių nusikalstamų veikų pusei dažniausiai būdinga tiesioginė tyčia. Kaltininkas žino, kad savo neteisėtais veiksmais kėsinaisi į svetimą nuosavybę, ir nors neturi tam jokio teisėto pagrindo, - siekia užvaldyti svetimą turtą. Kaltininkas numato ir būsimos žalos atsiradimą ir to siekia. Paminėtina, kad kai kurios nusikalstamos veikos gali būti padaromos ir netiesiogine tyčia, ir dėl neatsargumo. Tai pasakytina apie turto iššvaistymą bei turto sunaikinimą ar sugadinimą. Paprastai nusikalstamos veikos nuosavybei padaromos savanaudiškais motyvais ir tikslais, siekiant naudos neteisėtai užvaldant svetimą turtą. Tačiau motyvai ir tikslai nėra tokių veikų būtinuoju požymiu.

Nusikalstamų veikų subjektu yra pakaltinamas asmuo, sulaukęs amžiaus, nuo kurio gali atsakyti už veikas, pagal kurias numatyta atsakomybė pagal baudžiamuosius įstatymus. Subjektui paprastai nėra keliami jokių išskirtinių reikalavimų (pakaltinamas, 16 metų sulaukęs asmuo). Tačiau už akivaizdžiai pavojingas ir neteisėtas veikas (vagystė, plėšimas, turto prievartavimas ir turto sunaikinimas ar sugadinimas esant kvalifikuojančioms aplinkybėms) numatyta žemesnė, 14 metų amžiaus atsakomybės riba. Specialieji subjekto požymiai yra išskiriami turto pasisavinimo atveju, kuomet įvardinta, kad subjektu gali būti tik asmuo, kuriam turtas yra patikėtas ar yra jo žinioje. Už kai kurias nusikalstamas veikas nuosavybei atsako ir juridiniai asmenys (sukčiavimas, turto pasisavinimas, turtinės žalos padarymas apgaule, turto sunaikinimas ar sugadinimas dėl neatsargumo, nusikalstamu būdu gauto turto įgijimas arba realizavimas).

Apibendrinant nusikalstamų veikų nuosavybei sampratą reikėtų paminėti, kad nusikalstamos veikos nuosavybei – tai BK Specialiosios dalies XXVIII skyriuje numatytos pavojingos veikos, kuriomis kėsinama į nuosavybės santykius ir kuriomis paprastai kitam asmeniui padaroma turtinio pobūdžio žala.

Dėl nusikaltimų nuosavybei bendro apibrėžimo ir sistemos apibūdinimo teisininkai diskutuoja dar ir šiandien. Dažnai iš nusikaltimų nuosavybei sistemos yra išskiriamos atskiros nusikaltimų grupės, kurių esminiai bruožai yra skirtingi. Dar XIX amžiaus pabaigoje žymus baudžiamosios teisės specialistas Francas fon Listas rašė, kad nuosavybė gali būti pažeista trimis būdais: ¹⁴

1. sugadinus ar sunaikinus daiktą (tiek kilnojamą, tiek nekilnojamą);

---

¹⁴ F.List. Učebnik ugolovnogo prava. Osobennaja čiasť. Moskva. 1905. P.133.

2. pasisavinus daiktą, t.y. svetimas asmuo (ne savininkas) pradeda valdyti daiktą kaip nuosavą;
3. pasisavinus jo naudojimosi teise.

Pastaraisiais dešimtmečiais teisinėje literatūroje galima aptikti sekantį nusikaltimų nuosavybei sisteminimą:¹⁵

1. svetimo turto grobimai (vagystė, plėšimas);
2. veikos, kuriomis siekiama užvaldyti turtą ar juo naudotis (turto prievartavimas, radinio pasisavinimas);
3. turto sunaikinimas ar sužalojimas.

Teisininkas dr. O. Fedosiuk išskiria dvi nusikalstamų veikų nuosavybei kategorijas, atsižvelgdamas į pažeidžiamų turtinių vertybių (objekto), gaunamos turtinės naudos (dalyko) ir daromos žalos (pasekmių) turinį:¹⁶

1. Nusikalstamos veikos, kurios pasireiškia nusikalstamu svetimo materialaus turto pasisavinimu;
2. Nusikalstamos veikos, kurios gali pasireikšti tiek materialaus turto pasisavinimu, tiek ir kitos nematerialios turtinės naudos gavimu.

Pirmai kategorijai dr. O. Fedosiuk požiūriu priskirtini turto pagrobimai – vagystė, plėšimas – bei radinio pasisavinimas. Tokios veikos yra tiesiogiai nukreiptos prieš kito asmens nuosavybę. Pasisavinus svetimą materialųjį turtą, žalos turinį sudaro tiesioginis turto netekimas, o pasisavintas turtas yra kaltininko gauta nauda. Antrai kategorijai priskiriamas neteisėtas naudojimas energija ir ryšių paslaugomis, turto prievartavimas, sukčiavimas, turto pasisavinimas, turto iššvaistymas, turtinės žalos padarymas apgaule, nusikalstamu būdu gauto turto įgijimas arba realizavimas. Čia minimos veikos gali būti nukreiptos tiek prieš nuosavybę, tiek ir prieš kitas turtines teises bei interesus.

Teisininkas J.Nocius pateikia sekančią nusikalstamų veikų nuosavybei klasifikaciją:¹⁷

1. veikos, susijusios su nusikalstamu praturtėjimu;
2. veikos, nesusijusios su nusikalstamu praturtėjimu, bet darančios materialinę žalą.

Pirmajai grupei priskiriama dauguma nusikaltimų nuosavybei, turinčių ir neturinčių turto grobimo požymių (vagystė, plėšimas, sukčiavimas, radinio pasisavinimas ir kiti). Antrajai grupei priskirtini iššvaistymas bei turto sunaikinimas ar sugadinimas tiek tyčia, tiek ir dėl neatsargumo.

Teisinėje literatūroje nusikalstamos veikos nuosavybei klasifikuojamos ir sekančiai:¹⁸

¹⁵ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. 1 knyga. Vilnius. 2001. P.340.

¹⁶ O.Fedosiuk. Turtinė nauda kaip nusikalstamos veikos dalykas: sisteminė normų analizė. Jurisprudencija. 2004, t.60(52). P.84.

¹⁷ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. 1 knyga. Vilnius. 2001. P.342.

A.Drakšienė, E.Stauskienė. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius. 1998. P.30.

1. smurtiniai nusikaltimai nuosavybei (plėšimas, kai kurios turto prievartavimo formos);
2. nesmurtiniai nusikaltimai.

Pirmąją šių nusikaltimų grupę galima apibūdinti kaip pavojingesnę.

Nusikaltimai nuosavybei labai dažnai grupuojami ir pagal kaltę, motyvą ir veikos pobūdį. Svarbiausias subjektyviosios pusės požymis – kaltė – lemia veikų klasifikavimą į tyčines ir neatsargias. Savanaudiškumo motyvas, kuris vyrauja padarant šias nusikalstamas veikas, lemia jų klasifikavimą į savanaudiškas ir nesavanaudiškas. Pagal veikos pobūdį nusikaltimai nuosavybei gali būti skirstomi į padaromus veikimu – plėšimas, turto prievartavimas – ir padaromus neveikimu – turtinės žalos padarymas apgaule.

Nusikaltimų nuosavybei sistema užsienio šalyse nėra visur tapati. Kiekviena valstybė, įvertindama atskirų nusikaltimų nuosavybei sudėčių ypatumus, teisinius jų bruožus ir požymius, skirsto juos įvairiai. Vienų valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose nusikaltimai nuosavybei įvardinti kaip turtiniai nusikaltimai, už kuriuos baudžiamoji atsakomybė nustatyta atskiruose baudžiamųjų įstatymų skyriuose (Rusija, Ukraina, Baltarusija, Latvija, Estija, Ispanija), kituose - kaip savanaudiški nusikaltimai (Danija). Švedijos baudžiamajame įstatyme yra atskiras skirsnis, skirtas vagystės, plėšimo bei kitų nusikaltimų, susijusių su turto pagrobimu, reglamentavimui. Yra ir tokių užsienio šalių baudžiamųjų įstatymų, kuriuose nėra vieno vientiso skyriaus, skirto šių nusikaltimų reglamentavimui, o baudžiamajame įstatyme skirsniai suskirstyti pagal atskiras nusikalstamas veikas, pagal tam tikrų nusikalstamų veikų pavadinimus. Būtent toks reglamentavimas yra nustatytas Vokietijos baudžiamajame įstatyme, pagal kurį įtvirtinta tokia nusikaltimų nuosavybei sistema: vagystė ir pasisavinimas; plėšimas ir prievartavimas; sukčiavimas ir piktnaudžiavimas pasitikėjimu; bankroto nusikaltimai; baudžiamas savanaudiškumas; daikto sužalojimas.

Nors klasifikacijų yra daug ir įvairių, tačiau visos jos atspindi būtent tas nusikalstamas veikas nuosavybei, kurios yra įvardintos baudžiamajame įstatyme ir už kurias, priklausomai nuo jų pavojingumo, iškyla baudžiamoji atsakomybė šią veiką padariusiam asmeniui. Todėl panagrinėjus pateiktus nusikaltimų nuosavybei sistemos klasifikavimo variantus, man priimtinausias nusikaltimų nuosavybei sisteminimas į smurtinius ir nesmurtinius nusikaltimus, kadangi šias nusikaltimų grupes galima atskirti vertinant pagal padarytos veikos pavojingumą, kai kėsinamasi ne tik į nuosavybės santykius, bet ir gali būti padaroma žala žmogaus sveikatai ar laisvei. Smurto panaudojimas visada daro veiką sunkesniu nusikaltimu ir kaltininkui už smurtinį nusikaltimą yra numatyta griežtesnė sankcija.

---

¹⁸A.Drakšienė, E.Stauskienė. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius. 1998. P.30.

2. PLĖŠIMO, KAIP NUSIKALTIMO NUOSAVYBEI, SAMPRATA

Plėšimas, kaip ir kiti turtiniai nusikaltimai, atsirado kartu su nuosavybės atsiradimu. Plėšimas suprantamas kaip svetimo turto užvaldymas pavartojus fizinį smurtą arba pagrasinus nedelsiant jį pavartoti, arba kai kitaip atimama galimybė nukentėjusiajam asmeniui paspriešinti.¹⁹ Tai vienas pavojingiausių nusikaltimų nuosavybei, kuriuo, darantis nusikaltimą asmuo, siekia užvaldyti svetimą turtą, pavartojant prievartą prieš nukentėjusįjį. Dėl to šiuo nusikaltimu yra kėsiniama tiek į nuosavybės santykius, tiek ir į patį asmenį. Turbūt nerasi civilizuoame pasaulyje valstybės, kurios įstatymai plėšimo nepripažintų nusikalstama veika. Lietuvos baudžiamasis įstatymas irgi reglamentuoja baudžiamąją atsakomybę už plėšimą. Tačiau prieš pradedant šio nusikaltimo požymių analizę, būtų tikslinga apžvelgti tokių veikų istorinės raidos aspektus: ištakas, teisinio reglamentavimo ypatumus, sampratos kaitą. Tam ir skirta sekanti darbo dalis.

2.1. PLĖŠIMO SAMPRATOS BEI ĮSTATYMŲ, REGLAMENTUOJANČIŲ BAUDŽIAMĄJĄ ATSAKOMYBĘ UŽ PLĖŠIMĄ, RAIDA

Romėnų teisėje visi smurtiniai turto pagrobimo atvejai buvo pripažįstami kaip kvalifikuota vagystė. Vagystė (*furtum*) kaip nusižengimo sąvoka minima jau Dvylikos lentelių įstatymuose. Iš pradžių tai buvo veika, kai perkeliama svetimą daiktą buvo norima pasisavinti, vėliau – jau bet koks elgesys, kuriuo siekiama panaikinti savininko galimybę valdyti kilnojamąjį daiktą. Galutinai vagystės sąvoka suformuluota respublikos laikotarpio pabaigoje – principato pradžioje ir jau suprantama kaip tyčinis daikto, jo valdymo ar naudojimo paėmimas siekiant naudos. Vėliau, pretorius Lukulas, 76 m. pr. Kr. atskirai įvardijo plėšimą (*rapina*), atskirdamas jį nuo vagystės, tačiau to meto plėšimas dar tebuvo suprantamas kaip kvalifikuota vagystė, kai daiktą prievarta paimdavo organizuota grupė.²⁰

¹⁹ Namų advokatas. Vilnius. 2002. P.674.

²⁰ Plačiau apie tai - I.Nekrošius, V.Nekrošius, S.Vėlyvis. Romėnų teisė. Vilnius. 1999. P.259-262.

„Plėšimo sąvoka buvo sukurta germanų teisės. Dar viduramžių Vokietijos baudžiamoji teisė aiškiai skyrė atvirą svetimo turto pagrobimą – plėšimą nuo vagystės.“²¹ Verta pažymėti, kad už plėšimą baudžiama buvo švelniau, nes vyravo nuomonė, kad turto pagrobimas jėga yra garbingesnis nei kad slapta vagystė. Tarpukario Lietuvoje šiuos klausimus nagrinėjęs teisininkas V.Stankevičius savo paskaitose mini, kad ilgainiui, sustiprėjus valstybės valdžiai, smurto vartojimas jau nebuvo laikomas bausmės sušvelninimo pagrindu, tačiau visgi net skiriant bausmę už šiuos nusikaltimus, buvo jaučiamas skirtumas, nes paprastai už vagystę laukdavo kartuvės, o už plėšimą – nukirsdinimas kardu.²² Ilgą laiką baudžiamosios teisės moksle vyko diskusijos dėl plėšimo nusikaltimo objekto. Dažnai buvo sprendžiamas klausimas: ar tai yra tik tam tikra vagystės rūšis, ar nusikaltimas asmeniui. Nors viduramžių Vokietijos baudžiamoji teisė aiškiai atribojo plėšimą nuo vagystės, tačiau Karolinoje (*Constitutio carolina criminalis*) dėl pavojingo turto užvaldymo būdo plėšimas buvo laikomas ne nusikaltimu nuosavybei, bet nusikaltimu visuomenės saugumui.²³ Šiek tiek užbėgant į priekį galima paminėti, kad tik XIX amžiuje šis nusikaltimas buvo aiškiai atskirtas nuo smurto asmeniui ir vagystės.

Lietuvos rašytiniuose šaltiniuose – Pamedės (1340 m.) bei Kazimiero (1468 m.) teisyne – plėšimo samprata atskirai dar nebuvo aptariama. Pamedės teisyne plėšimo sąvoka nėra atskleista, - manytina, kad į šį nusikaltimą buvo žiūrima kaip į nusikaltimą asmeniui, baudžiant pagal padarytus smurto veiksmus, ir turtinio nusikaltimo sutaptį.²⁴ Tačiau vėlesniame - Kazimiero teisyne jau galima rasti plėšimo kriminalizacijos užuomazgų, kadangi čia baudžiamosios teisės normos apima turtinius nusikaltimus, tokius kaip vagystė, savanaudiškas miško kirtimas bei turto atėmimas užpuolant. Ir nors šis nusikaltimas dar nebuvo laikomas plėšimu, tačiau jau buvo atskirtas nuo vagystės.²⁵ Vėlesniuose įstatymuose – Statutuose – jau reglamentuotos bausmės už turto grobimą. Pasibaigus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės gyvavimo laikotarpiui, nuo XVIII amžiaus pabaigos, šiuos nusikaltimus reglamentavo skirtingi įstatymai, priklausomai kokios valstybės įtakai pateko suskilusios Kunigaikštystės teritorija. Pavyzdžiui, Užnemunėje galiojo Prūsijos įstatymai. Kurį laiką tam tikroje Lietuvos dalyje dar tebegaliojo Lietuvos Statutai, tačiau XIX amžiaus viduryje Rusijos Senato įsaku čia jau įvesti Rusijos įstatymai, kurių įtakoje Lietuva buvo daugiau nei 150 metų.²⁶

---

²¹ .Drakšienė, E.Stauskienė. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius. 1998. P.45.

²² Plačiau apie tai - V.Stankevičius. Baudžiamoji teisė. Paskaitos. Kaunas. 1925. P.180-181.

²³ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. I knyga. Vilnius. 2001. P.360.

²⁴ V.Andriulis, M.Maksimaitis, V.Pakalniškis, J.S.Pečkaitis, A.Šenavičius. Lietuvos teisės istorija. Vilnius. 2002. P.48.

²⁵ V.Andriulis. Baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso bruožai Lietuvoje XV a. (Kazimiero teisyne). Teisės bruožai Lietuvoje XV-XIX a. Vilnius. 1980.

²⁶ V.Pavilonis. Baudžiamųjų įstatymų reformos Lietuvos Respublikoje problemos. Teisė. Nr.26. P.181.

Ilgą laiką vyko diskusijos dėl plėšimo atskyrimo nuo atvirosios vagystės ir prievartavimo. „XIX amžiaus pabaigoje buvo konstatuojama, kad plėšimas nuo minėtų nusikaltimų skiriasi naudojamu smurto intensyvumu ir pobūdžiu. Jis visuomet susijęs su grasinimais asmeniui panaudoti prievartą, pavojingą gyvybei ar sveikatai, arba tokios prievartos panaudojimu. Plėšikas kėsinaisi į kilnojamąjį daiktą, o prievartautojas – į turtą apskritai“.²⁷

XIX amžiaus antroje pusėje, Lietuvoje galiojant Rusijos įstatymams, Rusijos baudžiamoji teisė plėšimu laikė svetimo turto pagrobimą panaudojant prievartą ir grąsinimus. Plėšimu buvo įvardijami sekantys atvejai:

- 1) grobimas „atvira jėga“ panaudojant šautuvą;
- 2) grobimas be šautuvo, tačiau dėl to buvo padaryti: nužudymas ar pasikėsinimas nužudyti, sužalojimai, žaizdos, sumušimai arba kitokie kūno sužeidimai;
- 3) pagrobimas padarytas panaudojant grąsinimus arba kitokius veiksmus, dėl kurių kyla aiškus pavojus daikto turėtojo arba kitų užpultų asmenų gyvybei, sveikatai ar asmens laisvei.²⁸

Laikotarpiu nuo 1903 m. iki 1940 m. Lietuvoje galiojo 1903 metų Rusijos Baudžiamasis Statutas. Baudžiamosios teisės teoretikų nuomone, „šis statutas buvo vienas pažangiausių to meto baudžiamųjų įstatymų“²⁹, „tikrai europietiškas, gyvenimo laiko Statutas: jį visiškai galima lyginti su vokiečių, belgų, italų ir kitų šalių Statutais“³⁰. Lietuvai tapus nepriklausoma valstybe, buvo nutarta palikti galioti Rusijos įstatymus tiek, kiek jie neprieštarauja Lietuvos Konstitucijai ir visuomenės interesams. Pažymėtina, kad Rusijos Baudžiamasis Statutas buvo kuriamas apie 20 metų, o rengiant jo projektą dalyvavo geriausi to meto teisininkai – N.S. Tagancevas, I.I. Foinickis ir kiti. 1919 m. Lietuvos Baudžiamuoju Kodeksu buvo nutarta pripažinti Rusijos imperijos 1903 m. Baudžiamąjį Statutą, kuris galiojo visoje Lietuvoje, išskyrus Klaipėdos kraštą.³¹

Minimo Rusijos Baudžiamojo Statuto trisdešimt antrasis skyrius skirtas „vagystei, plėšikavimui ir prievartai“³². Statuto 589 straipsnio 1 dalis nustatė, kad „kas nusikalto pagrobęs svetimą judamąjį turtą, su tikslu jį pasisavinti, atimdamas kam sąmonę, sužeisdamas kūną, darydamas asmens smurtą arba baustinai grąsydamas, tas už tą plėšikavimą baudžiamas kalėti [grąsos] kalėjime ne

²⁷ A.Drakšienė, E.Stauskienė. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius. 1998. P.45.

²⁸ A.Drakšienė, E.Stauskienė. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius. 1998. P.45-46.

²⁹ A.Drakšienė, E.Stauskienė. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius. 1998. P.11.

³⁰ V.Stankevičius. Baudžiamoji teisė. Paskaitos. Kaunas. 1925. P.15.

³¹ A.Drakšienė, E.Stauskienė. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius. 1998. P.11.

³² Baudžiamasis Statutas su papildomaisiais baudžiamaisiais įstatymais ir komentarais. D.Gutmano knygnas. Kaunas. 1934. P.520.

trumpiau kaip trejis metus.³³ Kvalifikuojantys požymiai ir griežtesnė baudžiamoji atsakomybė buvo reglamentuota 2 šio straipsnio dalyje, kurioje nustatyta, kad „jei plėšė:

- 1) labai sunkiai arba sunkiai sužeisdamas kūną;
- 2) bažnyčioje;
- 3) atvirose jūre:
- 4) keli žmonės, kurie tam įsigriovė į gyvenamąjį namą arba gyvenamąjį būstą;
- 5) žmogus, kuris turėjo prirengęs ginklą arba įrankį pulti arba gintis;
- 6) gauja;
- 7) žmogus, kuris ne mažiau kaip tris kartus yra iškalėjęs bausmę už vagystę, plėšikavimą, prievartavimą arba sukčiavimą ir, be to, nesuėjęs penkeriems metams nuo tos dienos, kurią baigė kalėti už vieną kurį iš šių nusikalstamųjų darbų, tai kaltininkas baudžiamas kalėti sunkių darbų kalėjime tam tikrą laiką.³⁴

Plėšimu laikyta ir dokumento ar korespondencijos pagrobimas bei atskirai nustatyta, kad baudžiama ir už pasikėsinimą. Taigi plėšimas nuo vagystės buvo atskiriamas pagal pagrobimo būdą, priemones – t.y. nukentėjusiajam atimama nuovoka, sužalojamas kūnas ar panaudojamas kitoks smurtas ar grasinimai.

Po 1940 m. Lietuvos aneksijos bei įjungimo į Sovietų Sąjungos sudėtį, - gruodžio 1 d. Lietuvoje pradėjo galioti 1926 m. RTFSR Baudžiamasis Kodeksas, o visi iki tol taikyti baudžiamieji įstatymai neteko galios. To laikotarpio baudžiamajame įstatyme atsakomybė už plėšimą buvo reglamentuota turtinių nusikaltimų skyriuje, tačiau didžiausias dėmesys buvo skiriamas visuomeninio turto grobstymui.

1961 m. priimtas LTSR Baudžiamasis Kodeksas, kuris irgi griežčiau reglamentavo valstybinės ir visuomeninės nuosavybės apsaugą. Plėšimas buvo minimas dviejuose šio kodekso straipsniuose, kurie buvo išdėstyti dviejuose LTSR BK Ypatingosios dalies skirsniuose: kaip nusikaltimas socialistinei nuosavybei (92 straipsnis)³⁵ ir kaip nusikaltimas asmeninei piliečių nuosavybei (148 straipsnis)³⁶. Plėšimas, tiek turint tikslą užvaldyti valstybinį ar visuomeninį turtą, tiek siekiant užvaldyti asmeninį piliečių turtą, buvo siejamas su smurtu, pavojingu užpultojo asmens gyvybei ar sveikatai, arba su grasinimu pavartoti tokį smurtą. Iš esmės šiuose straipsniuose numatyti plėšimo nusikaltimo požymiai sutapo, tačiau skyrėsi paties nusikaltimo objektai: pirmu atveju plėšimo objektu buvo socialistinė nuosavybė, o antru – asmeninė nuosavybė. Esminiai plėšimą kvalifikuojantys

³³ Baudžiamasis Statutas su papildomaisiais baudžiamaisiais įstatymais ir komentarais. D.Gutmano knygnas. Kaunas. 1934. P.531.

³⁴ Baudžiamasis Statutas su papildomaisiais baudžiamaisiais įstatymais ir komentarais. D.Gutmano knygnas. Kaunas. 1934. P.531-532.

³⁵ Lietuvos TSR Baudžiamojo Kodekso komentaras. Vilnius. 1989. P.173.

³⁶ Lietuvos TSR Baudžiamojo Kodekso komentaras. Vilnius. 1989. P.244.

požymiai reglamentuoti tapačiai: siekiama turtą užvaldyti stambiu mastu, padaryta grupės iš anksto susitarusių asmenų, veika susijusi su sunkių kūno sužalojimų padarymu, padaryta itin pavojingo recidyvisto arba padaryta banditizmu. Vadinasi, plėšimu buvo laikomas užpuolimas, turint tikslą užvaldyti turtą ir susijęs su smurtu, pavojingu užpultojo gyvybei ar sveikatai, arba su grasinimu pavartoti tokį smurtą. Svarbiausias šio nusikaltimo požymis, leidžiantis atskirti jį nuo kitų turtinių nusikaltimų, buvo užpuolimas, susijęs su smurtu, pavojingu užpultojo gyvybei ar sveikatai, arba su grasinimu pavartoti tokį smurtą. Užpultuoju buvo laikomas kiekvienas asmuo, kurį kaltininkas užpuola, turėdamas tikslą tokiu būdu užvaldyti turtą.

Tarybinio laikotarpio baudžiamieji įstatymai prioritetą teikė valstybinei ir visuomeninei nuosavybei, todėl jai taikė ir griežtesnę apsaugą. Kėsinimais į socialistinę nuosavybę buvo plačiau ir tiksliau reglamentuoti nei nusikaltimai asmeninei piliečių nuosavybei. Paminėtina, kad už valstybinės ir visuomeninės nuosavybės plėšimą buvo baudžiama griežčiau nei už tokius pat nusikaltimus asmeninei nuosavybei, nors teismų praktikoje daugeliu atvejų skiriant bausmes griežčiau buvo baudžiami asmenys, kėsinęsi į asmeninę piliečių nuosavybę.³⁷

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, tam tikrą laiką išliko ankstesnis baudžiamosios atsakomybės už plėšimą reglamentavimas, t.y. nusikaltimai valstybinei ir visuomeninei nuosavybei bei asmeninei nuosavybei buvo išdėstyti skirtinguose BK skirsniuose. Plėšimas ir toliau tam tikrą laiką buvo traktuojamas kaip užpuolimas, turint tikslą neteisėtai ir neatlygintinai užvaldyti ir pasisavinti turtą, sąmoningai vartojant smurtą. Svarbiausias plėšimo požymis, skiriantis jį nuo kitų nusikaltimų nuosavybei išliko užpuolimas, susijęs su smurtu, pavojingu užpultojo gyvybei ar sveikatai, arba su grasinimu pavartoti tokį smurtą. Paminėtina, kad išliko ir sovietiniu laikotarpiu Lietuvoje atskiruose BK straipsniuose įtvirtintas baudžiamosios atsakomybės reglamentavimas tiek už atvirąją vagystę, tiek ir už plėšimą. Dėl akiplėšiškumo arba nepavojingo gyvybei ar sveikatai smurto pavartojimo arba grasinimo nukentėjusiajam tokį smurtą pavartoti, atviroji vagystė buvo laikoma pavojingesniu bei sunkesniu nusikaltimu už slaptą vagystę ir būtent todėl reglamentuota atskirame BK straipsnyje. Atviroji vagystė nuo plėšimo skyrėsi tuo, kad kaltininkas savo nusikalstamam sumanymui realizuoti nenaudojo nei fizinio, nei psichinio smurto, o, pavyzdžiui, greitai ištraukdavo daiktą iš rankų, pavogdavo daiktą iš kiemo, - tačiau savininkas negalėdavo jo pavyti ir pan. Vėliau, 1994 m. keičiant baudžiamąjį įstatymą, dalis požymių, susijusių su fizinės jėgos pavartojimu prieš nukentėjusįjį siekiant

---

³⁷ A.Drakšienė, E.Stauskienė. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius. 1998. P.12.

nugalėti jo pasipriešinimą, perėjo į plėšimo sudėtį, o veiksmai, nesusiję su smurtu – buvo priskirti paprastajai vagystei.

Minėtas baudžiamosios atsakomybės diferencijavimas, atsižvelgiant į skirtingas nuosavybės formas, neatitiko Lietuvos Respublikos Konstitucijoje bei kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtinto visų nuosavybės formų lygybės prieš įstatymą principo, todėl iškilo būtinybė keisti įstatymines nuostatas. Įstatymų leidėjas formuluodamas plėšimo sudėtį atsižvelgė tiek į 1903 m. Baudžiamajame Statute, tiek ir į sovietinio laikotarpio pateiktas šių nusikaltimų sampratas. Kadangi plėšimas ir šandien išlieka vienu pavojingiausių nusikaltimų nuosavybei, baudžiamojo įstatymo normos, nustatančios atsakomybę už plėšimą, daugelį kartų buvo keičiamos, siekiant rasti aiškesnių nusikaltimų nuosavybei atskyrimo kriterijų pagal turto užvaldymo būdą, veikų sunkinančius požymius ir pan. Lietuvos Respublikos 1994 m. liepos 19 d. įstatymu Nr.I-551 „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo, pataisos darbų ir baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo“ buvo atsisakyta turtinių nusikaltimų dalijimo pagal nuosavybės rūšis, šiuos nusikaltimus įtraukiant į vieną skirsnį – „Nusikaltimai nuosavybei“.³⁸ Lietuvos Respublikos Baudžiamojo Kodekso, galiojusio nuo 1995 m. sausio 1 d. iki 2003 m. gegužės 1 d., dvyliktame skirsnyje buvo numatyta baudžiamoji atsakomybė už plėšimu padarytus nusikaltimus.³⁹ Tuo metu galiojęs baudžiamasis įstatymas iš dalies pakeitė sovietiniu laikotarpiu galiojusią plėšimo sampratą. Atvirąją vagystę apibūdinantys požymiai buvo išskirstyti ir prijungti prie skirtingų BK straipsnių: požymiai, susiję su fizinės jėgos pavartojimu prieš nukentėjusįjį, siekiant nugalėti jo pasipriešinimą, - perėjo į plėšimo sudėtį, o veiksmai, nesusiję su smurtu – priskirti paprastajai vagystei. Baudžiamasis Kodeksas nustatė (272 straipsnis), kad plėšimas yra svetimo turto užvaldymas panaudojus fizinį smurtą arba grasinant tuoj pat jį panaudoti, arba kitaip atėmus galimybę nukentėjusiajam priešintis. Paminėtina, kad įstatymų leidėjas apibūdinamas plėšimą atsisakė anksčiau galiojusio termino „užpuolimas“ ir išskyrė „pagrobimo“ terminą. Įstatymų leidėjas išskyrė ir sekančius plėšimą kvalifikuojančius alternatyvius požymius, tokius kaip: pakartotinumą, plėšimas grupės iš anksto susitarusių asmenų, įsibraunant į negyvenamą patalpą, panaudojant šaunamąjį ginklą, o taip pat ir plėšimą, susijusį su sunkaus kūno sužalojimo padarymu, ar įsibraunant į gyvenamąją patalpą, ar stambiu mastu, ar itin pavojingo recidyvisto.⁴⁰ Matome, kad įstatymų leidėjas neapsiribojo vien asmens užpuolimu, nes dispozicijoje nurodyta, kad svetimo turto užvaldymas gali būti padarytas trimis būdais: arba panaudojant fizinį smurtą, arba grasinant jį tuoj pat panaudoti, arba kitaip atimant galimybę

³⁸ Žr. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo, pataisos darbų ir baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo“. V.Ž. 1994. Nr.60-1182.

³⁹ Lietuvos Respublikos pagrindiniai įstatymai. Oficialių dokumentų tekstai su pakeitimais ir papildymais. Vilnius. Saulužė. 2000. P.448.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos pagrindiniai įstatymai. Oficialių dokumentų tekstai su pakeitimais ir papildymais. Vilnius. Saulužė. 2000. P. 448.

nukentėjusiajam priešintis. Tokiu būdu pakeitus plėšimo sampratą buvo sudaryta galimybė plačiau taikyti įstatymą.

Nuo 2003 m. gegužės 1 d., įsigaliojus naujam Lietuvos Respublikos Baudžiamajam Kodeksui, baudžiamoji atsakomybė už plėšimą reglamentuota 180 straipsnyje.⁴¹ Plėšimo sudėtis išliko gana panaši į ankstesniame baudžiamajame įstatyme vėliausioje redakcijoje numatytą plėšimo sudėtį. Per visą nepriklausomybės laikotarpį Lietuvoje vyko ir tebevyksta baudžiamajame įstatyme reglamentuotų normų tobulinimo procesas, tame tarpe ir plėšimo. Tai liudija ir tai, kad vos tik pradėjus galioti naujam kodeksui – jau 2003 m. liepos 4 d. – 180 straipsnis buvo papildytas nauju kvalifikuojančiu požymiu – apiplėšimas dalyvaujant organizuotoje grupėje.⁴² Ir nors įstatymų leidėjas griežtina teisinę apsaugą už šiuos nusikaltimus, - plėšimas buvo ir išlieka vienu pavojingiausiu ir gausiausiu nusikaltimu nuosavybei.

2.2 PLĖŠIMO SĄVOKA LIETUVOS IR UŽSIENIO ŠALIŲ BAUDŽIAMUOSIUOSE ĮSTATYMUOSE

Tradiciškai baudžiamosios teisės teorijoje plėšimas yra priskiriamas prie turto pagrobimais laikomų veikų. Jau buvo minėta, kad atsakomybę už plėšimą nustato Lietuvos Respublikos Baudžiamojo Kodekso Specialiosios dalies XXVIII skyriuje esantis 180 straipsnis, pagal kurį:

„1. Tas, kas panaudodamas fizinį smurtą ar grasindamas tuoj pat jį panaudoti arba kitaip atimdamas galimybę nukentėjusiam asmeniui priešintis pagrobė svetimą turtą,

baudžiamas areštu arba laisvės atėmimu iki šešerių metų.

2. Tas, kas apiplėšė įsibrovęs į patalpą arba panaudojęs nešaunamąjį ginklą, peilį ar kitą specialiai žmogui sužaloti pritaikytą daiktą,

baudžiamas laisvės atėmimu iki septynerių metų.

3. Tas, kas apiplėšė panaudojęs šaunamąjį ginklą ar sprogmenį arba apiplėšęs pagrobė didelės vertės turtą, arba apiplėšė dalyvaujamas organizuotoje grupėje,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo dvejų iki dešimties metų.“⁴³

---

⁴¹ Lietuvos Respublikos Baudžiamasis Kodeksas. Vilnius. 2005. P.130.

⁴² Lietuvos Respublikos 2003 m. liepos 4 d. įstatymas Nr.IX-1706. V.Ž. 2003. Nr. 74-3423.

⁴³ Lietuvos Respublikos Baudžiamasis Kodeksas. Vilnius. 2005. P.130.

Taigi bendriausia prasme plėšimą galima būtų apibrėžti kaip neteisėtą, smurtinį svetimo turto paėmimą ir neatlygintą jo pasisavinimą. Pati plėšimo sąvoka yra sudėtinė. Ji iš dalies sujungia vagystės (svetimas turtas, jo pagrobimas) ir nusikaltimo žmogui požymius (fizinis ar psichinis smurtas) .⁴⁴

Palyginimui, bendrais bruožais, vertėtų apžvelgti ir kitų šalių baudžiamaisiais įstatymais įtvirtintas plėšimo sąvokas. Pastebėtina, kad daugelyje užsienio šalių baudžiamųjų įstatymų plėšimo apibūdinimas labai panašus, nors dispozicijose įvardinami ir turintys tam tikrų savitumų plėšimą apibūdinantys požymiai. Tačiau visur akcentuojamas smurtinis veikos pobūdis bei neteisėtas svetimo turto pagrobimas, susijęs su prievarta, pavojinga žmogaus gyvybei ar sveikatai.

Vokietijos Federacinės Respublikos Baudžiamajame Kodekse baudžiamoji atsakomybė už plėšimą numatyta 20 skyriuje, 249 paragrafe. Čia plėšimas reglamentuotas sekančiais: tas, kas panaudodamas prievartą ar smurtą prieš kitą asmenį arba akivaizdžiai pavojingai grasindamas kito asmens sveikatai ar gyvybei, pagrobia svetimą kilnojamąjį daiktą, turėdamas tikslą pats ar trečiojo asmens naudai neteisėtai jį pasisavinti.⁴⁵ Kaip rašoma teisinėje literatūroje – šios plėšimo sudėties esmė nepakito nuo XIX amžiaus pabaigos.⁴⁶ Vokietijos Baudžiamajame įstatyme plėšimo sudėties sukonstruotos keliuose paragrafuose: paprasta plėšimo sudėtis reglamentuota 249 paragrafe, sunkesnis plėšimas - 250 paragrafe, plėšimas su mirties baigtimi – 251 paragrafe bei plėšikiška vagystė (atvirosi vagystė, perauganti į plėšimą) – 252 paragrafe.

Rusijos Federacijos Baudžiamajame Kodekse baudžiamoji atsakomybė už plėšimą reglamentuota VIII skyriuje, 162 straipsnyje. Čia plėšimu įvardinamas užpuolimas, turint tikslą pagrobti svetimą turtą, padarytas panaudojant prievartą (ar smurtą), pavojingą gyvybei ar sveikatai, arba grasinant panaudoti tokią prievartą (ar smurtą). Už tokią nusikalstamą veiką baudžiamasis įstatymas numato laisvės atėmimo bausmę nuo trijų iki aštuonerių metų bei piniginę baudą. Rusijos BK 162 straipsnio 2 - 4 dalys nustato kvalifikuojančius plėšimo požymius (grupė iš anksto susitarusių asmenų; panaudojus ginklą ar kitą daiktą, kuris gali būti naudojamas ginklo vietoje; neteisėtas patekimas į gyvenamąsias patalpas, kitas patalpas ar saugyklą; padarytas organizuotos grupės, tikslu užvaldyti didelės vertės turtą) bei atitinkamai didina sankcijos ribas, kur didžiausia bausmė gali būti laisvės atėmimas nuo aštuonerių iki penkiolikos metų bei teismo nustatyta bauda.⁴⁷

---

⁴⁴Detaliau plėšimo požymiai bus aptariami kituose darbo skyriuose.

⁴⁵ A.Žalinskij. Sovremennoje nemeckoje ugolovnoje pravo. Moskva. 2004. P.437.

⁴⁶ A.Drakšienė, E.Stauskienė. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius. 1998. P.46.

⁴⁷ Ugolovnyj Kodeks Rossijskoj Federaciji. Oficialnyj tekst. Moskva. 2004. P.75.

Baltarusijos baudžiamajame įstatyme plėšimas apibūdinamas kaip prievarta arba prievartos grėsmė tikslu užvaldyti turtą. Ši norma reglamentuota 8 skyriuje, 207 straipsnyje. Bausmė, numatyta už šią nusikalstamą veiką - laisvės atėmimas nuo trijų iki dešimties metų su turto konfiskavimu arba be turto konfiskavimo. Šis Baudžiamojo kodekso straipsnis numato ir kvalifikuojančius plėšimo požymius (įsibrovimas į gyvenamąsias patalpas, arba pakartotinai, arba grupės asmenų, arba tikslu užvaldyti didelės vertės turtą; organizuota grupė, arba veikos darymo metu padarytas sunkus sveikatos sutrikdymas, arba tikslas užvaldyti turtą itin stambiu mastu) kur už tokią plėšimą numatyta didžiausia laisvės atėmimo nuo aštuonerių iki penkiolikos metų su turto konfiskavimu bausmė.⁴⁸

Latvijos Respublikos Baudžiamajame Kodekse plėšimas reglamentuojamas kaip nusikaltimas nuosavybei XVIII skyriaus 176 straipsnyje. Čia plėšimas apibūdinamas kaip svetimo kilnojamo turto pagrobimas, susijęs su smurtu arba tokio smurto panaudojimo grėsme. Už šį nusikaltimą numatyta laisvės atėmimo bausmė konfiskuojant turtą arba be turto konfiskavimo bei policijos kontrole iki trijų metų. Šio sunkaus nusikaltimo kvalifikuojantys požymiai nustatyti minėto straipsnio 2 – 4 dalyse (grupė iš anksto susitarusių asmenų, arba įsibrovimas į butą ar kitą patalpą, arba pagrobama iš turto saugyklos ar iš pastatų jungiančių saugyklos, arba transporto priemonės; stambaus masto plėšimas, arba padarytas asmens, jau anksčiau plėšusio ar prievartavusio turtą, arba vykdžiusio banditizmą, arba padariusio oro ar vandens transporto priemonės užgrobimą, arba plėšimas, padarytas organizuotoje grupėje; kai veika padaroma pasinaudojus šaunamuoju ginklu ar sprogmenimis, arba nukentėjusiajam padaromi sunkūs sveikatos sužalojimai, arba dėl veikos kilo kiti sunkūs padariniai) ir už taip įvykdytą plėšimą numatoma didžiausia laisvės atėmimo bausmės sankcija - nuo dešimties iki septyniolikos metų su turto konfiskavimu bei policijos kontrole iki trijų metų laikotarpio.⁴⁹

Pagal Estijos Respublikos Baudžiamąjį Kodeksą atsakomybė už plėšimą numatyta 141 straipsnyje, kur plėšimas apibūdinamas kaip užpuolimas, turint tikslą užvaldyti svetimą turtą, padarytas panaudojus smurtą prieš asmenį, pavojingą sveikatai ar gyvybei, ar grasinant nedelsiant tiesiogiai panaudoti tokį smurtą. Už šią pavojingą nusikalstamą veiką skiriama laisvės atėmimo bausmė nuo trijų iki dešimties metų. Antroje šio straipsnio dalyje numatyti šeši punktai, kuriuose išskirti plėšimą kvalifikuojantys, bei atsakomybę griežtinantys požymiai. Tai – plėšimas, padarytas grupės asmenų; arba asmens, jau anksčiau plėšusio bei įvykdžiusio įstatymu reglamentuotus kitus nusikaltimus; arba panaudojus ginklą ar kitą daiktą, galimą naudoti kaip ginklą; arba pašalinus kliūtį (užtvartą ar užraktą), trukdžiusią patekti į turto buvimo vietą; arba uždengus veidą tam tikru specialiu uždangalu ar kauke, ar

---

⁴⁸ Ugolovnyj Kodeks Respubliki Belarusj. Minsk. 2003. P131.

⁴⁹ Ugolovnyj zakon Latvijskoj Respubliki. Riga. 2003. P.67.

kitu būdu trukdančiu nustatyti asmenybei; arba dalyvaujant nusikalstamoje grupuotėje. Už bet kurią kvalifikuotą plėšimą baudžiama laisvės atėmimu nuo šešerių iki dvylikos metų.⁵⁰

Danijos Baudžiamajame Kodekse plėšimas priskirtas savanaudiškų nusikaltimų grupei ir reglamentuotas 288 paragrafe. Plėšimas apibūdinamas labai plačiai: plėšimo metu gali būti verčiama perduoti ne tik kilnojamąjį daiktą, bet ir atlikti kitus turtinio pobūdžio veiksmus ar nuo jų susilaikyti. 288 paragrafe nustatyta, kad plėšimą įvykdęs bus laikomas bet kuris asmuo, kuris sau ar kitiems asmenims, siekdamas neteisėtos naudos, naudodamas smurtą arba grasindamas nedelsiant jį panaudoti, užvaldo ar grasindamas reikalauja iš bet kurio kito asmens atiduoti materialų turtą, arba išneša bet kokią pavogtą daiktą, arba priverčia bet kurį kitą asmenį atlikti kokį tai veiksma ar susilaikyti nuo tam tikro veiksmo atlikimo. Už šį nusikaltimą numatytas laisvės atėmimas – kalėti bet kokią laikotarpį, neviršijantį šešerių metų. Antrojoje straipsnio dalyje nustatyta, kad jei plėšimas įvykdomas itin pavojingomis aplinkybėmis arba esant kitoms itin sunkinančioms veiks aplinkybėms – tai bausmė gali būti didinama bet kuriam laikotarpiui, neviršijančiam dešimties metų.⁵¹

Ispanijos Baudžiamajame Kodekse baudžiamoji atsakomybė už plėšimą numatyta XIII skyriaus 242 straipsnyje. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad plėšimą padaręs asmuo bus pripažįstamas kaltu ir baudžiamas kaliniu nuo dviejų iki penkerių metų, jei plėšimas bus sietinas su smurtu ir grasinimais asmenims. Antrojoje minėto straipsnio dalyje nustatyta, kad jei kaltininkas naudojami ginklais arba kitokiomis pavojingomis priemonėmis nusikaltimo įvykdymui ar pabėgimo palengvinimui, arba jei kaltininkas užpuolė asmenis, kurie suteikė nukentėjusiajam pagalbą ar bandžiusių kaltininką sustabdyti, - skiriamos už padarytą nusikalstamą veiks bausmės dydis bus artimesnis viršutinei sankcijos ribai. Trečioji straipsnio dalis nustato, kad jei naudotos prievartos ar grasinimų reikšmė buvo nežymi, o taip pat įvertinus visas kitas faktines veiks aplinkybes, bausmės sankcija gali būti žemesnė nei numatyta pirmojoje straipsnio dalyje.⁵²

Švedijos Baudžiamojo Kodekso 8 dalis numato baudžiamąją atsakomybę už vagystę, plėšimą ir kitus nusikaltimus, susijusius su turto grobimu. Plėšimas reglamentuotas dviejuose šios dalies straipsniuose: 5 straipsnyje nustatyta baudžiamoji atsakomybė už plėšimą, 6 straipsnyje – už kvalifikuotą plėšimą. Pastebėtina, kad plėšimas pagal švedišką baudžiamosios atsakomybės modelį suprantamas labai plačiai. Jo dalyku gali būti tiek daiktas, tiek kitokia turtinė nauda, o pati veiks gali pasireikšti ne tik turto užvaldymu, bet ir vertimu ką nors padaryti ir net susilaikyti nuo veiksų kaltininko naudai. Plėšimo sąvokoje suformuluotas nusikaltimo padarymo būdas – fizinis smurtas ar

---

⁵⁰ Ugolovnyj Kodeks Estonskoj Respubliki. Tallinn. 1998. P.46.

⁵¹ Ugolovnyj Kodeks Daniji. Sankt-Peterburg. 2001. P.211.

⁵² Ugolovnyj Kodeks Ispaniji. Moskva. 1998. P.78.

grasinimas tuoj pat jį panaudoti. Už paprastą plėšimą numatytas kalnimas nuo vienerių iki šešerių metų, o už kvalifikuotą plėšimą – nuo ketverių iki dešimties metų.⁵³

Paminėtina, kad gana painūs įstatymai, reglamentuojantys plėšimo sudėtį, galioja Jungtinėse Amerikos Valstijose. Čia galioja federaciniai baudžiamieji įstatymai, privalomi visose valstijose, o kartu atskirose valstijose galioja vietiniai baudžiamieji kodeksai. Yra nemažai nusikaltimų, kurie patenka vienu metu tiek į federacinių, tiek ir į valstijų įstatymų jurisdikciją. Pažymėtina ir tai, kad federaciniai ir valstijų įstatymai dažnai skirtingai apibrėžia to paties nusikaltimo požymius, o tai sukelia ir bereikalingą painiavą.⁵⁴ Vienas tokių nusikaltimų yra ir plėšimas. Taip pat būtina pažymėti, kad JAV Teisės institutas 1962 m. parengė pavyzdinį Baudžiamąjį Kodeksą (*model penal code*), kuris neturi įstatymo galios, bet atlieka labai svarbią įstatymų unifikavimo funkciją. Šis juridinės technikos aktas apibendrina visus šalies baudžiamuosius įstatymus ir pateikė atskirų nusikaltimų pavyzdines sudėtis, į kurias galėtų orientuotis valstijų įstatymų leidžiamoji valdžia. Pavyzdiniame BK plėšimo konstrukcija pateikiama 222 straipsnyje. Čia plėšimas suprantamas kaip turto vagystė, padaryta naudojant prievartą arba įbauginant tiesiogiai nukentėjusįjį arba nukentėjusiajam dalyvaujant. Plėšikas gali ne tik grasinti, bet ir panaudoti fizinį smurtą. Gali būti grasinama sužaloti ar padaryti kitą nusikaltimą – ir tik nedelsiant. Plėšimo metu naudojamas grasinimas suprantamas kaip bet koks fizinis – smurtinis poveikis nukentėjusiojo kūnui, pavojingas gyvybei ar galintis sukelti sunkų sveikatos sutrikdymą.

Pavyzdžiui, Niujorko valstijos Baudžiamajame Kodekse plėšimas apibūdinamas kaip smurtinis pagrobimas (BK 160.00 straipsnis).⁵⁵ Nustatyta, kad asmuo prievarta pagrobia turtą ir įvykdo pagrobimą, jeigu vykdydamas vagystę jis naudoja smurtą arba nedelsiant grasina jį panaudoti prieš kitą asmenį tikslu:

- 1) įveikti turto turėtojo pasipriešinimą arba siekiant išlaikyti tik ką užvaldytą nukentėjusiojo turtą;
- 2) verčiant savininką ar kitą asmenį atiduoti turtą ar atlikti kokius tai kitus kaltininkui naudingus veiksmus.

Baudžiamajame Kodekse yra ir eilė straipsnių, reglamentuojančių baudžiamąją atsakomybę už įvairaus sunkumo plėšimus. BK 160.05 straipsnis numato atsakomybę už trečio laipsnio plėšimą asmeniui, kuris smurtu užvaldo svetimą turtą ir numato bausmę – iki septynerių metų kalnimo. Antro laipsnio plėšimą bus laikomas įvykdęs asmuo, kuris veikė padedamas kito asmens, buvusio nusikaltimo vietoje (BK 160.10 straipsnis). Bausmė už tokį nusikaltimą gali siekti iki penkiolikos metų kalnimo. Pagal BK 160.15 straipsnį - kalnu pirmo laipsnio plėšimo įvykdymu bus pripažįstamas asmuo, kuris

⁵³ Ugolovnyj Kodeks Šveciji. Moskva. 2000. P.31-32.

⁵⁴ O.Fedosiuk. Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas. Monografija. Vilnius. 2002. P.55.

⁵⁵ B.S.Nikiforov, F.M.Rešotnikov. Sovremennoje amerikanskoje ugolovnoje pravo. Moskva. 1990. P.139.

pats ar su nusikaltimo bendrininku, vykdydamas plėšimą, sunkiai sutrikdo sveikatą bet kuriam nusikaltime nedalyvavusiam asmeniui, arba naudoja bet koki pavojingą ginklą nusikalstamiems tikslams pasiekti, arba naudoja ar grasina nedelsiant panaudoti itin pavojingą ginklą. Už šį nusikaltimą numatyta itin griežta bausmė - įkalinimas laikotarpiui iki dvidešimt penkerių metų.⁵⁶

Apžvelgus plėšimo sąvoką bei ją apibūdinančius požymius užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose, galima pastebėti, kad kai kurių valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose plėšimas įvardijamas ne kaip pagrobimas, o užpuolimas, turint tikslą pagrobti svetimą turtą. Toks reglamentavimas pateikiamas Rusijos, Estijos baudžiamuosiuose įstatymuose. Kai kurie įstatymai nurodo, kad plėšimas yra būtent kilnojamąjo turto pagrobimas. Tai numatyta Latvijos, Danijos baudžiamaisiais įstatymais. Danijos Baudžiamasis Kodeksas taip pat nustato, kad plėšimo metu gali būti verčiama perduoti ne tik kilnojamąjį daiktą, bet ir atlikti kitus turtinio pobūdžio veiksmus ar nuo jų susilaikyti. Panagrinėjus plėšimo sąvoką bei reglamentavimą kai kurių užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose, matyti, kad plėšimas apibūdinamas vadovaujantis panašiais kriterijais ir nukreiptas ne tik į turtinius nukentėjusiojo asmens interesus, bet ir į asmens sveikatai padaromą žalą. Objektvieji plėšimo požymiai pasireiškia neteisėtu svetimo turto užvaldymu panaudojant fizinį smurtą arba grasinant nedelsiant jį panaudoti. Smurtas, naudojamas plėšimui įvykdyti yra ir priemonė užvaldytam svetimam turtui išlaikyti. Visi baudžiamieji įstatymai išskiria plėšimo nusikaltimo pavojingumą, kadangi svetimas turtas pagrobiamas panaudojant smurtą prieš asmenį, pavojingą nukentėjusiojo asmens gyvybei ar sveikatai ar grasinant jį panaudoti.

---

⁵⁶ B.S.Nikiforov, F.M.Rešotnikov. Sovremennoje amerikanskoje ugotovnoje pravo. Moskva. 1990. P.140.

3. PLĖŠIMO SUDĖTIS PAGAL LIETUVOS IR UŽSIENIO ŠALIŲ BAUDŽIAMUOSIUS ĮSTATYMUS

Lietuvos Respublikos Baudžiamojo Kodekso 180 straipsnyje numatyta plėšimo sudėtis, kurios konkrečius elementus analizuosiu tolimesniame savo darbe. Jau buvo minėta, kad baudžiamajame įstatyme numatyta, kad plėšimu laikoma pavojinga veika, kai asmuo, panaudodamas fizinį smurtą ar grasindamas tuoj pat jį panaudoti arba kitaip atimdamas galimybę nukentėjusiam asmeniui priešintis, pagrobė svetimą turtą. Kad išsamiau išnagrinėti plėšimo nusikaltimo elementus, jų ypatumus, darbe apžvelgiama tiek Lietuvos, tiek ir kai kurių kitų užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose reglamentuotų plėšimo sudėčių analizė.

3.1. OBJEKTAS, DALYKAS IR NUKENTĖJUSYSIS

Nusikaltimo objektas yra tai, į ką kėsinamasi nusikaltimu. Baudžiamosios teisės moksle nėra vieningos nuomonės dėl nusikaltimo objekto sampratos apskritai. Tarybinėje baudžiamosios teisės teorijoje vyraujančia buvo laikoma nuomonė, kad nusikaltimo objektas yra visuomeniniai santykiai, už kėsinimąsi į kuriuos numatyta atsakomybė baudžiamosios teisės normose. Konstatuota, kad nusikaltimo objektas yra tik tie visuomeniniai santykiai, kurie saugomi baudžiamojo įstatymo.⁵⁷ „Tačiau tarybinėje baudžiamojoje teisėje buvo ir kitokių nuomonių dėl nusikaltimo objekto ir kai kurie teisininkai kartu su visuomeniniais santykiais nusikaltimo objektu pripažino teisės normas, kiti teigė, kad nusikaltimo objektu gali būti žmonės, ginklai, gamybos priemonės bei kiti materialaus pasaulio daiktai.“⁵⁸ Ir visgi manytina, kad nusikaltimo objektu negali būti laikomi žmonės, įrankiai ar kiti materialaus pasaulio daiktai, nes jie patys savaime neturi jokios vertės, o yra tik teisinio gėrio nešiotojai: jų vertė susijusi su teisiniu gėriu „nuosavybė“. Nusikaltimo objektu negalima pripažinti ir teisinės normos, kadangi joje tik įvardijami tie teisiniai gėriai, kuriuos saugo baudžiamasis įstatymas. Nusikaltimu teisinei normai nebus padaroma žala – žala gali būti padaroma tik jos saugomiems

---

⁵⁷ Žr. Tarybinė Baudžiamoji Teisė. Bendroji dalis. Vilnius. 1972. P.104-105.

⁵⁸ Baudžiamoji Teisė. Bendroji dalis. Vilnius. 2003. P.158.

teisiniams gėriams.⁵⁹ Todėl „vertybių“ ar „teisinių gėrių“ sąvokos, kurios naudojamos apibūdinant šiandienos nusikaltimo objektą, yra ir aiškesnės, ir suprantamesnės, leidžiančios tiksliau išreikšti nagrinėjamą požymį. Todėl ir tikslinga nusikaltimo objektu laikyti teisinius gėrius, į kuriuos kėsiniamasi nusikaltimu ir kurie yra saugomi baudžiamuoju įstatymu.

Plėšimas yra vienas pavojingiausių nusikaltimų nuosavybei, o jo pavojingumą atspindi du kėsiniamieji objektai: pagrindinis objektas – konkreti visų rūšių ir formų nuosavybė, papildomas objektas – asmens sveikata bei žmogaus veiksmų laisvė.⁶⁰ Šiuo nusikaltimu pažeidžiami du savarankiškai gėriai: „nuosavybė“ ir „sveikata“. Tačiau įstatymų leidėjas, priskirdamas šią sudėtį prie nusikaltimų nuosavybei kartu konstatuoja, kad pagrindinis plėšimo objektas yra nuosavybė, o asmens sveikata – tik šalutinis, nors ir būtinas, plėšimo objektas. Čia svarbiausia nusikaltimo esmė. Formuluodamas plėšimo sudėtį, įstatymų leidėjas pirmiausia norėjo uždrausti atvejus, kai iš žmogaus atimamas turtas panaudojant smurtą. Jis kriminalizavo veiką, kurios esmė yra svetimo turto užvaldymas. Todėl pagal Lietuvos Respublikos Baudžiamojo Kodekso 180 straipsnį gali atsakyti tik tie asmenys, kurie grasino kitam ar padarė kitam sužalojimus būtent siekdami užvaldyti turtą, o asmens sveikata yra papildomas plėšimo objektas, nes grėsmė sveikatai, siekiant užvaldyti svetimą turtą, netraktuojama kaip plėšimo esmė.

Kadangi pirmesnėje darbo dalyje nuosavybė bei nusikaltimų nuosavybei objektas buvo aptartas, truputį plačiau norėčiau panagrinėti papildomą plėšimo objektą – sveikatą.

Sveikatos sutrikdymo sąvoka apibrėžiama kaip „žmogaus sužalojimas arba susargdinimas pažeidžiant jo kūno audinių (organų) vientisumą ar sutrikdant jų funkcijas. Sužalojimas – tai žmogaus kūno audinių ar organų anatomicinio vientisumo ar jų funkcijų pažeidimas mechaniniu, fiziniu ar cheminiu poveikiu. Susargdinimas – tai organizmo funkcijų sutrikdymas biologiniu, fiziniu, cheminiu ar psichiniu poveikiu arba nesuteikiant būtinos medicinos pagalbos.“⁶¹ Nurodytame teisės akte pateikiama ir nesunkaus, nežymaus, sunkaus sveikatos sutrikdymo apibūdinimai, kuriais vadovaujamas, nustatant sveikatos sutrikdymo mastą.

Pažymėtina, kad Lietuvoje plėšimo objektu – nei pagrindiniu, nei papildomu – nėra laikoma žmogaus gyvybė. Realus gyvybės atėmimas plėšimo metu išeina už šio nusikaltimo ribų ir reikalauja atskiros kvalifikacijos. Tais atvejais, kai tyčia nužudoma plėšimo metu, veika kvalifikuojama

---

⁵⁹ Baudžiamoji Teisė. Bendroji dalis. Vilnius. 2003. P.161-162.

⁶⁰ 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „. .

⁶¹ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. V-298/158/A1-86 patvirtintos sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklės. V.Ž. 2003. Nr.52-2357.

kaip tyčinis nužudymas dėl savanaudiškų paskatų ir plėšimas.⁶² Taip pat kvalifikuojamas ir tyčinis nužudymas plėšimo metu, kai kaltininkas nužudydamas siekė nusišalinti padarytą plėšimą. Šiuo atveju padarytą veiką reikia papildomai kvalifikuoti kaip tyčinį nužudymą, turint tikslą nusišalinti kitą nusikaltimą. Tačiau būtina paminėti, kad toks šių veikų kvalifikavimas ne visada buvo vienodas, o ankstesnė teismų praktika kvalifikuojant tokias veikas buvo skirtinga. 1999 m. birželio 18 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato nutarime „Dėl teismų praktikos nužudymų bylose“ buvo išaiškinta, kad kai tyčia nužudoma smurtą pavartojus plėšimo metu, veika kvalifikuojama kaip tyčinis nužudymas dėl savanaudiškų paskatų. Papildomai kvalifikuoti šios veikos kaip plėšimo nereikėjo. Taip pat buvo kvalifikuojamas ir tyčinis nužudymas plėšimo metu, kai kaltininkas nužudydamas siekė palengvinti padaryti plėšimą ar jį nusišalinti.⁶³

Plėšimo, kaip ir kiekvieno turtinio nusikaltimo objekto, tinkamos apimties nustatymas glaudžiai susijęs su šio nusikaltimo dalyko apibrėžimu įstatyme. Pati plačiausia turto samprata suponuoja turto suvokimą, kaip ekonominę vertę turinčių dalykų visumą. Čia patenka ne tik materialūs pinigine vertę turintys daiktai, bet ir tokios kategorijos kaip turtinės teisės, komercinės paslaptys, prekių ženklai ir viskas, kas išmatuojama pinigais ir ką galima turėti. Bet plėšimo atveju pagrobti galima ne visus iš paminėtų dalykų. Todėl tikslus plėšimo dalyko nustatymas yra vienas kriterijų, lemiančių šio nusikaltimo atribojimą nuo kitų nusikaltimų.

Plėšimo dalyku teisine prasme gali būti tik svetimas turtas. Svetimu laikomas turtas, kuris kaltininkui nepriklauso nuosavybės teise arba nėra kitaip teisėtai jo valdomas. „Svetimumo požymio išaiškinimas yra ypač aktualus kvalifikuojant veikas, kai kaltininkas turtą pagrobia iš šeimos narių, taip pat iš asmenų, su kuriais jį sieja turtiniai, verslo ar artimi asmeniniai ryšiai. Tačiau šis požymis nereikalauja, kad grobimo momentu turtas būtų pas savininką. Kvalifikuojant veiką, kaip svetimo turto pagrobimą, svarbu nustatyti patį svetimumo faktą, o tai, kad kaltininką ir nukentėjusįjį sieja artimi giminystės ryšiai, baudžiamosios atsakomybės už svetimo turto grobimą nešalina.“⁶⁴ Turto pagrobimas plėšimo metu faktiškai reiškia veiksmą, dėl kurio savininkas neatlygintinai neteks savo turto, o kaltininkas neteisėtai įgis faktinį to turto valdymą ir galės juo disponuoti. Įstatymiškai reglamentuota, kad plėšimo dalyku paprastai yra materialus kilnojamas daiktas (taip pat pinigai) ir dažniausiai tai yra bet kurio, plėšimo metu nukentėjusiojo, žinioje esantis turtas, kuris nebūtinai nukentėjusiajam turi priklausyti nuosavybės teise.

⁶² 2004 m. birželio 18 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato nutarimas Nr.46 „ Dėl teismų praktikos nusikaltimų žmogaus gyvybei bylose „ . 20 punktas.

⁶³ 1999 m. birželio 18 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato nutarimas Nr.18 „ Dėl teismų praktikos nužudymų bylose „ . 13 punktas.

⁶⁴ 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „ Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „ .

Akcentuotina tai, kad nors ir plėšimo dalyku paprastai yra kilnojamieji daiktai, tačiau plėšimo dalyku taip pat gali būti ir nekilnojamieji daiktai, tokie kaip laivai ar orlaiviai, kurie nors ir pagal savo prigimtį yra kilnojamieji, bet nekilnojamaisiais juos pripažįsta įstatymai. Paminėtina, kad kai kurių užsienio šalių baudžiamieji įstatymai plėšimo dalyku tiesiogiai nurodo kilnojamąjį turtą. Tai reglamentuota Vokietijos, Latvijos baudžiamaisiais įstatymais.

Lietuvos Respublikos Baudžiamasis Kodeksas nepateikia nukentėjusiojo sąvokos, tačiau ši sąvoka pateikiama LR Administracinių Teisės Pažeidimų bei Baudžiamojo Proceso Kodeksuose: „Nukentėjusysis yra asmuo, kuriam administraciniu teisės pažeidimu padaryta moralinė, fizinė ar turtinė žala.“⁶⁵ bei „Nukentėjusiuoju pripažįstamas fizinis asmuo, kuriam nusikalstama veika padarė fizinės, turtinės ar moralinės žalos.“⁶⁶ Paminėtina, kad šios sąvokos nepilnai atskleidžia nukentėjusiojo sampratą baudžiamosios teisės kontekste, kadangi čia nukentėjusiuoju nuo nusikalstamo kėsینimosi gali būti laikomas tiek fizinis, tiek ir juridinis asmuo. Plėšimo metu gali būti pagrobiamas ne tik fiziniam, bet ir juridiniam asmeniui priklausantis turtas, todėl abstrakčiai nukentėjusiuoju reikėtų laikyti ir juridinį asmenį. Juridinis asmuo baudžiamajame procese negali būti pripažintas nukentėjusiuoju, tačiau neįgydamas tokio statuso – įgyja civilinio ieškovo statusą. Nukentėjusiuoju asmuo gali būti pripažintas nepriklausomai nuo jo amžiaus, fizinės ar psichinės būklės, pilietybės ir kitų aplinkybių. Nepilnamečio ar neveiksnaus asmens interesams baudžiamajame procese atstovauja atstovas pagal įstatymą.⁶⁷

3.2. OBJEKTYVIEJI POŽYMIAI

Objektyvioji nusikaltimo pusė – tai išorinė pavojingo kėsینimosi, kuriuo pažeidžiami baudžiamojo įstatymo saugomi teisiniai gėriai, pasireiškimų pusė. Baudžiamosios teisės teorija išskiria eilę požymių, kurie apibūdina objektyviąją nusikaltimo pusę:⁶⁸

- 1) pavojinga veika, pasireišianti veikimu ar neveikimu;
- 2) nusikalstamos pasekmės;
- 3) priežastinis ryšys tarp veikos ir atsiradusių pasekmių;

⁶⁵ Lietuvos Respublikos Administracinių Teisės Pažeidimų Kodeksas. Vilnius. 2004. P.115.

⁶⁶ Lietuvos Respublikos Baudžiamojo Proceso Kodeksas. Vilnius. 2006. P.49.

⁶⁷ Lietuvos Respublikos Baudžiamojo Proceso Kodekso Komentarai. Vilnius. 2003. P.63.

⁶⁸ Baudžiamoji Teisė. Bendroji dalis. Vilnius. 2003. P.170.

4) nusikaltimo padarymo laikas, vieta, būdas, įrankiai, priemonės bei kitos objektyvios aplinkybės.

Analizuojant plėšimo sudėtį – būtinaisiais objektyviosios pusės požymiais laikytini veika, pasekmės ir priežastinis ryšys tarp veikos ir pasekmių.

Norint išanalizuoti plėšimo objektyviuosius požymius, pirmiausia reikėtų išsiaiškinti paties pagrobimo sampratą. „Pagrobimas – tai tyčinis, neteisėtas ir neatlygintinas svetimo turto fizinis užvaldymas, atimantis iš asmens galimybę valdyti, naudotis ir disponuoti jam priklausančiu turtu.“⁶⁹ „Neteisėtas turto užvaldymas yra tada, kai kaltininkas neturi jokios tikros, ginčijamos ar tariamos teisės į grobiamą turtą ir turtas pagrobiamas veiksmais, numatytais BK 180 straipsnyje. Neatlygintinas turto užvaldymas yra tada, kai kaltininkas turtą užvaldo visiškai neatlygindamas jo vertės ar atlygindamas tik simboliškai arba aiškiai neteisingai.“⁷⁰

Turto pagrobimas plėšime apima atvirą svetimo turto atėmimą bei neatlygintiną turto pasisavinimą ir dažniausiai yra susijęs su turto turėtojo staigiu užpuolimu. Baudžiamosios teisės teorija užpuolimą apibūdina kaip staigų, agresyvų savininko arba kito turto valdytojo antpuolį.⁷¹ Rusijos baudžiamosios teisės specialistai užpuolimą supranta kaip netikėtus kaltininko agresyvius veiksmus nukentėjusiajam, kuriuos atliekant naudojamas fizinis smurtas arba grasinama jį panaudoti, turint tikslą pagrobti svetimą turtą.⁷² Užpuolimas gali būti tiek slaptas ir netikėtas, tiek ir akivaizdus turto turėtojui ar kitiems asmenims.⁷³ Bet kuriuo atveju tai yra priemonė, kuria siekiama palaužti užpuoltojo asmens pasipriešinimą arba neleisti jam kviestis pagalbos.

Plėšimui būdinga tai, kad turtas pagrobiamas panaudojant smurtą arba grasinant tuoj pat jį panaudoti, arba kitaip atimant galimybę nukentėjusiajam priešintis. Taigi būtinuoju pagrobimo požymiu yra pagrobimo būdas, padaromas aktyviais kaltininko veiksmais, kuris pasireiškia fizinio smurto panaudojimu, psichinės prievartos panaudojimu arba kitaip atimamos galimybės nukentėjusiajam pasipriešinti. Visi minėti būdai yra lygiaverčiai ir bet kurio iš jų panaudojimas nusikalstamam tikslui - turto pagrobimui - pasiekti sudarys plėšimo sudėties objektyviąją pusę, todėl tolimesnėje darbo eigoje jie ir bus detaliau aptariami.

---

⁶⁹2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „. 7 punktas.

⁷⁰Ten pat – 7 punktas.

⁷¹Baudžiamoji Teisė. Specialioji dalis. 1 knyga. Vilnius. 2001. P.360.

⁷²L.D. Gauchman, S.V. Maksimov. Ugolovnoje pravo. Osobennaja častj. Moskva. 2004. P.176.

⁷³Paminėtina, kad kai kuriose užsienio valstybėse objektyviąją plėšimo pusę apibūdina ne pagrobimas, o būtent užpuolimas. Tokia nuostata įtvirtinta Estijos, Rusijos, Ukrainos baudžiamuosiuose įstatymuose.

Fizinis smurtas suprantamas kaip bet koks fizinis – smurtinis poveikis nukentėjusiojo kūnui, nepriklausomai nuo to, kokie sveikatos sutrikdymai buvo padaryti nukentėjusiajam. Pagal įstatymo prasmę nėra būtina, kad šis smurtas būtų pavojingas gyvybei. Plėšimo metu panaudotas fizinis smurtas yra ne nusikalstamos veikos tikslas, o tik priemonė pagrobti svetimą turtą. Pavartoto smurto pavojingumas, pirmiausia, pasireiškia užpultojo asmens sveikatai padarytu žalos dydžiu. Tačiau veikos kvalifikavimui yra reikšmingos ne tik faktiškai atsiradusios pasekmės, bet ir kaltininko veiksmų pobūdis bei aplinkybės, kuriomis užvaldomas turtas. Veika bus kvalifikuojama kaip plėšimas ir tuo atveju, jei dėl fizinio smurto poveikio nukentėjusiajam teisiškai reikšmingų sveikatos sutrikdymų nebuvo padaryta, bet smurtininko veiksmai sukėlė fizinį skausmą. Todėl BK 180 straipsnio 1 dalyje reglamentuota paprastoji plėšimo sudėtis apima tyčinius smūgius arba kitokius smurto veiksmus, sukėlusius fizinį skausmą ar nežymų bei nesunkų sveikatos sutrikdymą. Fizinio smurto panaudojimas plėšime gali pasireikšti sekančiais:

- smūgio ar keletu smūgių sudavimu nukentėjusiajam;
- kitais smurtiniais veiksmais, kuriais nukentėjusiajam sukeliamas fizinis skausmas;
- bet kokio sveikatos sutrikdymo nukentėjusiajam padarymu;⁷⁴
- kaip fizinis smurtas plėšimo atveju suprantami ir tam tikri kiti veiksmai, kuriais tiesiogiai nukentėjusiojo sveikatai žala nepadaroma, bet atsiranda grėsmė tokiai žalai kilti.

Plėšimas gali būti padarytas panaudojant ir psichinį smurtą. Šiuo atveju gali būti grasinama nedelsiant panaudoti ir tokį smurtą, kuris yra pavojingas ne tik nukentėjusiojo sveikatai, bet ir gyvybei. Pavyzdžiui, kai grasinama žiauriai nužudyti, išstumti pro langą ar išmesti iš balkono ir panašiai. Svarbu, kad tokį smurtą grasinama panaudoti ne kada nors ateityje, bet tuoj pat. Pats grasinimas tuoj pat panaudoti fizinį smurtą gali būti išreiškiamas labai įvairiai, pavyzdžiui, žodžiais, tam tikrais gestais, smurtinių veiksmų imitavimu, ginklų rodymu ir panašiai. Nukentėjusysis turi suprasti smurto realumą. Grasinimas tuoj pat panaudoti fizinį smurtą visada yra nukreiptas į turto savininką, valdytoją ar kitą asmenį, kuriam laikinai patikėtas turtas. Be jau minėtų žodžių ar veiksmų – grasinimas taip pat gali būti išreiškiamas ir pasinaudojant ar sukuriant situaciją, kuri pati savaime yra bauginanti, kelianti nerimą ir saugumo trūkumą nukentėjusiajam. Pavyzdžiui, tai gali būti reikalavimas atiduoti turtą nuošalioje vietoje, tamsiu paros metu ir panašiai. Todėl tokiose situacijose labai svarbus paties nukentėjusiojo kilusios jam grėsmės suvokimas. Veika gali būti pripažinta plėšimu tikrai tuomet, kai kaltininko grasinimai nesukėlė nukentėjusiajam jokių abejonių dėl jų realumo. Tačiau plėšimu bus laikomas ir

---

⁷⁴ Tačiau sunkaus sveikatos sutrikdymo plėšimo sudėtis neapima. Kaip bus kvalifikuojamas plėšimas, kai darant šį nusikaltimą nukentėjusiajam padaromas sunkus sveikatos sutrikdymas - panagrinėsiu tolimesnėje darbo eigoje.

toks užpuolimas, kai kaltininkas grasina pavartoti smurtą, pavojingą gyvybei ar sveikatai, bet nukentėjusysis dėl įvairių priežasčių – pavyzdžiui, girtumo ar kitokios liguistos būsenos – nesuvokia grasinimo.

Psichiniam smurtui plėšime būdinga tai, kad nukentėjusiajam nepaklusus, visi grasinimai gali būti tuojau pat realizuoti. Paminėtina, kad darant šią nusikalstamą veiką psichiniu smurtu nebus laikomi tie atvejai, kai grasinama ateityje pagarsinti žinias, kurios žemintų turto turėtojo ar jam artimų žmonių garbę bei orumą, sužaloti ar sunaikinti turtą ir panašiai. Tokios veikos paprastai kvalifikuojamos kaip turto prievartavimas. Prievarta arba grasinimai turi būti panaudoti nusikaltimo vietoje arba labai netoli nuo jos, o grasinimai, panaudoti po turto užvaldymo ar kitoje vietoje, turint tikslą išlaikyti jau pasisavintą turtą, nebus plėšimo sudėties požymiais.

Atsitiktinės atrankos būdu atrinkus ir panagrinęjus keliolika Vilniaus miesto pirmojo apylinkės teismo baudžiamųjų bylų nuosprendžių, pastebėta, kad svetimo turto pagrobimui dažniausiai panaudojamas įvairiai pasireiškiantis fizinis smurtas (pargriovimai ant žemės, spyriai į įvairias kūno vietas, sugriebimai ir laikymai už rankų, užkertant kelią pasipriešinimui),⁷⁵ bei grasinama plėšimo metu turimu ginklu - parodant peilį, tikslu nukentėjusįjį įbauginti.⁷⁶ Psichinė prievarta, grasinimai tuoj pat panaudoti fizinį smurtą⁷⁷ daugiausia padaromi prieš nepilnamečius asmenis, kadangi juos įbauginti lengviausia.

Plėšimo atveju svetimas turtas gali būti pagrobiamas ir kitaip atimant galimybę nukentėjusiajam priešintis. Konkrečiai tai gali būti padaroma tokiais veiksmais:

- kai nukentėjusysis yra izoliuojamas;
- nukentėjusįjį surišant, prirakinant antrankiais ir panašiai;
- kai prieš nukentėjusįjį panaudojamos stipriai svaiginančios veikiančios tam tikros priemonės, dėl kurių asmuo netenka sąmonės arba atsiduria kitokioje bejėgiškoje būklėje, ir dėl to negali trukdyti kaltininkui užvaldyti turtą.

„Kitoks atėmimas galimybės priešintis“ yra tuomet, kai nukentėjusiojo asmens pasipriešinimui įveikti kaltininkas panaudoja tokius būdus, kurių neapima sąvokos „fizinio smurto panaudojimas“ ar „grasinimas tuoj pat panaudoti fizinį smurtą“ – tačiau jais atimama galimybė nukentėjusiajam pasipriešinti bei ginti nuosavybę nuo pagrobimo.⁷⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo

⁷⁵ Baudžiamosios bylos Nr.1-01331-111/2005, Nr.1-765-111/2006, Nr.1-1368-111/2006, Nr.1-809-536/2006, Nr.1-01186-536/2005, Nr.1-00821-376/2005.

⁷⁶ Baudžiamosios bylos Nr.1-00855-536/2005, Nr.1-00737-111/2005, Nr.1-00669-376/2005, Nr.1-00733-376/2005.

⁷⁷ Baudžiamosios bylos Nr. 1-691-111/2006, Nr.1-01114-376/2005.

⁷⁸ 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „ . 13 punktas.

senatas yra išaiškinęs, kad atėmimas galimybės nukentėjusiajam priešintis yra savarankiškas plėšimo sudėties požymis ir jis neturi būti siejamas su fiziniu ar psichiniu smurtu. Atėmimo galimybės nukentėjusiajam priešintis požymio esmė – kad dėl kaltininko veiksmų nukentėjusysis netenka galimybės pasipriešinti jo turto pagrobimui. Smurto panaudojimas ar grasinimas jį panaudoti, sukėlęs nukentėjusiajam baimę ir dėl to sąlygiškai apribojęs jo galimybę priešintis, nelaikomas atėmimo galimybės priešintis ir pagal šį požymį veikos atskirai nekvalifikuotinos.⁷⁹ Tai iliustruoja baudžiamoji byla Nr.2K-251/2004, kurioje 2003 m. spalio 8 d. Vilniaus miesto 1-ojo apylinkės teismo nuosprendžiu G.K. pagal BK 180 straipsnio 1 dalį nuteistas už tai, kad panaudodamas fizinį smurtą prieš nukentėjusiąją, ją pastumdamas ir pargriaudamas, taip atimdamas galimybę priešintis, iš nukentėjusiosios rankų pagrobė rankinę su joje buvusiais daiktais. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, išnagrinėjęs bylą kasacine tvarka, 2004 m. balandžio 20 d. nutartyje konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nukentėjusiosios pastūmimą, dėl kurio ji pargriuvo, laikė fizinio smurto panaudojimu, tačiau be pagrindo inkriminavo galimybės atėmimą nukentėjusiajai priešintis, nes nuteistasis atliko tik vieną veiksmą ir juo neįgyvendino dviejų skirtingų plėšimo nusikaltimo sudėties požymių. Atsižvelgdamas į tai, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pirmosios instancijos teismo nuosprendį pakeitė, pašalindamas iš jo aprašomosios dalies žodžius „bei tokiu būdu atimdamas galimybę priešintis“.⁸⁰

Plėšimo sudėties požymis „kitaip atimdamas galimybę nukentėjusiajam asmeniui priešintis“ taip pat suponuoja smurtinius veiksmus, tačiau šie veiksmai gali nesukelti nei sveikatos sutrikdymų, nei didelio fizinio skausmo. Aukščiausiojo Teismo kasacinėje byloje Nr. 2K-251/2004 pabrėžiama, kad šis požymis nustato, kad dėl kaltininko veiksmų nukentėjusysis netenka galimybės pasipriešinti jo turto pagrobimui.⁸¹ Šį plėšimo sudėties požymį atitinka nukentėjusiojo surišimas, uždarymas atskiroje patalpoje, užmigdytas medikamentais ar narkotinėmis medžiagomis. Atėmimas galimybės priešintis gali būti padaromas ne tik panaudojant fizinį smurtą, bet ir apgaule. Pavyzdžiui, tai gali būti kaltininko nukentėjusiajam paslapčia į gėrimą įpilti migdomieji ar kitos svaiginančios medžiagos. Tokį pavyzdį iliustruoja baudžiamoji byla Nr.2K-236/2004, kurioje nustatyta, kad nuteistųjų veika kvalifikuota kaip plėšimas, kurio metu, „kitaip atėmus galimybę nukentėjusiajam priešintis“ prieš nukentėjusiojo ir jo svečio valią, jiems nematant į gėrimus buvo įpilta kraujospūdį ir budrumą mažinančių medžiagų, nuo kurių nukentėjusysis užmigo. Tokiu būdu nukentėjusiajam buvo atimta galimybė priešintis nuo nusikalstamo kėsینimosi į jo turtą. „Paminėtų veiksmų, kuriais

⁷⁹ 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimu Nr. 52 patvirtinta teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga.

⁸⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr.2K-251/2004.

⁸¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr.2K-251/2004.

nukentėjusiajam buvo atimta galimybė priešintis, panaudojimas nusikalstamam tikslui – svetimo turto užvaldymui pasiekti atitinka plėšimo objektyviosios pusės požymius.⁸² Tačiau alkoholio, narkotikų ar kitų panašaus pobūdžio medžiagų panaudojimas nusikalstamiems sumanymams įgyvendinti gali būti laikomi galimybės nukentėjusiajam priešintis atėmimu tik tada, kai nukentėjusysis tokiomis medžiagomis yra paveikiamas prieš jo valią. Jeigu nukentėjusysis minėtas medžiagas vartoja savo noru – šio plėšimo sudėties požymio nebus.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2006 m. sausio 3 d. nutartyje Nr.2K-20/2006 konstatavo, kad „kaltininkas, turėdamas tikslą pagrobti svetimą turtą, pribėgęs prie nukentėjusiojo iš nugaros sudavė vieną smūgį kumščiu į pakaušį, šiam nugriuvus ant žemės ir trumpam praradus sąmonę pradėjo nukentėjusįjį smaugti, taip atimdamas galimybę priešintis užvaldė nukentėjusiojo asmeninius daiktus už 2570 Lt.“⁸³ Teismas nurodė, kad nukentėjusiojo smaugimas gali būti laikomas galimybės pasipriešinti atėmimu.

Jei atimant galimybę priešintis nukentėjusiajam dar sukeliamas didelis skausmas ar padaromi sveikatos sutrikdymai – teismas tokią veiką kaip plėšimas kvalifikuoja remdamasis dviem plėšimo požymiais – fizinio smurto panaudojimu ir atėmimu galimybės priešintis.

Fizinis smurtas, grasinimai, kitaip atimta galimybė priešintis, gali būti panaudoti ne tik prieš patį turto savininką ar teisėtą jo valdytoją, bet ir prieš kitus asmenis, kurie dėl darbo santykių ar kitų priežasčių tuo metu turi kaltininko pageidaujamą turtą (pavyzdžiui, tai gali būti banko darbuotojas, pardavėjas, asmuo, kuris naudojasi kitam asmeniui priklausančiu automobiliu ir panašiai), taip pat ir prieš atsitiktinai turto buvimo vietoje esančius asmenis, jeigu jie kaltininko manymu, gali sutrukdyti neteisėtiems jo veiksams (pavyzdžiui, banko klientai, pirkėjai parduotuvėje). Kaip pavyzdį galima pateikti Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartį Nr.2K-722/2004, kurioje kasacine tvarka išnagrinėta baudžiamoji byla pagal nuteistojo kasacinį skundą, dėl apylinkės teismo nuosprendžio, kuriuo kaltininkas nuteistas pagal BK 180 straipsnio 1 dalį už tai, kad parduotuvėje riksmu ir keiksmiais išgąsdino pardavėją, ir taip atimdamas jai galimybę priešintis, iš parduotuvės pagrobė svetimą turtą. Nors kasatorius teigė, kad nepadarė plėšimo, nes „tik vartodamas necenzūrinius keiksmožodžius išėjo nesusimokėjęs už prekes, tačiau byloje nustatyta, kad kaltininkas nuošalesnėje vietoje buvusioje nedidelėje parduotuvėje ten buvusiai pardavėjai suskaičiavus jam už prekes, įtempęs striukės kišenę ir taip rodydamas kažką, grasino nukentėjusiai riksmu ir keiksmožodžiais, taip atimdamas galimybę jai priešintis, pareikalavo sudėti prekes į maišelį, išjungti telefoną ir su prekėmis iš parduotuvės išėjo.“

---

⁸² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr.2K-236/2004.

⁸³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr.2K-20/2006.

Lietuvos baudžiamasis įstatymas nekelia reikalavimo, kad šis smurtas būtų pavojingas gyvybei ar sveikatai. Skirtingai nuo Lietuvos, kitų šalių baudžiamieji įstatymai nustato pavojingą gyvybei ar sveikatai smurtą ar grasinimus panaudoti tokį smurtą kaip būtinąjį plėšimo požymį. Būtent tokį reglamentavimą pateikia Rusijos Federacijos ir Vokietijos baudžiamieji įstatymai.⁸⁴ Smurtas laikomas pavojingu gyvybei, kai kaltininko veiksmai sukelia mirties pavojų, o pavojingumas sveikatai pasireiškia veiksmais, kurie nukentėjusiajam padaro lengvą ar apysunkį kūno sužalojimą, o taip pat smurtas, kuriuo reali žala nebuvo padaryta, bet buvo galimybė tokiai žalai kilti.

Jau buvo trumpai užsiminta, kad sunkaus sveikatos sutrikdymo plėšimo sudėtis neapima. Dėl pavojingo sveikatai ir gyvybei smurto panaudojimo atsiradusių padarinių kvalifikavimas iš esmės priklauso nuo kaltininko tyčios kryptingumo. Pavyzdžiui, jeigu smurtas prieš nukentėjusį buvo panaudotas ne siekiant jo turto, bet kaip tarpusavio ginčo pasekmė, o savanaudiškos paskatos atsirado po ginčo ir jos buvo realizuotos, pagrobiant nukentėjusiojo turtą, veika turėtų būti kvalifikuojama kaip nusikalstamų veikų sutaptis pagal BK 180 ir 178 straipsnius. Jeigu kaltininkas veikė konkretizuota tyčia, siekdamas tik pagrobti svetimą turtą, o padariniai – sunkus sveikatos sutrikdymas – kilo dėl neatsargumo, tai jo veika taip pat kvalifikuojama kaip idealioji nusikaltimų sutaptis, t.y. pagal BK 180 ir 137 straipsnių sutaptį. Plėšimas, susijęs su sunkaus kūno sužalojimo padarymu, pagal BK sudaro nusikaltimų idealiąją sutaptį ir kvalifikuotinas taikant abu – BK 135 ir 180 straipsnius. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutartyje Nr.2K-583/2003 yra nurodęs, „kad atsakomybę už plėšimą numato BK 180 straipsnis, tačiau nei vienoje iš šio straipsnio dalių nėra numatytas sunkaus sveikatos sutrikdymo požymis. Atsakomybę už sunkų sveikatos sutrikdymą numato BK 135 straipsnis. Šiame straipsnyje nėra numatytas toks sunkus sveikatos sutrikdymas, kuris būtų susijęs su daromu plėšimu. BK 135 straipsnio 2 dalies 9 punkte yra numatytos savanaudiškos paskatos, tačiau šis sunkų sveikatos sutrikdymą kvalifikuojantis požymis dėl savo specifikos negali apimti ir neapima plėšimo. < ... > Manytina, kad plėšimas, susijęs su sunkaus kūno sužalojimo padarymu, sudaro nusikaltimų idealiąją sutaptį ir kvalifikuotinas taikant abu – BK 135 ir 180 – straipsnius. Šių straipsnių dalys taikytinos priklausomai nuo konkrečios bylos faktinių aplinkybių.“⁸⁵

Lietuvos ir užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose reglamentuoto plėšimo nusikalstamos veikos objektyvioji pusė pasireiškia panašiai, tačiau yra ir savitumų. Pavyzdžiui, Ukrainos BK 187 straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos objektyvioji pusė apima užpuolimą, tikslu užvaldyti svetimą turtą, susietą su smurtiniais veiksmais, pavojingais nukentėjusiojo sveikatai ar

⁸⁴ A.Drakšienė, E.Stauskienė. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius. 1998. P.48.

⁸⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr.2K-583/2003.

gyvybei, arba su tokios prievartos panaudojimo grėsme. Smurtas ar grasinimas turi būti realus – t.y. turi palaužti nukentėjusiojo valią ir priversti jį turtą atiduoti kaltininkui. Grasinimas laikomas realiu, kai jis egzistuoja objektyviai ir neapsiriboja vien nukentėjusiojo suvokimu, o grasinimo aplinkybės vertinamos pagal užpuoliko tiek fizinį pranašumą, tiek ir atsižvelgiant į pranašumą įgytą nusikaltimo įrankių turėjimu, paties užpuolimo netikėtumą bei grasinimui palankią situaciją. Fizinis smurtas, pavojingas gyvybei ir sveikatai apima lengvą sveikatos sutrikdymą (sukėlusį trumpalaikį sveikatos sutrikimą arba jei dėl to nukentėjusysis prarado nedidelę dalį darbingumo), vidutinio sunkumo sveikatos sutrikdymą, sunkų sveikatos sutrikdymą, pasikėsinimą nužudyti ir nužudymą. Tačiau reikia pažymėti, kad padarinių, kilusių plėšimo metu pasikėsinus nužudyti ar nužudžius, šio straipsnio sudėties neapima – todėl tokia veika turi būti papildomai kvalifikuojama pagal kitą BK 115 straipsnį kaip tyčinis nužudymas. Prie fizinio smurto, kaip būtinojo plėšimo požymio, priklauso ir prievarta, pavojinga gyvybei tos prievartos panaudojimo momentu. Tokio smurto specifika tame, kad nukentėjusiajam reali pavojaus gyvybei grėsmė kyla tik tuo momentu, kai smurtas tiesiogiai panaudojamas jo atžvilgiu, bet faktiškai nesukelia mirtinų padarinių nukentėjusiajam (pavyzdžiui, elektros įtampos panaudojimas, nustūmimas iš tam tikro aukščio). Fizinis smurtas gali būti tiek atviras, tiek ir slaptas, kuomet smogiama miegančiam nukentėjusiajam. Psichinis smurtas – tai grasinimai bet koku fiziniu – smurtiniu poveikiu nukentėjusiojo kūnui bei grasinimai nužudyti. Smurto naudojimas plėšimo metu yra priemonė ir būdas svetimo turto užvaldymui. Paprastai smurtas naudojamas iki pagrobiant turtą, bet, pažymėtina, kad tokia prievarta gali būti naudojama ir pagrobtam turtui išlaikyti. Jeigu kaltininkas panaudoja smurtą, siekdamas išvengti sulaikymo už įvykdytą plėšimą, tuomet tokie kaltininko veiksmai turi būti papildomai kvalifikuojami pagal plėšimo ir kito BK straipsnio sutaptį. Jeigu kaltininkas, siekdamas užvaldyti svetimą turtą, nukentėjusįjį prieš jo valią paveikia narkotinėmis ar kitokiomis psichotropinėmis priemonėmis, kurių vartojimas buvo pavojingas nukentėjusiojo gyvybei ar sveikatai ir apie tokį pavojingumą žinojo kaltininkas – tokia veika bus kvalifikuojama kaip plėšimas.⁸⁶ Toks objektyviosios pusės požymis iš principo atitinka pagal Lietuvos BK numatytą sudėties požymį – kitaip atimant galimybę nukentėjusiajam priešintis.

Pagal Vokietijos baudžiamąjį įstatymą plėšimo sudėties objektyvioji pusė pasireiškia aktyviais veiksmais – pavojingu gyvybei ar sveikatai smurtu arba grasinimais panaudoti tokį smurtą. Smurtas bus laikomas pavojingu gyvybei, jeigu kaltininko veiksmai sukelia mirties pavojų (pavyzdžiui, smauginimas).⁸⁷ Smurtu, pavojingu sveikatai pripažįstami veiksmai, kuriais

⁸⁶ Ugolovnoje pravo Ukrainy. Osobennaja častj. Kijev. 2003. P.164-165.

⁸⁷ A.Drakšienė, E.Stauskienė. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius. 1998. P.48.

nukentėjusiajam kaltininkas padaro lengvą ar apysunkį kūno sužalojimą, ir smurtas, kuriuo nors ir reali žala nebuvo padaryta, bet bet buvo iškilusi reali grėsmė tokiai žalai kilti. Kadangi pagrindinė plėšimo sudėtis sunkaus kūno sužalojimo padarymo neapima, tai tokio smurto panaudojimas kvalifikuojamas kaip plėšimas sunkinančiomis aplinkybėmis pagal Vokietijos BK 250 paragrafo 3 punktą. Jeigu plėšimo metu dėl kaltininko lengvabūdiškumo ar neatsargumo nukentėjusysis mirė – veika bus kvalifikuojama kaip plėšimas ir atskiro kvalifikavimo nereikalaus, kadangi plėšimo sudėtis apima lengvabūdišką ir neatsargų nužudymą. Vokietijos BK reglamentuoja, kad tiek smurtas, tiek ir grasinimai panaudoti smurtą gali būti panaudoti ne tik prieš turto savininką ar valdytoją, bet ir prieš kitus asmenis, kurie užpuoliko manymu gali sutrukdyti neteisėtiems jo veiksams. Iš objektyviosios pusės plėšimas gali būti padarytas panaudojant tiek fizinį, tiek ir psichinį smurtą. Psichinis smurtas turi būti susijęs ne su bet koku grasinimu, o turi būti grasinama panaudoti smurtą, pavojingą gyvybei ar sveikatai. Grėsmės suvokimas turi būti realus, nukentėjusiajam negali kilti abejonių, kad kaltininkas įvykdys savo grasinimus. Turto pagrobimas plėšime pasireiškia svetimo turto atėmimu ir pasisavinimu, palaužus nukentėjusiojo asmens pasipriešinimą išlaikyti turtą teisėtame valdyme.⁸⁸

Pagal Rusijos baudžiamąjį įstatymą plėšimo objektyvioji pusė pasireiškia užpuolimu, panaudojant smurtą, pavojingą gyvybei ar sveikatai arba grasinimu tokį smurtą panaudoti. Užpuolimu suprantamas netikėtas ir staigus smurto panaudojimas prieš nukentėjusįjį, pasireiškiančiu agresyviais kaltininko veiksmais. Užpuolimui priklauso ne tik atviri smurtiniai veiksmai, bet ir galimi smūgiai iš užnugario, šūviai iš pasalos, narkotinių ir kitokių psichotropinių medžiagų, pavojingų nukentėjusiojo gyvybei ar sveikatai panaudojimas, kai dėl šių kaltininko panaudotų veiksmų nukentėjusysis netenka galimybės pasipriešinti užpuolikui. Pagal Rusijos BK būtinasis plėšimo požymis – pavojingas gyvybei ar sveikatai smurtas arba grasinimas panaudoti tokį smurtą. Smurto pobūdis yra objektyvus kriterijus, leidžiantis atskirti dvi panašias veikas: plėšimą nuo atvirosios vagystės, kurios ypatumas tas, kad kaltininko naudojamas smurtas nėra pavojingas gyvybei ar sveikatai. Smurtas pavojingas sveikatai – tai toks veiksmas, kuriuo nukentėjusiajam padaromas lengvas, apysunkis ar sunkus kūno sužalojimas, arba smurtas, kuriuo realiai nebuvo padaryta žala, bet buvo kilusi grėsmė nukentėjusiojo gyvybei. Pavojingu gyvybei smurtas laikomas tada, kai nukentėjusiajam užgniauziami kvėpavimo takai, jis išstumiamas iš transporto priemonės, išmetamas iš aukštai esančios patalpos ir panašiai. Tokiais atvejais veika kvalifikuojama kaip plėšimas, jeigu ir nesukėlė jokių neigiamų padarinių nukentėjusiojo sveikatai. Smurtiniai veiksmai nukentėjusiajam, siekiant sukelti grėsmę jo gyvybei ir sveikatai, jei kaltininkas veikė tikslu užvaldyti svetimą turtą – bus vertinami kaip plėšimas. Objektyviai plėšimas

⁸⁸ A.E. Žalinskij. *Sovremennoje nemeckoje ugolovnoje pravo*. Moskva. 2004. P.437-439.
Ugolovnoje pravo zarubežnych gosudarstv. Osobennaja častj. Moskva. 2004. P.358-360.

pasireiškia ne tik smurtiniais veiksmais, bet ir grasinimais, pavojingais nukentėjusiojo sveikatai ar gyvybei. Kaltininko veiksmai tik tuomet bus kvalifikuojami kaip plėšimas, jei grėsmė nukentėjusiojo gyvybei ar sveikatai buvo reali ir nukentėjusiajam nekilo abejonų dėl jų įvykdymo. Prievarta plėšime yra priemonė svetimo turto užvaldymui ir paprastai naudojama iki turto užvaldymo momento. Tačiau plėšimas bus kvalifikuojamas ir tuomet, kai kaltininkas, pradėjęs slaptą vagystę, panaudoja prievartą, kad išlaikyti pagrobtą daiktą. Tačiau, jeigu užpuolikas, užkluptas nusikaltimo vietoje, pameta pagrobtą turtą ir panaudoja smurtą prieš nukentėjusįjį, siekdamas pasislėpti nuo persekiojimo – atsakomybė kils ne kaip už plėšimą. Veika bus kvalifikuojama kaip vagystės ir atitinkamo nusikaltimo prieš asmenį sutaptis.⁸⁹

Lietuvos baudžiamajame įstatyme įtvirtinta plėšimo sudėtis yra materialioji, todėl būtinuobjektivityvosios pusės požymiu yra ne tik pati veika, bet ir jos padariniai – turto užvaldymas.⁹⁰ Tarp padarinių ir nusikalstamos veikos turi egzistuoti priežastinis ryšys. Baudžiamosios teisės teorija priežastinį ryšį apibūdina kaip „santykį, kuriam esant veika sukelia ir nulemia nusikalstamas pasekmes“⁹¹ ir jis yra objektyvusis baudžiamosios atsakomybės pagrindas. Kaltininkas nugali tam tikrą nukentėjusiojo pasipriešinimą ir pasisavina svetimą turtą, nors reali žala nukentėjusiojo sveikatai gali būti ir nepadaryta. Todėl asmens užpuolimas, pavartoti grasinimai ir netgi turto atėmimas, nesuspėjęs jo pasisavinti, turi būti vertinami kaip pasikėsinimas padaryti plėšimą. Šią nuomonę patvirtina ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senatas, savo nutarime išaiškinęs, kad plėšimas bus laikomas baigtu nuo momento, kai kaltininkas užvaldo svetimą turtą ir taip įgyja galimybę neteisėtai valdyti, naudotis bei disponuoti turtu pagal savo valią. Kaltininkui pagrobus bent dalį turto, nusikalstama veika kvalifikuojama kaip baigta viso turto, kurį kaltininkas kėsinosi pagrobti, atžvilgiu, išskyrus kai plėšimo būdu kėsinamasi pagrobti didelės vertės turtą, tačiau pagrobto turto dalis nesudaro didelės vertės požymio, veika kvalifikuojama kaip pasikėsinimas padaryti didelės vertės turto plėšimą.⁹² Neapibrėžtos tyčios atveju nusikalstama veika yra baigta kaltininkui pagrobus bent dalį svetimo turto.

Nustatant veikų baigtumo momentą, veikos kvalifikavimui pagal BK 180 straipsnį gali turėti įtakos ir kaltininko veiksmai jau paėmus turtą. Galimi atvejai, kai kaltininkas savanoriškai

---

⁸⁹ Kommentaryj k ugolovnomu kodeksu Rossijskoj Federaciji. Moskva. 1997. P.416-417.

Kurs ugolovnogo prava. Tom 3. Osobennaja častj. Moskva. 2002. P. 448-450.

⁹⁰ Paminėtina, kad iki 1994 m. liepos 19 d. baudžiamojo įstatymo pakeitimų plėšimas buvo laikomas baigtu nusikaltimu nuo užpuolimo momento, nepriklausomai ar kaltininkui pavyko užvaldyti turtą, ir ar buvo padaryta reali žala nukentėjusiojo sveikatai. Žr. Baudžiamoji Teisė. Specialioji dalis. 1 knyga. Vilnius. 2001. P.366.

⁹¹ Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis. Vilnius. 2003. P.181.

⁹² 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „ . 8 punktas.

atsisako baigti nusikaltamą veiką ar tik laikinai pasinaudoja svetimu jam turtu, neturėdamas tikslo jo pagrobti. Tokiais atvejais svarbu nustatyti kaltininko tyčią, t.y. jo ketinimus svetimo turto atžvilgiu.⁹³

Vokietijos baudžiamajame įstatyme irgi įtvirtinta materialioji plėšimo sudėtis, todėl kaip ir pagal Lietuvos BK, būtinuoju objektyviosios pusės požymiu yra ne tik pati veika, bet ir padariniai, t.y. svetimo kilnojamojo daikto pagrobimas tikslu kaltininkui pačiam neteisėtai jį valdyti ar perduoti kito asmens valdymui.⁹⁴

Tačiau ne visų šalių baudžiamieji įstatymai vienodai traktuoja plėšimo baigtumo momentą. Antai pagal Ukrainos BK – plėšimo nusikaltimo sudėtis yra formalioji, todėl jos baigtumo momentas nesiejamas su veikos padariniais, ir nusikaltimas bus laikomas baigtu nuo užpuolimo momento, t.y. nuo smurto panaudojimo momento, nepriklausomai ar kaltininkui pavyko pagrobti svetimą turtą ar ne.⁹⁵

Taip pat formalioji plėšimo sudėtis reglamentuota ir Rusijos baudžiamajame įstatyme. Plėšimas laikomas baigtu nusikaltimu nuo užpuolimo momento, nežiūrint į tai ar kaltininkui pavyko užvaldyti svetimą turtą, ar ne. Kaip už baigtą plėšimą kaltininkas atsakys ir tais atvejais, jei dėl tam tikrų pasikeitusių aplinkybių ar nukentėjusiojo pasipriešinimo užpuolikai nepavyko užvaldyti svetimo turto.⁹⁶ Pastebėtina, kad pagal Lietuvos baudžiamąjį įstatymą, asmuo, nesukėlęs numatytų veika padarinių – baudžiamas ne kaip už baigtą nusikaltimą, o kaip už pasikėsinimą įvykdyti tokį nusikaltimą. Baigto nusikaltimo kvalifikavimui keliamas svetimo turto pagrobimo reikalavimas.

3.3. SUBJEKTAS

Plėšimo nusikaltimo subjektas – tai fizinis, sulaukęs baudžiamąjo įstatymo nustatyto amžiaus ir pakaltinamas asmuo. Lietuvos Respublikos Baudžiamąjo Kodekso 2 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „asmuo atsako pagal baudžiamąjį įstatymą tik tuo atveju, jeigu jis yra kaltas padaręs nusikalstamą veiką ir tik jeigu veikos padarymo metu iš jo galima buvo reikalauti įstatymus

---

⁹³ 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimu Nr. 52 patvirtinta teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga.

⁹⁴ A.E. Žalinskij. *Sovremennoje nemeckoje ugolovnoje pravo*. Moskva. 2004. P.437-439.

Ugolovnoje pravo zarubežnych gosudarstv. Osobennaja častj. Moskva. 2004. P.358-360.

⁹⁵ *Ugolovnoje pravo Ukrainy. Osobennaja častj*. Kijev. 2003. P.164-165.

⁹⁶ *Kommentaryj k ugolovnomu kodeksu Rossijskoj Federaciji*. Moskva. 1997. P.416-417.

Kurs ugolovnojo pravo. Tom 3. *Osobennaja častj*. Moskva. 2002. P. 448-450.

atitinkančio elgesio.⁹⁷ „Nusikaltimo subjekto amžius - tai konkreti amžiaus riba, kurios sulaukus pripažįstama, kad asmuo gali suvokti savo veiksmų pavojingumą ir kartu būti atsakingas už juos.“⁹⁸

Lietuvos Respublikos Baudžiamojo Kodekso 13 straipsnyje yra reglamentuota bendra baudžiamosios atsakomybės už padarytas nusikalstamas veikas 16-os metų amžiaus riba. Tačiau šio straipsnio 2 dalis numato žemesnę – 14-os metų ribą už tam tikras itin pavojingas nusikalstamas veikas. Būtent prie šių veikų priklauso ir plėšimas. Įstatymu reglamentuota 14-os metų atsakomybės riba už tyčinius nusikaltimus nulemta įstatymų leidėjo nuostata, kad tokio amžiaus sulaukęs asmuo jau yra sąmoningas suvokti tokių nusikaltimų pavojingumą bei pasekmes, ir gali atsakyti už savo veiksmus pats. Asmenims, neturintiems 14 – os metų, už plėšimą gali būti taikomos auklėjamojo poveikio ar kitos priemonės, numatytos baudžiamuosiuose įstatymuose.

Prie būtinų nusikaltimo subjekto požymių priskirtinas ir pakaltinamumas. Toks įstatyminis reglamentavimas nustatytas, kadangi tik iš pakaltinamų asmenų galima reikalauti susilaikyti nuo tam tikrų draudžiamų veiksmų.⁹⁹ Asmenys, kurie pripažįstami nepakaltinamais, neatsako pagal baudžiamuosius įstatymus, tačiau teismas jiems gali skirti įstatymu numatytas priverčiamąsias medicinos priemones (BK 98 straipsnis).

Užsienio šalių baudžiamieji įstatymai nepakaltinamumą apibrėžia nevienodai. Pavyzdžiui, Prancūzijos baudžiamajame įstatyme nurodyta, kad už padarytą nusikalstamą veiką neatsakys asmuo tuomet, kuris veikos padarymo metu buvo „nepilno proto“ būsenos. Reikia paminėti, kad Prancūzijos baudžiamojoje teisėje nėra išskiriami medicininis ir juridinis nepakaltinamumo kriterijai, o bet koks psichikos sutrikimas gali būti priežastimi, kad asmuo būtų pripažintas nepakaltinamu. Vokietijos, Danijos baudžiamieji įstatymai nepakaltinamumą apibrėžia panašiai kaip ir Lietuvos baudžiamieji įstatymai, išskirdami analogiškus kriterijus. Anglijos teisinė sistema nustato, kad kiekvienas kiekvienas asmuo laikomas pakaltinamu kol neįrodoma priešingai. Nors kiekviena valstybė savitai numato patraukimo baudžiamojon atsakomybėn pagrindus, tačiau visų paminėtų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose įtvirtinta, kad baudžiamoji atsakomybė už plėšimą negali kilti nepakaltinamam asmeniui.

---

⁹⁷Lietuvos Respublikos Baudžiamasis Kodeksas. Vilnius. 2005. P.36.

⁹⁸ Baudžiamoji Teisė. Bendroji dalis. Vilnius. 2003. P.186.

⁹⁹ Nors baudžiamasis įstatymas nepateikia pakaltinamumo apibrėžimo, tačiau pateikia nepakaltinamumo sampratą. Tai tokia asmens būseną, kai šis, darydamas uždraustą baudžiamuoju įstatymu veiką, dėl psichikos sutrikimo negalėjo suvokti jos pavojingumo arba valdyti savo veiksmų. Yra skiriami du būtini nepakaltinamumo kriterijai – medicininis ir juridinis. Juridinis apima asmens psichinės veiklos sutrikimo sunkumą, lemiantį jo sugebėjimą suprasti veiksmų esmę (intelektualusis šio kriterijaus požymis) arba sugebėjimą valdyti savo veiksmus (valinis šio kriterijaus požymis). Medicininį kriterijų apibūdina psichinės veiklos sutrikimai, kurių sąrašas pateikiamas Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 1996 m. spalio 28 d. įsakyme Nr. 542 „Dėl 10-os redakcijos tarptautinės statistinės ligų ir sveikatos problemų klasifikacijos (TLK – 10) įvedimo „. Norint asmenį pripažinti nepakaltinamu būtini bent po vieną iš medicininio ir juridinio kriterijų požymių. Žr. Valstybės žinios. 2001. Nr. 50-758.

Baudžiamasis įstatymas pateikia ir riboto pakaltinamumo sampratą, - kuomet darydamas baudžiamuoju įstatymu uždraustą veiką asmuo „dėl psichikos sutrikimo, kuris nėra pakankamas pagrindas pripažinti jį nepakaltinamu, negalėjo visiškai suvokti pavojingo nusikalstamos veikos pobūdžio ar valdyti savo veiksmų.“¹⁰⁰

Kaip ir Lietuvos, taip ir daugelio užsienio valstybių baudžiamieji įstatymai išskiria ribotą pakaltinamumą bei jo įtaką veiką padariusio asmens baudžiamajai atsakomybei. Kai kurių valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose numatyta, kad ribotas pakaltinamumas yra atleidimo nuo bausmės pagrindas. Tai numato Danijos, Švedijos bei Olandijos baudžiamieji įstatymai. Vokietijoje numatyta, kad ribotas pakaltinamumas yra pagrindas švelninti bausmę. Buvusios TSRS baudžiamajame įstatyme ribotas pakaltinamumas buvo atsakomybę lengvinanti aplinkybė.¹⁰¹ Jeigu baudžiamasis įstatymas ir nenumato, kad ribotas pakaltinamumas yra pagrindas atleisti asmenį nuo baudžiamosios atsakomybės už padarytą nusikaltimą, skiriant bausmę paprastai į tokias aplinkybes vistiek atsižvelgiama.

Kadangi įstatymas griežtai apibrėžia baudžiamojon atsakomybėn traukiamo asmens amžių, svarbu tiksliai nustatyti nepilnamečio subjekto amžių – gimimo metus, mėnesį ir dieną. Subjekto amžius nustatomas pagal dokumentus, o jei tokių dokumentų nėra – remiantis teismo medicinos ekspertizės išvada.¹⁰² Asmeniui, kuriam iki pavojingos veikos padarymo nebuvo suėję 14 metų, numatyta teisinė galimybė taikyti auklėjamojo poveikio ir kitas priemones.

Galimi atvejai, kad, ir sulaukęs trauktino baudžiamojon atsakomybėn amžiaus, asmuo iš tikrųjų neatitinka savo amžiaus socialinės ir protinės brandos. Tačiau remiantis teismų praktika, tokie asmenys trauktini baudžiamojon atsakomybėn bendrais pagrindais, nes amžius yra formalusis nusikaltimo sudėties požymis ir negali būti kitaip traktuojamas, nei reglamentuota įstatyme (BK 13 straipsnis).¹⁰³

---

¹⁰⁰ Lietuvos Respublikos Baudžiamasis Kodeksas. Vilnius. 2005. P.46.

Šiuo atveju, pripažinus asmenį ribotai pakaltinamu, numatydamas atsakomybę už padarytą nusikaltimą, įstatymų leidėjas išskiria nusikaltimo sunkumo kriterijų. Padaręs sunkų ar labai sunkų nusikaltimą ir pripažintas ribotai pakaltinamu asmuo atsakys pagal baudžiamąjį įstatymą, tačiau, remiantis BK 59 straipsnyje įtvirtintoms nuostatomis, bausmė jam gali būti švelninama. Lengvesnių nusikaltimų atvejais bausmė gali būti švelninama arba asmuo gali būti atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės ir jam gali būti taikomos įstatyme numatytos baudžiamojo poveikio priemonės (BK 67 straipsnis) ar priverčiamosios medicinos priemonės (BK 98 straipsnis).

¹⁰¹ Baudžiamoji Teisė. Bendroji dalis. Vilnius. 2003. P.194.

¹⁰² Baudžiamoji Teisė. Bendroji dalis. Vilnius. 2003. P.188.

¹⁰³ Apie tai savo nutartyje Nr.2K-1066/2001 yra pasisakęs ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. Kasaciniu skundu nuteistojo įstatyminė atstovė prašė panaikinti teismų sprendimus ir nutraukti baudžiamąją bylą, kadangi jos atstovaujamas asmuo tik formaliai atitinka nusikaltimo subjekto požymius, tačiau psichologinės ekspertizės išvadose nurodyta, kad atstovaujamas yra menko protinio išsivystymo, o jo socialinė ir emocinė branda atitinka 11-12-os metų vaiko amžių. Tačiau teismas nustatė, kad remiantis teismo ekspertizės išvadomis, nuteistajam nenustatyta esant psichikos sutrikimų, todėl jis suprato savo veiksmų esmę ir galėjo juos valdyti. Remiantis šiais duomenimis daryta išvada, kad ankstesnės teismų išvados dėl nuteistojo pakaltinamumo buvo pagrįstos, o nuteistojo menkas intelektas, socialinė ir emocinė branda neturi reikšmės amžiaus ribai ir neatleidžia jo nuo baudžiamosios atsakomybės už padarytas pavojingas veikas. Žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr.2K-1066/2001.

Tarptautinėje baudžiamojoje teisėje kaip labiausiai pagrįsta ir priimtinausia minimali amžiaus riba, nuo kurios galima baudžiamoji atsakomybė, nurodyta 12 – os metų riba.¹⁰⁴ Paprastai užsienio valstybių baudžiamieji įstatymai numato dvi skirtingas amžiaus ribas, nuo kurių asmuo gali būti patrauktas baudžiamajon atsakomybėn už padarytą nusikalstamą veiką. Išskiriamos bendroji ir nepilnamečių amžiaus ribos, kurios yra sąlygojamos kiekvienos šalies ekonominiu bei socialiniu išsivystymu, tradicijomis, religijos įtaka šalies gyvenime, geografine padėtimi ir panašiai. Todėl konkretaus baudžiamajame įstatyme numatyto amžiaus ribos įvairiose šalyse yra skirtingos. Pavyzdžiui, Ukrainos baudžiamajame įstatyme bendroji amžiaus riba – 16-a metų, tačiau už plėšimą, kaip ir Lietuvoje, atsakys asmuo, sulaukęs 14-os metų amžiaus.¹⁰⁵ Tokias pačias amžiaus ribas nustato ir Rusijos Federacijos Baudžiamojo Kodekso 20 straipsnis: bendroji baudžiamosios atsakomybės riba 16-a, bet už pavojingą nusikaltimą – plėšimą – amžiaus riba 14-a metų.¹⁰⁶ Už plėšimą nuo 14-os metų bus atsakingi ir asmenys pagal Vokietijoje galiojančius baudžiamuosius įstatymus. Vokietijos Baudžiamojo Kodekso 19 paragrafe reglamentuota, kad 14-os metų neturintis asmuo, nors ir padaręs nusikalstamą veiką – yra nepakaltinamas. Įdomu tai, kad Vokietijos baudžiamasis įstatymas visus asmenis iki 21 metų skirsto į nepilnamečius – t.y. asmenis nuo 14-os iki 17-os metų amžiaus, ir jaunimą – t.y. asmenis nuo 18-os iki 21-erių metų amžiaus. Nepilnamečių asmenų atsakomybės klausimai reglamentuojami atskiru specialiu nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės įstatymu.¹⁰⁷ Skandinaviškos šalys – tiek Švedija¹⁰⁸, tiek ir Danija¹⁰⁹ – savo įstatymais įtvirtino 15-os metų amžiaus atsakomybės ribą. Ispanijos Baudžiamojo Kodekso 20 straipsnyje nustatyta, kad pagal baudžiamuosius įstatymus atsakys tik 18-os metų sulaukęs asmuo, o jei nusikaltimą padarys jaunesnis - jo atsakomybės ribas reglamentuos „nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės įstatymas“¹¹⁰. Olandijos Baudžiamasis Kodeksas nustato baudžiamąją atsakomybę nuo 12-os metų, Prancūzijos baudžiamasis įstatymas numato 13-os metų ribą už plėšimu padarytas veikas.

Taigi, apžvelgus įstatymines nuostatas, darytina išvada, kad už pavojingas nusikalstamas veikas, tokias kaip plėšimas, daugumoje užsienio šalių, kaip ir Lietuvoje, numatyta žemesnė nei bendroji baudžiamosios atsakomybės amžiaus riba. Pažymėtina ir tai, kad tiek Lietuvos, tiek ir kitų užsienio šalių baudžiamaisiais įstatymais nėra nustatyta maksimali subjekto amžiaus riba.

---

¹⁰⁴ Baudžiamoji Teisė. Bendroji dalis. Vilnius. 2003. P.188.

¹⁰⁵ Ugolovnoje pravo Ukrainy. Kiev. 2003. P.164.

¹⁰⁶ Ugolovnyj Kodeks Rossijskoj Federaciji. Oficialnyj tekst. Moskva. 2004. P.13.

¹⁰⁷ A.Drakšienė, E.Stauskienė. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius. 1998. P.20.

¹⁰⁸ Ugolovnyj Kodeks Šveciji. Moskva. 2000. P.8.

¹⁰⁹ Ugolovnyj Kodeks Daniji. Sankt-Peterburg. 2001. P.24.

¹¹⁰ Ugolovnyj Kodeks Ispaniji. Moskva. 1998. P. 16.

3.4. SUBJEKTYVIEJI POŽYMAI

„Subjektyvioji nusikaltimo pusė – tai subjektyvių požymių, apibūdinančių pavojingą veiką ir pasekmes, visuma.“¹¹¹ Teisinėje literatūroje prie subjektyviąją nusikaltimo pusę sudarančių požymių priskiriami kaltė, nusikaltimo padarymo motyvas ir tikslas.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutartyje Nr.2K-105/2004 dėl subjektyviosios nusikaltimo pusės yra pasisakęs sekančiai: „Subjektyvioji nusikalstamos veikos pusė – tai subjektyvių požymių, apibūdinančių pavojingą veiką ir pasekmes, visuma. Prie subjektyviąją nusikalstamos veikos pusę sudarančių požymių priskiriami kaltė, nusikalstamos veikos padarymo motyvas ir tikslas. Tik šių požymių visuma parodo asmens sąmonės ir valios ryšį su pavojinga veika ir pasekmėmis, atspindi asmens viduje vykstančius psichinius procesus darant pavojingą veiką. Šių procesų eigą galima išaiškinti tik esant objektyviems duomenims. Prie objektyvių duomenų priskiriamos aplinkybės, apibūdinančios veikos pobūdį, veikimo pobūdį, kaltininko elgesį prieš ir po nusikaltimo padarymo, konkrečią nusikaltimo padarymo situaciją, kaltininko asmenybę. Šių aplinkybių visuma leidžia tiksliai parodyti subjektyviąją padaryto nusikaltimo pusę.“¹¹²

Kaltė suprantama kaip asmens psichinis santykis su daroma pavojinga veika ir tos veikos pasekmėmis. Bendrai yra skiriamos dvi kaltės formos – tyčia ir neatsargumas.

Kaltė, kaip subjektyviosios plėšimo pusės požymis, pasireiškia tik tiesiogine tyčia. Kaltininkas suvokia, kad jo siekiamas užvaldyti turtas jam yra svetimas ir nori pagrobti jį neteisėtomis priemonėmis, tokiomis kaip fizinio smurto panaudojimas arba grasinant tuoj pat jį panaudoti, arba kitaip atimant galimybę nukentėjusiajam priešintis. Grobdamas svetimą turtą plėšimo būdu, kaltininkas suvokia, kad tą turtą pagrobia palaužęs nukentėjusiojo valią ar atėmęs galimybę pasipriešinti bei numato savo nusikalstamos veikos padarinius ir jų nori.

Plėšimas gali būti padaromas tiek apibrėžta, tiek neapibrėžta tyčia. Tyčios apibrėžtumas dažnai nulemia ir veikos kvalifikavimą. „Jei kaltininko tyčia buvo nukreipta pagrobti didelės vertės turtą, bet jam nepavyko pagrobti tokios vertės turto, jo veika vertinama kaip pasikėsinimas padaryti didelės vertės svetimo turto grobimą. Jei kaltininko tyčia dėl grobiamo turto vertės neapibrėžta, jo

¹¹¹ Baudžiamoji Teisė. Bendroji dalis. Vilnius. 2003. P.200.

¹¹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr.2K-105/2004.

veika kvalifikuojama atsižvelgiant į turto vertę, jei nėra kitų veiką kvalifikuojančių požymių.¹¹³ Kadangi plėšime kaltininkas dažniausiai veikia neapibrėžta tyčia (t.y. kaltininko tyčia plėšimo masto požiūriu yra neapibrėžta), tai jo veika kvalifikuojama pagal pasekmes. Nusikaltimo kvalifikavimui reikšmės taip pat neturi kur pagrobtą svetimą turtą kaltininkas padėjo.

Subjektyviuosius veikos požymius būtina nustatyti ir nustatant nusikalstamo sumanymo turinį – t.y. kokio tikslo siekė kaltininkas ir kokias jis numatė pasekmes. Jeigu yra plėšimą kvalifikuojančių požymių, privalu nustatyti kad kaltininkas juos suvokė. Plėšimu bus nelaikomi tokie kaltininko veiksmai, kai smurtas vartojamas kokiais nors kitais tikslais, tarkime dėl pavydo, peštynių ar chuliganiškų paskatų, - o kaltininko noras atimti ir pasisavinti turtą atsiranda jau pavartojus smurtą. Tokiais atvejais veika turi būti kvalifikuojama pagal kitus BK straipsnius (pavyzdžiui, pagal BK 138 ir 178 straipsnius). Kai bandant užvaldyti turtą žala nukentėjusiojo sveikatai padaroma dėl neatsargumo, tarkime, truktelėjus nukentėjusiajai iš rankų rankinę ši netikėtai pargriuvo ir susižeidė – kaltininko veiksmai irgi bus kvalifikuojami atskirai, kaip atitinkamas nusikaltimas žmogaus sveikatai ir vagystė. Plėšimo atveju labai svarbus ketinimo panaudoti smurtą turto užvaldymui susiformavimo momentas. Jeigu ketinimas pagrobtį turtą atsirado po smurto panaudojimo – tai kaltininko veika kaip plėšimas paprastai negali būti kvalifikuojamas. Taigi, plėšimo atveju smurtas būtinai turi būti naudojamas kaip priemonė turtui pagrobtį. Apie tai savo nutarime poziciją yra išdėstęs ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senatas – „jei asmuo naudoja fizinį smurtą neturėdamas tikslo pagrobtį svetimo turto, tačiau toks sumanymas kaltininkui kyla panaudojus smurtą, kaltininko veiksmai kvalifikuojami kaip dvi savarankiškos nusikalstamos veikos – sveikatos sutrikdymas ir vagystė (realioji sutaptis). Tačiau jei asmens sumanymas pagrobtį turtą kyla smurto panaudojimo metu, tada veika kvalifikuojama pagal BK 180 straipsnį“¹¹⁴ (plėšimas). Vadinasi, jeigu kaltininkas naudoja fizinį smurtą neturėdamas iš pradžių tikslo pagrobtį svetimo turto, o toks sumanymas jam kyla jau smurto panaudojimo metu – veika kvalifikuotina kaip plėšimas.

Taip pat reikia pažymėti, kad tam tikrais atvejais vagystė gali peraugti į plėšimą. Jeigu asmuo pagrobia turtą nenaudodamas smurto, o po to siekdamas šį turtą išlaikyti vis tik smurtą panaudoja – tai kaltininko veika iš vagystės perauga į plėšimą. Plačiau šiuos klausimus panagrinėsiu vėlesnėje darbo dalyje.

Prie subjektyviųjų nusikalstamos veikos sudėties požymių priskiriami ir nusikalstamos veikos padarymo motyvas ir tikslas. Nusikaltimo padarymo *motyvas* – tai suvoktos vidinės paskatos,

¹¹³ 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „ Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „, . 14 punktas.

¹¹⁴ 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „ Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „, . 14 punktas.

kurios nulemia asmens pasiryžimą padaryti nusikaltimą.¹¹⁵ Tai yra veikos priešastis, paskata, nusikalstamo elgesio varomoji jėga ar savęs pateisinimas. Tuo tarpu nusikaltimo padarymo *tikslas* – tai asmens siekiai, susiję su nusikalstamos veikos padarymu, priešastys, dėl ko subjektas nusprendė padaryti nusikalstamą veiką.¹¹⁶ Nusikalstamos veikos padarymo motyvas ir tikslas – terminai, kurie glaudžiai susieti tarpusavio vidiniais ryšiais. Būtent susiformavę motyvai sąlygoja ir konkrečių tikslų, siekių atsiradimą. Nusikalstamo tikslo siekimas būdingas tik toms nusikalstamoms veikoms, kurios padaromos tiesiogine tyčia (būtent prie tokių ir priskirtinas plėšimas): kaltininkas ir nori, ir siekia atitinkamų padarinių atsiradimo.

Teisinėje literatūroje plėšimo motyvai paprastai įvardijami kaip savanaudiški – nusikalstamas kaltininko ar trečiųjų asmenų praturtėjimas. Tačiau savanaudiškumas, kaip būtinas plėšimo nusikaltimo subjektyviosios pusės požymis nėra aptariamasis ir analizuojamas 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausio Teismo senato nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. Savaiame suprantama, kad dažniausiai nusikaltimai, kurie susiję su svetimo turto neteisėtu pasisavinimu, padaromi iš savanaudiškų paskatų. Tačiau tokio motyvo nustatymas nėra būtina sąlyga veikai kaip plėšimui kvalifikuoti. Todėl subjektyviajai plėšimo pusei nereikėtų kelti papildomų savanaudiškumo motyvo įrodinėjimo reikalavimų, kadangi pasitaiko, kad kaltininko nusikalstamas elgesys būna nulemtas ir kitų paskatų, nebūtinai savanaudiško siekio pasipelninti ar praturtėti. Baudžiamasis įstatymas nenustato, kad savanaudiškumas yra plėšimo sudėties būtinas požymis, todėl ir neturėtų būti privalomai įrodinėtina aplinkybė tokios kategorijos baudžiamosiose bylose. Tačiau reikia pastebėti, kad teisinėje literatūroje sutinkamos ir kitos nuomonės. Pavyzdžiui, savanaudiško motyvo ir tikslo nustatymas, Rusijos teisininko G.A. Krigerio nuomone, yra būtinas plėšimo nusikaltimo subjektyviosios pusės požymis, ir todėl privalo būti nustatytas kvalifikuojant nusikaltimą kaip plėšimą. Ryškiausiai toks tikslas atsiskleidžia, kai kaltininkas užvaldo svetimą turtą, neketindamas jo kada nors gražinti teisėtam savininkui, ar už jį teisingai atlyginti, o būtent tokio tikslo buvimas yra skiriamasis bruožas, atskiriant kaltininko ketinimus laikinai pasinaudoti svetimu daiktu ar jį negražinamai užvaldyti savo reikmėms.¹¹⁷

Nusikalstamos veikos padarymo motyvas ir tikslas įeina į nusikalstamų veikų sudėtis ir įrodinėjami tik tuomet, kai jie aprašyti BK Specialiosios dalies straipsnio dispozicijoje. Pažymėtina, kad plėšimo (kaip ir kitose nusikalstamų veikų nuosavybei) sudėtyse nusikalstamos veikos motyvas nėra aprašytas. Tikslas (nors ir neįvardintas paprastai įstatymų leidėjo straipsnių dispozicijose

¹¹⁵ Baudžiamoji Teisė. Bendroji dalis. Vilnius. 2003. P.214.

¹¹⁶ V.Piesliakas. Lietuvos Baudžiamoji Teisė. Pirmoji knyga. Vilnius. 2006. P.414.

¹¹⁷ G.A. Kriger. Kvalifikacija chišččenij socialističeskogo imuščestva. Moskva. 1971. P.77.

vartojamais žodžiais „siekiant“ ar „turint tikslą“) gali būti įžvelgiamas plėšimo straipsnio dispozicijoje (svetimo turto užvaldymas naudojant smurtą) ir kaip nusikalstamos veikos subjektyviosios pusės požymis plėšimo atveju turėtų būti įrodinėjamas, siekiant nustatyti ar užpildamas nukentėjusį kaltininkas jau turėjo tikslą pagrobti svetimą turtą. Kaip jau buvo minėta, būtent toks tikslas turi susiformuoti dar iki fizinės ar psichinės prievartos panaudojimo arba tokių veiksmų atlikimo metu. Tačiau bendrai - nei motyvai, nei tikslai plėšimo kvalifikavimui išskirtinės reikšmės neturi.

Pažymėtina tai, kad užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose visgi dažnai kaip subjektyviosios pusės požymis yra įvardijamas savanaudiškumo motyvas ar tikslas. Tai išskirta tiek Rusijos, tiek ir Ukrainos Baudžiamuosiuose Kodeksuose. Ukrainos baudžiamasis įstatymas visus nusikaltimus nuosavybei skirsto į nesavanaudiškus ir savanaudiškus – prie pastarųjų priskirtinas ir plėšimas. Nagrinėjant subjektyviąją plėšimo nusikaltimo sudėtį čia išskiriama kaltės forma – tiesioginė tyčia, taip pat įvardijami plėšimo savanaudiški motyvai ir tikslai: kaltininkas suvokia, kad jis grobia svetimą turtą, neturėdamas į jį jokių teisių, taip pat numato, kad šiais savo veiksmais turto savininkui padarys materialinę žalą ir nori tokių padarinių, siekdamas neteisėtai praturtėti.¹¹⁸ Motyvas – savanaudiškumas: noras gauti materialios naudos sau ar kitiems asmenims, kurio paskata - neteisėtas praturtėjimas (tikslas) svetimo turto sąskaita. Rusijos baudžiamajame įstatyme numatyti nusikaltimai nuosavybei taip pat suskirstyti į dvi grupes: nusikaltimai nuosavybei, nesusiję su turtinės naudos gavimu ir savanaudiški nusikaltimai, susiję su neteisėtu turtinės naudos gavimu.¹¹⁹ Pastariesiems priskirtinas ir plėšimas. Pagal Rusijoje galiojančius baudžiamuosius įstatymus iš subjektyviosios nusikaltimo pusės bet kuris grobimas charakterizuojamas tiesiogine tyčia ir savanaudiškais tikslais, ir nors „savanaudiškumas“ tiesiogiai įstatyme nėra įvardintas, tačiau tokio tikslo buvimą galima įžvelgti plėšimo straipsnio dispozicijoje. Rusijos teisininkas N.A. Lopašenko, nagrinėdamas plėšimo nusikaltimo subjektyviąją pusę, teigia, kad „iš subjektyviosios pusės plėšimas charakterizuojamas tiesiogine tyčia ir savanaudiškais tikslais.“¹²⁰ Taigi, kaltininkas suvokia, kad jo atliekamų veiksmų pasekoje jis užvaldo svetimą jam turtą, ir to nori. Taip pat kaltai veikiantis asmuo suvokia savo veiksmų neatlygintą ir neteisėtą charakterį. Į tyčios turinį patenka ir kaltininko siekiami tikslai bei suvokiamos tos veikos pasekmės. Ir jeigu nusikalstamoje veikoje yra plėšimą kvalifikuojančių požymių - privalu nustatyti kad kaltininkas juos suvokė. Rusijos baudžiamosios teisės doktrina įvardija būtinąjį subjektyviosios pusės požymį – savanaudišką veikos tikslą, kuris realizuojamas įgyjant faktinę galimybę valdyti, naudotis ir disponuoti svetimu turtu kaip nuosavu. Įstatymiškai reglamentuota, kad

¹¹⁸ Ugolovnoje pravo Ukrainy. Osobennaja častj. Kiev. 2003. P. 158.

¹¹⁹ Novoje ugolovnoje pravo Rossiji. Učebnoje posobije. Osobennaja častj. Moskva. 1996. P.125.

¹²⁰ N.A. Lopašenko. Prestuplenija protiv sobstvennosti. Moskva. 2005. P.359.

nesavanaudiškų grobimų negali būti iš viso, kadangi net perduodamas neteisėtai užvaldytą turtą trečiajam asmeniui kaltininkas vistiek įgyvendina savo ketinimą „išplėsti savo turtinę sferą“.¹²¹ Kaltininko pavojingos veikos suvokimas apima tai, kad subjektas žino į kokias būtent vertybes jis nusikalstamais veiksmais kėsina ir gali įvertinti faktines daromo nusikaltimo aplinkybes bei numatyti tos veikos padarinius. Kadangi tyčios apibrėžtumas nulemia veikos kvalifikavimą (kaltininkas atsakys už plėšimą pagal tyčios kryptingumą), todėl labai svarbu tinkamai įvertinti į ką buvo nukreipta kaltininko tyčia, o ne vertinti vien tik pagal atsiradusius padarinius. Savanaudiškas tikslas plėšime pasiekiamas naudojant prievartą, kuri yra tik priemonė šiam tikslui pasiekti.¹²²

Užsienio šalių baudžiamieji įstatymai subjektyviają plėšimo nusikaltimo pusę dažniausiai traktuoja panašiai kaip ir Lietuvos baudžiamieji įstatymai. Daugumoje užsienio šalių baudžiamųjų įstatymų, priklausomai nuo kaltininko psichinio santykio su jo daroma pavojinga veika bei tos veikos sukeltomis pasekmėmis, kaip ir Lietuvoje, skiriamos dvi kaltės formos – tyčia ir neatsargumas, kur tyčia savo ruožtu skirstoma į tiesioginę ir netiesioginę. Tiesa, reikia paminėti, kad kai kurių šalių – Prancūzijos ir Vokietijos baudžiamuosiuose įstatymuose, išskiriamos kaltės formos – tyčia ir neatsargumas, tačiau jos smulkiau neskirstomos pagal rūšis (tiesioginė, netiesioginė). Analogiškai kaltės samprata reglamentuota ir Ispanijos bei Danijos Baudžiamuosiuose Kodeksuose. Reikia pastebėti, kad lyginant su kitų užsienio šalių baudžiamaisiais įstatymais, Lietuvos Baudžiamasis Kodeksas labai nuosekliai, aiškiai ir išplėstai apibūdina kaltės formas (tyčia, neatsargumas) ir tyčinės kaltės rūšis (tiesioginė, netiesioginė).¹²³ Daugumoje užsienio šalių įstatymų analogiški apibūdinimai labai siauri ir lakoniški. Tačiau žvelgiant bendrai - plėšimas visur pasireiškia tik tiesiogine tyčia.

Apžvelgus užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose įtvirtintas nuostatas darytina išvada, kad tiek Lietuvoje, tiek ir kitose šalyse plėšimas yra tyčinis nusikaltimas, kurio subjektyvioji pusė pasireiškia tiesiogine tyčia ir tokie nusikaltimai dažniausiai padaromi iš savanaudiškų paskatų. Kaltininkas suvokia visus jo neteisėtai daromos veikos elementus ir siekia neteisėtomis priemonėmis užvaldyti svetimą turtą.

---

¹²¹ Kurs ugolovnogo prava. Tom 3. Osobennaja častj. Moskva. 2002. P.417.

¹²² Komentarij k Ugolovnomu Kodeksu Rossijskoj Federaciji. Moskva. 1997. P.418.

¹²³ Paminėtina, kad BK specialiosios dalies straipsnių dispozicijose tiesioginės ir netiesioginės tyčios terminai nevertojami . Paprastai tyčios rūšis neturi jokios įtakos padarytos veikos kvalifikavimui, kadangi tiek tiesiogine, tiek ir netiesiogine tyčia padaryta nusikalstama veika kvalifikuojama pagal tą patį BK straipsnį. Žr. V.Piesliakas. Lietuvos Baudžiamoji Teisė. Pirmoji knyga. Vilnius. 2006. P.342.

4. PLĖŠIMĄ KVALIFIKUOJANTYS POŽYMIAI

Baudžiamosios teisės teorijoje kvalifikuota nusikaltimo sudėtimi laikoma sudėtis, kuri be bendrų atitinkamos rūšies nusikaltimo požymių, turi požymių, kurie didina šios rūšies nusikaltimo pavojingumą. BK kvalifikuotos nusikaltimų sudėtys paprastai konstruojamos Specialiosios dalies straipsnių antrosiose, trečiosiose ir t.t. dalyse.¹²⁴ Taip baudžiamajame įstatyme sukonstruota ir plėšimo sudėtis, kur 180 straipsnio 1 dalyje reglamentuota pagrindinė plėšimo sudėtis, o 2 – oje ir 3 – ioje dalyse atitinkamai įtvirtintos kvalifikuota ir itin kvalifikuota plėšimo sudėtys. Čia numatyti sekantys plėšimą kvalifikuojantys požymiai:

- 1) įsibrovimas į patalpą;
- 2) nešaunamojo ginklo, peilio ar kito specialiai žmogui sužaloti pritaikyto daikto panaudojimas;
- 3) šaunamojo ginklo ar sprogmens panaudojimas;
- 4) didelės vertės turto pagrobimas;
- 5) plėšimas, padarytas dalyvaujant organizuotoje grupėje.

Vienas iš plėšimą kvalifikuojančių požymių yra įsibrovimas į patalpą. Plėšimas, padarytas įsibraunant į patalpą rodo kaltininko įžūlumą ir agresyvumą siekiant užsibrėžto tikslo bei apibūdina nusikaltimo padarymo vietą. Įsibrovimu¹²⁵ plėšime suprantamas atviras ar slaptas, neteisėtas patekimas į bet kokią – gyvenamąją ar negyvenamąją¹²⁶ – patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją. Kaip patalpa suprantama uždara erdvė, statinys, paprastai turintis stogą ir specialų įėjimą, skirtas žmonėms laikinai ar nuolat gyventi ir dirbti ar materialinėms vertybėms laikyti.¹²⁷ Plėšimas, įsibraunant į patalpą bus laikomas baigtu nuo bent dalies svetimo turto užvaldymo momento. Paminėtina, kad kaip kvalifikuojamasis plėšimo požymis nėra numatytas įsibrovimas į saugyklą ar saugomą teritoriją, todėl tokiais atvejais veika turėtų būti kvalifikuojama pagal 180 straipsnio 1 –ąją dalį. Manychiau, įstatymų leidėjo įtvirtinta nuostata, kad kvalifikuojančiu plėšimo požymiu nėra įvardinta nei saugykla, nei saugoma teritorija, o išskiriama tik patalpa – nėra teisinga. Naudojant tuos pačius svetimo turto

¹²⁴ Baudžiamoji Teisė. Bendroji dalis. Vilnius. 2003. P.154.

¹²⁵ 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „. 15 punktas.

¹²⁶ Plačiau apie gyvenamąsias, negyvenamąsias patalpas žiūrėti K.Jovaišas. Nusikaltimai nuosavybei. Teisės problemos. Nr.3. 1995. P.36.

¹²⁷2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „. 15 punktas.

pagrobimo būdus, be savininko sutikimo ar prieš jo valią, sukeltiant tokias pat pasekmes, galima įsibrauti į bet kurią - tiek patalpą, tiek saugyklą ar saugomą teritoriją.

Įsibrovimas gali būti padaromas įvairiais būdais:

- įsilaužiant, t.y. nugalėjus kliūtis, susijusias su daiktų vientisumo pažeidimu arba nugalėjus žmonių pasipriešinimą;
- panaudojant apgaule;
- panaudojus parinktus ar padirbtus raktus, kurie leidžia kaltininkui pačiam nekliudomai patekti į patalpas;
- panaudojant technines ar kitas priemones.¹²⁸

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo nutartyje yra nurodęs, kad „pagal baudžiamąjį įstatymą įsibrovimas yra neteisėtas patekimas į patalpą be jokio formalaus pagrindo, neturint jokio intereso, jokių teisių į jį. Nusikaltimo kvalifikavimui svarbu tai, kad kaltininkas į patalpas patenka be savininko ar kito teisėto turto valdytojo valios arba prieš jo valią“.¹²⁹ Paminėtina ir tai, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus kolegija yra taip pat nurodžiusi, kad patekimas į gyvenamąją patalpą turint tikslą plėšimo būdu užvaldyti svetimą turtą, nors ir pasinaudojant pažintimi su nukentėjusiuoju, - yra neteisėtas, ir vertinamas kaip patekimas į gyvenamąją patalpą prieš nukentėjusiojo valią, t.y. įsibrovimas.¹³⁰ Akcentuotina, kad smurto panaudojimo momentas – tiek smurto panaudojimas įsibraunant į patalpą, tiek ir smurto panaudojimas turto pagrobimo metu – neturi įtakos plėšimo kvalifikavimui, nes abiem atvejais tokia veika bus kvalifikuojama kaip plėšimas.

Antrasis plėšimą sunkinantis požymis yra nešaunamojo ginklo, peilio ar kito specialiai žmogui sužaloti pritaikyto daikto panaudojimas. Plėšimas, padarytas panaudojant nešaunamąjį ginklą kelia didesnę pavojų užpultojo asmens gyvybei ir sveikatai. Tai fizinės ir psichinės smurto priemonės panaudojimas plėšimo metu, kai kaltininkas demonstruoja savo pasiryžimą realizuoti grasinimus. Teismų praktika rodo, kad plėšimui labai dažnai naudojamas peilis, todėl įstatymų leidėjas išskyrė jį iš kitų buitinių daiktų ir įvardijo kaip požymį, kvalifikuojantį šį nusikaltimą. Peilio panaudojimo plėšimui dažnumas pasireiškia tuo, kad tai yra įrankis, kuriam įsigyti nereikalaujama specialių leidimų bei jis kasdien naudojamas buityje. Įstatymų leidėjas peiliui nenurodo jokių specialių požymių, todėl veikos kvalifikavimui nėra svarbus nei peilio dydis, nei iš kokio metalo jis pagamintas. Paminėtina tik tai, kad kvalifikuojančio nusikalstamos veikos požymio nesudarys žaislinio, medinio ar kito panašaus peilio panaudojimas. Tačiau peilio pasiėmimo tikslas, ruošiantis plėšimui, lems veikos priskyrimą plėšimui.

¹²⁸Baudžiamoji Teisė. Specialioji dalis. 1 knyga. Vilnius. 2001. P.354-355.

¹²⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr.2K-1039/2001.

¹³⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr.2K- 661/2002.

Baudžiamasis įstatymas nepateikia nešaunamojo ginklo sąvokos išaiškinimo. Šios sąvokos turinys atskleidžiamas 2002 m. sausio 15 d. Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatyme, kur nešaunamuoju ginklu laikomas ginklas, kuriuo, naudojant žmogaus raumenų jėgą, per nuotolį ar turint tiesioginę sąlytį, galima sunaikinti ar kitaip mechaniškai paveikti (durti, kirsti, smogti, triuškinėti) taikinį.¹³¹ Akcentuotina ir tai, kad nebus laikomi nešaunamaisiais ginklais ūkinės ir buitinės paskirties daiktai. Tokiais jie gali būti laikomi tik tuomet, kai yra perdirbti ir pritaikyti kūnui žaloti. Šių daiktų panaudojimas turi būti toks, kad asmeniui nebūtų atimta gyvybė, o sveikatos sutrikdymas nebūtų sunkus. Tokie daiktai nebūtinai tiesiogiai turi būti naudojami fiziniam smurtui, jie gali būti skirti psichinei prievartai sustiprinti, t.y. naudojami asmens įbauginimui. Jeigu panaudojus minėtus daiktus asmeniui būtų padarytas sunkus sveikatos sutrikdymas arba atimta gyvybė – kaltininko veiksmai turėtų būti kvalifikuoti kaip nužudymas iš savanaudiškų paskatų ar plėšimo bei sunkaus sveikatos sutrikdymo savanaudiškais tikslais sutaptis. Prie daiktų, specialiai pritaikytų žmogui žaloti, taip pat gali būti priskiriami švirškštai, lazdos, kitokie savadarbiai įrankiai, kurių naudojimas padėtų pasiekti kaltininko tikslą bei palaužtų nukentėjusiojo asmens pasipriešinimą. Specialiai pritaikytais žmogui sužaloti laikomi daiktai, kuriuos kaltininkas paruošia ar pritaiko šiam tikslui iš anksto ar plėšimo metu, taip pat daiktai, kurie nors ir nebuvo iš anksto paruošti, tačiau iš anksto parinkti ir pasiimti tais pačiais tikslais. Prie įrankių, specialiai pritaikytų kūnui sužaloti, taip pat gali būti priskiriami kovinės veislės ar kiti šunys, taip pat kitokie pavojingi gyvūnai, kurie plėšimo metu kelia grėsmę nukentėjusiojo sveikatai.¹³²

Įstatymų leidėjas, pabrėždamas dar didesnę veikos pavojingumą, itin plėšimą kvalifikuojančiu požymiu įvardino šaunamojo ginklo ar sprogmens panaudojimą. Tokių priemonių panaudojimas didina užpuolimo agresyvumą, o žalos grėsmė dar sustiprėja, kadangi gali būti padaroma ne tik tiesiogiai nukentėjusiajam asmeniui, bet ir greta esantiems asmenims – tiek jų turtui, tiek ir sveikatai. Šaunamojo ginklo sąvoka taip pat pateikiama jau minėtame 2002 m. sausio 15 d. Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatyme, kur šaunamasis ginklas apibūdinamas kaip įrenginys ar daiktas, sukonstruotas ar pritaikytas kaip ginklas, iš kurio sprogo, dujų ar oro slėgio ar kokia nors kita varomąja jėga gali būti paleistas sviedinys (kulka, šratas, strėlė ar kt.), arba kenksmingos, dirginančios medžiagos, skirti mechaniškai, termiškai, chemiškai ar kitaip taikiniui per nuotolį paveikti. Šaunamuoju ginklu laikomos ir pagrindinės šaunamųjų ginklų dalys.¹³³ Kiekvienas konkretus daiktas, kuriuo padaromas nusikaltimas bei sukeliamas nukentėjusiajam asmeniui bet koks

¹³¹ Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymas. V.Ž. 2002. Nr.13-467.

¹³² 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „, Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „, . 18 punktas.

¹³³ Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymas. V.Ž. 2002. Nr.13-467.

sveikatos sutrikdymas, bus vertinamas eksperto ar specialisto išvada, kuris pripažins ar konkretus nusikaltimo įrankis yra ginklas – ar jis nešaunamasis ar šaunamasis.

Sprogmens sąvokos išaiškinimas pateikiamas Lietuvos Respublikos sprogmenų apyvartos kontrolės įstatyme. Čia apibrėžta, kad sprogmuo – tai įtaisas, specialiai pagamintas sprogimui tam tikromis sąlygomis sukelti. Sprogstamoji medžiaga – cheminis junginys ar mišinys, kuris veikiamas smūgio, kibirkšties, liepsnos, trinties ar kito išorinio impulso geba sprogti.¹³⁴

Minėtos įstatymiškai apibrėžtos nešaunamojo, šaunamojo ginklo ir sprogmens sąvokos negali būti tapatinamos su to paties pavadinimo BK 180 straipsnio požymiais, o turi būti vertinamos kaip metodinė medžiaga – kriterijai, techniniai duomenys, naudojami nustatant nešaunamojo, šaunamojo ginklo ir sprogmens požymį pagal BK 180 straipsnį. Aukščiausiojo Teismo senatas taip pat išaiškino, kad pagal BK 180 straipsnio 2 ar 3 dalį kaltininko veiksmai kvalifikuojami tik tada, kai šaunamasis, nešaunamasis ginklas, sprogmuo, peilis ar kitas specialiai žmogui žaloti pritaikytas daiktas yra tinkamas naudoti pagal paskirtį ir plėšimo metu panaudojamas kaip fizinio ar psichinio smurto priemonė.¹³⁵ Paminėtina ir tai, kad plėšimo metu, tiek nešaunamųjų ar šaunamųjų ginklų, tiek ir sprogmenų ar peilio, ar dar kitų specialiai žmogui žaloti skirtų priemonių turėjimas savaime dar nedaro plėšimo kvalifikuotu.¹³⁶ Kai plėšimas padaromas panaudojant peilį, kitą specialiai žmogui sužaloti pritaikytą daiktą, šaunamąjį, nešaunamąjį ginklą ar sprogmenį, tačiau ne visi bendrininkų ar organizuotos grupės nariai žinojo apie turimą įrankį ar jo panaudojimą, jų veika kvalifikuojama atsižvelgiant į tai, ar jie tai žinojo ir suvokė.¹³⁷ Todėl panaudojimu laikomas ne tik nusikaltimo įrankio žalojančių ar jo kovinių, sprogstamųjų savybių tiesioginis panaudojimas, bet ir grasinimas turimu ginklu plėšimo metu – žodžiu, gestais, akivaizdžiu demonstravimu, užuominomis panaudoti šaunamąjį, nešaunamąjį ginklą, sprogmenį, peilį ar kitą specialiai žmogui žaloti pritaikytą daiktą.

Baudžiamosios teisės teorijoje minima, kad plėšimo kvalifikacijai neturi reikšmės kur buvo pagamintas ginklas ar sprogmuo (gali būti ir gamyklinis, ir pagamintas namų sąlygomis). Tačiau neteisėtai įsigijęs, laikęs ar kitaip disponavęs ginklu ar sprogmeniu kaltas asmuo turėtų būti traukiamas

---

¹³⁴ Lietuvos Respublikos sprogmenų apyvartos kontrolės įstatymas. V.Ž. 2003. Nr.17-701.

¹³⁵ 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „ Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „ . 18 punktas.

¹³⁶ Vien tik ginklo turėjimas plėšimo metu (pavyzdžiui, švarko, kelnų kišenėje ar rankinėje) akivaizdžiai jo nedemonstruojant ir apie tai neužsimenant, kas nukentėjusiajam galėtų sukelti didesnio pavojaus išpūdį, nesudaro kvalifikuojančio požymio – ginklo panaudojimo. Žr. 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „ Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „ . 18 punktas.

¹³⁷ Tų asmenų, kurie žinojo apie minėtą įrankį ir numatė jo panaudojimo galimybę, taip pat tų, kurie apie tai nežinojo, tačiau, panaudojant įrankį, tam neprieštaravo ir tęsė savo nusikalstamus veiksmus, veika kvalifikuojama kaip plėšimas panaudojant nešaunamąjį ginklą, peilį ar kitą specialiai žmogui sužaloti pritaikytą daiktą, šaunamąjį ginklą ar sprogmenį. Žr. 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „ Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „ . 18 punktas.

baudžiamojon atsakomybėn ir pagal baudžiamajame įstatyme numatytą, atitinkamas veikas reglamentuojantį straipsnį (Rusijos BK 222 straipsnis).¹³⁸

Įstatymiškai reglamentuota, kad dujiniai pistoletai taip pat priskiriami šaunamiesiems ginklams. Todėl kai kaltininkas pagrobia svetimą turtą pasinaudojęs dujiniu pistoletu – jo nusikalstama veika turėtų būti kvalifikuojama pagal BK 180 straipsnio 3 dalį. Tačiau, pagal Rusijos BK, dujinio pistoleto arba dujų balionėlio panaudojimas bus pripažįstamas kvalifikuojančiu plėšimą požymiu tik tuomet, jeigu teismas nustatys, kad dujos, buvusios pistolete ar balionėlyje buvo pavojingos nukentėjusiojo sveikatai ar gyvybei.¹³⁹

Šaunamojo ginklo panaudojimas yra plėšimą kvalifikuojantis požymis ne tik tais atvejais, kai kaltininkas jį panaudojo kaip fizinio smurto priemonę, bet ir kaltininkui jį panaudojus nukentėjusiojo įbauginimo tikslais (psichinis smurtas), pavyzdžiui, pagrasinus neužtaisytu ginklu. Neatsižvelgiant į tai, ar nukentėjusysis užpuolimo metu pastebėjo, kad naudojamas šaunamasis ginklas neužtaisytas, veika turėtų būti kvalifikuojama pagal BK 180 straipsnio 3 dalį, nes nukentėjusysis nėra šios srities specialistas ir neprivalo stebėti ar ginklas užtaisytas ir tik po to vertinti pavojaus realumą. Akcentuotina ir tai, kad nepritaikytais šaudyti ar sugedusiais ginklais taip pat galima sužeisti žmogų, ir, savaime suprantama, kad jie yra nukentėjusiojo valios slopinimo priemonė. Tačiau kaltininko veika šiais atvejais nebus kvalifikuota kaip plėšimas, padarytas panaudojus šaunamąjį ginklą, o šie asmens veiksmai bus vertinami kaip specialių įrankių ir priemonių, skirtų įveikti pasipriešinimą, panaudojimas. Taip pat jeigu plėšimo metu bus panaudoti ne tikri - ginklai, peiliai, sprogmenys ar kitokie specialiai žaloti žmogui pritaikyti – daiktai, o jų imitacija, tai tokioje veikoje nebus ir kvalifikuojančių plėšimą požymių. Bet, jei tokius daiktus panaudojus (pavyzdžiui, pagrasinus mokomąja granata ir vėliau ja smogus nukentėjusiajam padaromas sveikatos sutrikdymas) bus nukentėjusiajam asmeniui sutrikdyta sveikata – šie daiktai turėtų būti pripažįstami daiktais, specialiai pritaikytais žmogui žaloti.¹⁴⁰ Tai akcentuojama ne tik baudžiamosios teisės doktrinoje, - apie tai yra pasisakęs ir Aukščiausiojo Teismo senatas jau ne kartą minėtame 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr.52.¹⁴¹

Paminėtina, kad baudžiamosios teisės moksle dėl ginklų imitacijų panaudojimo grobiant svetimą turtą, yra įvairių nuomonių. Antai kai kurių mokslininkų nuomone, ginklo imitacijos panaudojimas gali būti ir kvalifikuojančiu plėšimo požymiu, jeigu nukentėjusysis mano, kad imitacija

¹³⁸ S.M.Kočoj. *Otvetstvennostj za korystnyje prestuplenija protiv sobstvennosti*. Moskva. 2000. P.228.

¹³⁹ *Kommentarij k Ugolovnomu Kodeksu Rossijskoj Federaciji*. Moskva. 1997. P.419.

¹⁴⁰ A.N.Ignatov. *Ugolovnoje pravo Rossiji*. Tom 2. *Osobennaja častj*. Moskva. 2000. P.205.

¹⁴¹ 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „ Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „ . 19 punktas.

yra tikras ginklas (juolab kad imitacijų būna ir labai tikroviškų). Tokios nuomonės laikosi ir doc. dr. A. Abramavičius.

Būtina aptarti dar vieną plėšimą itin kvalifikuojantį požymį – plėšimas, pagrobiant didelės vertės turtą. Kaltininko nusikalstama veika kvalifikuojama pagal BK 180 straipsnio 3 dalį tais atvejais, kai jo vertė viršija 250 MGL dydžio sumą. Turto vertės išaiškinimas pateikiamas BK 190 straipsnyje.¹⁴² Šiame kontekste paminėtina ir tai, kad svetimo turto pagrobimas, panaudojant fizinį smurtą ar grasinant tuoj pat jį panaudoti, ar kitaip atimant galimybę nukentėjusiajam asmeniui priešintis, kvalifikuojamas kaip plėšimas ir tais atvejais, kai turto vertė yra mažesnė nei 1 MGL.¹⁴³

Kvalifikuojant veiką pagal BK 180 straipsnį, pagrobto turto vertė nustatoma remiantis daikto rinkos verte veikos padarymo metu. Turto vertė gali būti nustatoma pagal pirkimo – pardavimo sandorių kainą, turto sukūrimo (atkūrimo), įsigijimo kaštus. Tais atvejais, kai nuosavybė į daiktą atsirado pirkimo – pardavimo sandorio pagrindu ir byloje yra duomenys apie daikto įsigijimo kainą, tačiau daiktas pagrobiamas praėjus laikotarpiui, turinčiam reikšmės jo kainai, daikto vertė nustatoma pagal faktinę turto vertę (didmenines, rinkos ar komiso kainas) nusikalstamos veikos padarymo metu. Kai tokių duomenų byloje nėra arba daikto įsigijimas pagal sutartį yra susijęs su papildomomis prievolėmis savininkui (pavyzdžiui, mobiliojo ryšio telefonas, kurio rinkos vertė 500 litų, įsigytas už 1 litą sudarant terminuotą abonentinę sutartį, arba jei savininkas turtą įsigijo mažesne nei vidutinė rinkos kaina akcijos metu ar pritaikant kokią tai nuolaidą), pagrobto turto vertė nustatoma atsižvelgiant į identiško ar tos kategorijos daikto analogo vidutinę rinkos kainą.¹⁴⁴ Sprendžiant apie didelės vertės turto plėšimą, reikia atsižvelgti į tai, kad nukentėjusiojo turtas pagrobiamas ne dalimis, ne reikalaujant perduoti tokį turtą ateityje – bet tuoj pat, iš karto. Šiuo atveju plėšimas gali būti padarytas bet koku būdu, tiek panaudojant peilį, tiek grasinant – svarbu tai, kad pagrobiamas būtent didelės vertės turtas. Tuomet kaltininko veika ir bus kvalifikuojama pagal sunkiausią kvalifikuojantį požymį.

Kad kaltininkui galima būtų inkriminuoti didelės vertės turto kvalifikuojantį požymį, teismai privalo tinkamai ištirti visas bylai reikšmingas aplinkybes bei tinkamai nustatyti realią pagrobto turto vertę. Tai gali iliustruoti baudžiamoji byla, kurioje J.S. nuteistas už tai, kad veikdamas grupė iš anksto susitarusių asmenų su R.B., L.S. ir O.L., pagal iš anksto parengtą planą pasiskirstę vaidmenimis, dėl savanaudiškumo, intymaus bendravimo pretekstu O.L. kartu su nukentėjusiuoju atėjo į butą, kur

¹⁴²Lietuvos Respublikos Baudžiamasis Kodeksas. Vilnius. 2005. P.135.

¹⁴³2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „. 6 punktas.

¹⁴⁴2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „. 6 punktas.

įpylė nukentėjusiajam į stiklinę su alkoholiu vaistinės veikliosios medžiagos – klonidino, ir, kai nukentėjusysis šį turinį išgėręs užmigo, praradęs galimybę priešintis, - išnešė bei perdavė nukentėjusiojo buto raktus kieme laukusiems bendrams R.B. ir J.S., kurie gautais raktais atrakinę nukentėjusiojo buto duris ir tokiu būdu įsibrovę į šią gyvenamąją patalpą, užvaldė stambiu mastu svetimą turtą. Kasaciniu skundu nuteistasis J.S. prašė pašalinti iš nuosprendžio nusikaltimą kvalifikuojantį požymį – stambų mastą – ir jo veiką kvalifikuoti kaip plėšimą įsibraunant į gyvenamąją patalpą, kadangi pagrobtų daiktų vertė nesudaro 250 MGL. Skunde kasatorius nurodė, kad buvo netinkamai iširti įrodymai ir kvalifikuota jo veika, nes nebuvo tinkamai nustatyta reali žala. Teismui nebuvo pateikti pagrobtų daiktų pirkimo dokumentai, o nukentėjusiojo nurodytos kainos, galbūt siekiant nurašyti nuostolius, aiškiai neatitinka rinkos kainų, todėl nuosprendis toje dalyje, kur jis nuteistas už plėšimą stambiu mastu yra neteisingas. Kasatorius norėjo nukentėjusiajam užduoti klausimų dėl realios daiktų kainos, bet pastarasis posėdžiuose nedalyvavo, nors galėjo ir turėjo pateikti paaiškinimus dėl realios daiktų kainos. Apeliacinės instancijos teismas nesiėmė priemonių ištaisyti apeliaciniame skunde nurodytų klaidų, ir nemotyvuodamas ir nenagrinėdamas šių pažeidimų priėmė nutartį, kad nuteistojo teisės nepažeistos. Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija nustatė, kad kasacinis skundas tenkintinas, nes skundo argumentas, jog byloje nesurinkta pakankamai duomenų, kad pagrobtų daiktų vertė viršija 250 MGL ir todėl nepagrįstai inkriminuotas kvalifikuojantis požymis – stambus mastas, yra pagrįstas. Nei pirmosios instancijos, nei Lietuvos apeliacinis teismai tinkamai nepatikrino pagrobto turto faktinės vertės nusikalstamos veikos padarymo metu, ir kadangi, atsižvelgiant į baudžiamojo proceso nuostatas, apkaltinamasis nuosprendis negali būti grindžiamas spėjimais, o visos abejonės turi būti aiškinamos kaltinamojo naudai, - todėl iš nuosprendžio aprašomosios dalies šalintinas J.S. nusikalstamą veiką kvalifikuojantis požymis – stambus mastas. Konstatuotina ir tai, kad nors ir pašalinus šį kvalifikuojantį požymį veikos kvalifikavimas nesikeičia, nes lieka kitas kvalifikuojantis požymis – įsibrovimas į gyvenamąją patalpą. Taigi nuosprendis keistinas dėl netinkamai pritaikyto baudžiamojo įstatymo, keistina Lietuvos apeliacinio teismo nutartis, bet kadangi teismas nuteistajam J.S. paskyrė minimalią sankcijoje numatytą laisvės atėmimo bausmę, todėl nėra pagrindo jos švelninti.¹⁴⁵

Liko neaptartas paskutinysis itin kvalifikuojantis plėšimą požymis – apiplėšimas dalyvaujant organizuotoje grupėje. Baudžiamojo Kodekso 25 straipsnio 3 dalyje yra reglamentuota, kad „organizuota grupė yra tada, kai bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje du ar daugiau asmenų susitaria daryti kelis nusikaltimus arba vieną sunkų ar labai sunkų nusikaltimą ir kiekvienas grupės

---

¹⁴⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr.2K-688/2002.

narys, darydamas nusikaltimą, atlieka tam tikrą užduotį ar turi skirtingą vaidmenį.¹⁴⁶ Organizuota grupė gali susiformuoti rengimosi padaryti nusikaltimą studijoje arba jau pradėtos ar tęsiamos veikos metu. Organizuotos grupės nariai plėšimo nusikaltimuose paprastai iš anksto aptaria, suderina svarbiausius nusikalstamos veikos momentus: parengiamas nusikaltimo padarymo planas, numatomas nusikaltimo padarymo mechanizmas, bendrininkams nurodomos ar tarpusavyje pasiskirstomos užduotys ir vaidmenys, susitariama dėl nusikaltimo padarymo būdo ir laiko. Tokie bendrininkai supranta sukūrę organizuotą grupę ir priklausantys jai. Jei asmenys susitaria daryti kelis nusikaltimus (pavyzdžiui, dvi ir daugiau BK 180 straipsnio 1 dalies požymius atitinkančių veikų) arba vieną sunkų ar labai sunkų nusikaltimą (pavyzdžiui, BK 180 straipsnio 2 ar 3 dalies požymius atitinkančią veiką), tai organizuotos grupės asmenų veiksmai kvalifikuojami pagal BK 180 straipsnio 3 dalį. Jei du ar daugiau asmenų susitaria padaryti vieną veiką, atitinkančią BK 180 straipsnio 1 dalyje numatyto nusikaltimo sudėtį, tai organizuotos grupės požymis nėra inkriminuojamas.¹⁴⁷ Asmenų, dalyvavusių organizuotai grupei vykdant plėšimą, veiksmai kvalifikuojami nepriklausomai nuo jų vaidmens padarant nusikaltimą, t.y. be nuorodos į BK 24 straipsnį (bendrininkavimas). Nuo bendrininkų grupės organizuota grupė skiriasi organizacinės struktūros charakteristika, o taip pat tuo, kad bendrininkų grupė jungia ne mažiau kaip du nusikaltimo bendravykdytojus, o organizuotos grupės nariams šis požymis nėra būtinas.

Užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose taip pat išskiriamos plėšimą kvalifikuojančios aplinkybės. Kai kurios jų jau trumpai minėtos aptariant plėšimo sąvoką. Pastebėtina, kad tiek Lietuvoje, tiek ir kitose užsienio šalyse yra bendrų, nors gal ir ne visai tapačių, plėšimą kvalifikuojančių požymių.

Beveik visų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose, kaip kvalifikuojantis plėšimą požymis, išskiriamas šaunamojo ginklo panaudojimas. Tai reikštų, kad kaltininkas plėšdamas galėjo panaudoti bet kokį šaunamąjį ginklą. Paprastai šaunamiesiems ginklams prilyginami ir kiti įrankiai bei priemonės, naudojami kaip ginklas, ir kuriais gali būti padaromas kūno sužalojimas nukentėjusiajam. Šaunamojo ginklo panaudojimas yra plėšimą kvalifikuojantis požymis ne tik tais atvejais, kai kaltininkas jį panaudoja kaip fizinio smurto priemonę, bet ir kaltininkui jį naudojusi kaip psichinio smurto priemonę – pagrasinus ginklu. Kaip atskirą plėšimą kvalifikuojantį požymį - nešaunamojo ginklo, peilio ar kito specialiai žmogui sužaloti pritaikyto daikto panaudojimą, numato Lietuvos, Rusijos, Estijos, Ispanijos baudžiamieji įstatymai. Vokietijos Baudžiamasis Kodeksas skiria du panašius kvalifikuojančius

---

¹⁴⁶ Lietuvos Respublikos Baudžiamasis Kodeksas. Vilnius. 2005. P.50.

¹⁴⁷ 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 52 „ Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose „ . 20 punktas.

plėšimą požymius – ginklo turėjimas veikos darymo metu bei šaunamojo ginklo, ar kito įrankio panaudojimas. Šių požymių ypatumas tas, kad ginklo turėjimas plėšimo metu – ginklo panaudojimo neapima. Sprogmenų panaudojimą, atskirai, kaip itin pavojingą plėšimo požymį, išskiria Lietuvos ir Latvijos Baudžiamieji Kodeksai.

Dauguma baudžiamųjų įstatymų, kaip plėšimą kvalifikuojantį požymį, išskiria ir organizuotos grupės požymį. Tai įtvirtinta Lietuvos, Rusijos, Baltarusijos, Latvijos, Ukrainos Baudžiamuosiuose Kodeksuose. Bendrais bruožais organizuota grupė yra dviejų ar daugiau asmenų grupė, susvienijusi padaryti vieną ar kelias nusikalstamas veikas. Estijoje numatytas plėšimas, įvykdytas dalyvaujant nusikalstamoje grupuotėje, Vokietijoje – plėšimas, padarytas dalyvaujant banditų gaujoje. Tokia gauja yra susivienijusi plėšimams ir vagystėms daryti, o tokių veikų vykdytoju pripažįstamas specialus subjektas, t.y. asmuo, kuris yra gaujos narys ir kuriam plėšti padeda dar bent vienas gaujos narys.

Paminėtina, kad Vokietijos Baudžiamasis Kodeksas išskiria labai panašią į plėšimą veiką – plėšikišką vagystę. „Plėšikiška vagystė, kai kaltininkas užtiktas vagiant nusikaltimo darymo metu, panaudoja žmogaus gyvybei ar sveikatai pavojingą smurtą, turėdamas tikslą išlaikyti valdomą pagrobtą turtą.“¹⁴⁸ Prievarta ar grasinimai turi būti panaudoti nusikaltimo vietoje arba labai netoli jos. Jeigu visa tai panaudojama bus vėliau ar kitoje vietoje, nors ir turint tikslą išlaikyti pagrobtą turtą – nebus šios sudėties požymiais. Pagal Lietuvos įstatyminių reglamentavimą, kvalifikuojant analogišką veiką, laikoma, kad vagystė perauga į plėšimą ir tokia veika kvalifikuojama kaip plėšimas. Taip pat tai reglamentuota ir Rusijos baudžiamajame įstatyme.

Kaip plėšimą kvalifikuojantis požymis kai kurių užsienio valstybių baudžiamuosiuose įstatymuose išskiriamas ir įsibrovimas į patalpą. Pastebėtina, kad šį požymį vienu šalių baudžiamieji įstatymai apibūdina siaurai, o kitų - išsamiau, išplėščiau. Pagal Lietuvos BK - tai įsibrovimas į patalpą, pagal Rusijos BK – neteisėtas įsibrovimas į gyvenamąsias patalpas, kitas patalpas ar saugyklą, pagal Baltarusijos BK – įsibrovimas į gyvenamąsias patalpas. Latvijos BK pateikia itin plačiai įstatyme reglamentuotą požymį – neteisėtas įsibrovimas į butą ar kitą patalpą, arba kai pagrobama iš turto saugyklos ar pastatų jungiančių saugyklos, arba transporto priemonės. Estijos BK – kliūtis (užtvaro ar užrakto), trukdžiusio patekti į turto buvimo vietą, pašalinimas, Ukrainos BK – plėšimas, susijęs su įsibrovimu į gyvenamąją patalpą, kitą patalpą ar saugyklą.

---

¹⁴⁸ A. Drakšienė, E. Stauskienė. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius. 1998. P.52.

Didelės vertės turto, stambaus masto, itin stambaus masto grobimo požymiai, kaip kvalifikuojantys plėšimą, įtvirtinti daugelyje nagrinėjamų užsienio valstybių baudžiamųjų įstatymų: Rusijos BK, Baltarusijos BK, Latvijos BK, Ukrainos BK.

Kai kuriuose baudžiamuosiuose įstatymuose yra įtvirtintas pakartotinumų požymis. Antai, tiesiogiai pakartotinumai įvardinti Baltarusijos, Ukrainos ir Estijos baudžiamuosiuose įstatymuose. Pažymėtina, kad pagal Ukrainos Baudžiamąjį Kodeksą pakartotinu bus laikomas tik toks plėšimas, jei kaltinamasis buvo plėšęs ar vykdęs banditizmą anksčiau. Tačiau jei prieš tai buvo padaryta vagystė ar bet koks kitas savanaudiškas nusikaltimas, susijęs su svetimo turto užvaldymu – plėšimo pakartotinumų požymio nesudarys. Ir jeigu plėšimo metu padaromi sunkūs sveikatos sutrikdymai, sukėlę nukentėjusiojo mirtį – papildomai kvalifikuoti šią veiką kaip nužudymą nereikia, kadangi šis plėšimą kvalifikuojantis požymis apima ir tokius padarinius.¹⁴⁹ Šiame kontekste paminėtina, kad ir ankstesniame Lietuvos Respublikos Baudžiamajame Kodekse, kaip plėšimą kvalifikuojantis požymis, taip pat buvo išskiriamas pakartotinumų požymis.

Ispanijos BK kaip atskirą plėšimą kvalifikuojantį požymį išskiria asmenų, suteikusių nukentėjusiajam pagalbą ar bandžiusių kaltininką sustabdyti, užpuolimą. Pažymėtina tai, kad kartu įstatymiškai reglamentuota ir baudžiamąją atsakomybę už plėšimą lengvinanti aplinkybė – jeigu naudotos prievartos ar grasinimų reikšmė buvo nežymi, bei atsižvelgiant ir įvertinant kitas faktines veikas aplinkybes – teismas, skirdamas bausmę gali į tai atsižvelgti bei skirti mažesnę nei nustatyta bausmę.

Paminėtina, kad Estijos BK numato vieną išskirtinį, kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose neminimą plėšimą kvalifikuojantį požymį – specialaus veido uždangalo ar kaukės panaudojimą plėšimo metu.

Plėšimą kvalifikuoja ir padarytas sunkus kūno sužalojimas ar sunkus sveikatos sutrikdymas. Tai įtvirtinta Rusijos, Baltarusijos, Latvijos, Švedijos, Ukrainos ir Vokietijos baudžiamuosiuose įstatymuose. Darbe jau buvo minėta, kad pagal Lietuvos BK plėšimas, susijęs su sunkaus kūno sužalojimu sudaro nusikaltimų idealiąją sutaptį ir kvalifikuotinas taikant abu straipsnius (BK 135 str. – sunkus sveikatos sutrikdymas ir BK 180 str. – plėšimas). Pagal Vokietijos BK, kad plėšimas būtų kvalifikuotas – užtenka kad kiltų sunkaus kūno sužalojimo ar mirties grėsmė. Pažymėtina, kad pagal Vokietijos ir Rusijos baudžiamuosius įstatymus, jeigu plėšimo metu nužudoma dėl neatsargumo, nusikalstama veika kvalifikuojama kaip plėšimas ir papildomai kvalifikuoti veikos pagal kitus BK straipsnius nereikalaujama. Tikrai tyčinė žmogžudystė išeina už plėšimo sudėties ribų ir

---

¹⁴⁹ Ugolovnoje pravo Ukrainy. Osobennaja častj. Kijev. 2003. P.165-166.

Rusijoje kvalifikuojama pagal nusikaltimų sutaptį, t.y. plėšimas ir tyčinis nužudymas sunkinančiomis aplinkybėmis, o pagal Vokietijos BK – kaip tyčinis nužudymas. Remiantis Lietuvos BK pažymėtina, kad tais atvejais, kai tyčia nužudoma plėšimo metu, veika kvalifikuojama kaip tyčinis nužudymas dėl savanaudiškų paskatų ir plėšimas (LR BK 129 str. 2 d. 9 punktą ir BK 180 str. dalis, priklausomai nuo kvalifikuojamųjų požymių). Taip pat kvalifikuojamas ir tyčinis nužudymas plėšimo metu, kai kaltininkas nužudydamas siekė nuslėpti padarytą plėšimą. Šiuo atveju padarytą veiką reikia papildomai kvalifikuoti kaip tyčinį nužudymą, turint tikslą nuslėpti kitą nusikaltimą (LR BK 129 str. 11 punktą). Neatsargaus gyvybės atėmimo plėšimo metu atveju veika taip pat kvalifikuojama pagal minėtų dviejų nusikaltimų sutaptį.

Švedijos BK numato ypatingo žiaurumo ir negailestingumo bei pasinaudojimo bejėgiška nukentėjusiojo padėtimi kvalifikuojamuosius požymius. Nukentėjusiojo asmens kankinimą išskiria ir Vokietijos baudžiamasis įstatymas.

Danijos Baudžiamajame Kodekse plėšimas apibūdinamas labai plačiai, o visi požymiai įvardijami pagrindinėje plėšimo sudėtyje. Plėšimo metu gali būti verčiama perduoti ne tik kilnojamąjį daiktą, bet ir atlikti kitus turtinio pobūdžio veiksmus ar nuo jų susilaikyti. Dėl to plėšimas tampa labai panašus į turto prievartavimą. Esminis skirtumas – siauresnis grasinimo pobūdis, kuris būdingas plėšimui – grasinimas nedelsiant panaudoti fizinį smurtą. Plėšimą kvalifikuos itin pavojingos jo vykdymo aplinkybės ar kitos itin sunkinančios veiką aplinkybės.

Tai apibendrinus pažymėtina, kad kiekviena šalis nurodo tam tikras plėšimą kvalifikuojančias aplinkybes. Akcentuotina, kad tiek Lietuvoje, tiek ir kitose užsienio šalyse yra ir bendrų, ir specifinių plėšimą kvalifikuojančių požymių, kurie nulemti šalių individualiu požiūriu į šios veikos padarymo būdo pavojingumą.

5. PLĖŠIMO ATSKYRIMAS NUO KITŲ NUSIKALSTAMŲ VEIKŲ NUOSAVYBEI

Toliau darbe nagrinėjant plėšimo nusikaltimo sudėtį trumpai norėčiau apžvelgti tam tikrus plėšimo atribojimo nuo panašių nusikalstamų veikų nuosavybei aspektus. Dėl ribotos darbo apimties glaustai panagrinėsiu kriterijus, leidžiančius atskirti plėšimą nuo vagystės bei turto prievartavimo.

Turto pagrobimas vagystės būdu nuo plėšimo skiriasi tuo, kad kaltininkas savo nusikalstamam sumanymui įgyvendinti nenaudoja nei fizinio, nei psichinio smurto, nei atėmimo galimybės priešintis.

Tais atvejais, kai kaltininkas turtui pagrobti panaudoja fizinį smurtą prieš nukentėjusįjį, jo veiksmai turi būti kvalifikuojami kaip plėšimas. Plėšimo metu panaudotas fizinis smurtas yra ne nusikalstamos veikos tikslas, o tik priemonė pagrobti svetimą turtą. Jei vagystės būdu grobiant turtą, tačiau dar jo neužvaldžius, panaudojamas smurtas siekiant išlaikyti paimtą turtą, tokia veika kvalifikuojama kaip plėšimas. Jei smurtas panaudojamas siekiant išvengti sulaikymo po pasikėsینimo pagrobti svetimą turtą vagystės būdu, tokia veika, atsižvelgiant į kitus veikos požymius, pobūdį ir padarinius, kvalifikuojama kaip sutaptis su veikomis, numatytomis kituose BK straipsniuose (pavyzdžiui, vagystės ir sveikatos sutrikdymo sutaptis).

Smurto pobūdis yra objektyvusis kriterijus, leidžiantis atskirti plėšimą nuo atvirosios vagystės. Visi nesmurtinės atvirosios vagystės atvejai kvalifikuojami kaip vagystė (BK 178 straipsnis). Savo ruožtu, visi smurtinės atvirosios vagystės atvejai, kai yra atimta galimybė nukentėjusiajam priešintis, kvalifikuojami kaip plėšimas. Akcentuotina, kad turto užvaldymas, kai kaltininkas tai daro ne smurtu, bet netikėtu staigiu judesiu tik siekdamas atskirti konkretų daiktą nuo jo turėtojo, nelaikomas plėšimu. Pavyzdžiui, fizinės jėgos panaudojimas nuplėšiant nuo galvos kepurę, išplėšiant iš rankų rankinę, staigiai įkišant ranką į kišenę – yra tik atviroji vagystė, nors nukentėjusiajam tokie veiksmai gali sukelti išgąstį ar nedidelį skausmą. Tačiau atvejais, kai nukentėjusysis pasipriešina kaltininkui ir pradeda su juo grumtis – atviroji vagystė perauga į plėšimą. Tokią situaciją gali iliustruoti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr.2K-251/2004. Nutartyje LAT Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija pažymėjo, kad „teismų praktikoje svetimo turto užvaldymas staigiu judesiu išplėšiant turtą iš nukentėjusiojo rankų ir jį užvaldant paprastai kvalifikuojamas kaip vagystė, jeigu prieš tai nebuvo veiksmų, kurie atitinka psichinio smurto požymiams. Tačiau jei prieš užvaldant turtą arba turto užvaldymo metu nukentėjusysis rankomis ar

kūnu pastumiamas, tokia veika priklausomai nuo konkrečių aplinkybių (stūmimo jėga, padariniai) jau gali atitikti plėšimo nusikaltimo požymiams, kadangi stūmimas gali būti pripažintas viena iš fizinio smurto pavartojimo formų. Veika gali būti vertinama kaip plėšimas ir tuomet, jei panašaus pobūdžio smurtiniai veiksmai prieš nukentėjusįjį buvo padaryti iš kart po to, kai turtas buvo užvaldytas siekiant išlaikyti užvaldytą turtą, jei kaltininkas dar neturėjo realios galimybės turtu naudotis ar disponuoti. Šiuo atveju vagystė perauga į plėšimą.¹⁵⁰ Bendrai, tiek vagystė, tiek ir plėšimas yra materialiosios nusikalstamos veikos sudėtys, ir nusikaltimas laikomas baigtu nuo momento, kai kaltininkas turi realią galimybę elgtis su pagrobtu turtu savo nuožiūra.

Turto prievartavimas – nusikaltimas labai artimas plėšimui, kadangi abu juos sieja tie patys sudėties požymiai – prievarta ir grasinimai. Abiem atvejais nukentėjusiajam gali būti pareikštas turtinis reikalavimas, grasinama ir imamasi fizinės prievartos.¹⁵¹

Turto prievartavimo ir plėšimo atskyrimo formaliausias pagrindas – šių nusikaltimų sudėtys. Plėšimas – materialus sudėtis, todėl nusikaltimas laikomas baigtu nuo momento, kai kaltininkas turi realią galimybę elgtis su pagrobtu turtu savo nuožiūra. Tuo tarpu turto prievartavimas – formali nusikaltimo sudėtis ir nusikaltimas laikomas baigtu nuo to momento, kai grasinant, šantažuojant ar panaudojant kokią kitą prievartą yra pateikiamas reikalavimas perduoti turtą, teisę į turtą ar atlikti kitus turtinio pobūdžio veiksmus. Todėl faktas, kad nukentėjusysis dar nespėjo įvykdyti keliamų reikalavimų, veikos kvalifikavimui reikšmės neturi.

Norint atriboti plėšimą nuo turto prievartavimo reikia atsižvelgti į esminius juos skiriančius požymius. Vienas tokių išskirtinių požymių - nusikaltimo dalykas. Plėšimo dalyku gali būti paprastai tik materialus kilnojamasis turtas (o prieš tai darbe jau minėtais atvejais ir tam tikras nekilnojamasis turtas), o prievartavimo – bet kokia turtinė nauda. Ir jeigu byloje nustatoma, kad kaltininko veika nukreipta ne į materialaus daikto užvaldymą, bet į turtinės naudos gavimą kaip nors kitaip – tai jau pagrindas veikai kvalifikuoti kaip turto prievartavimui.

Kitas atribojantis prievartavimą nuo plėšimo požymis – naudojamos psichinės prievartos pobūdis. Plėšimas gali būti susijęs tik su grasinimu panaudoti fizinį smurtą, o turto prievartavimas paprastai susijęs su platesnio pobūdžio psichine prievarta, ir čia galimi ne tik grasinimai fiziniu smurtu, bet ir grasinimai sunaikinti ar sugadinti turtą, paskelbti tam tikras kompromituojančias žinias, o taip pat ir kitokio pobūdžio psichine prievarta.

¹⁵⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr.2K-251/2004. Taip pat žiūrėti: 1998 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr.19 „Dėl teismų praktikos sukčiavimo ir turto pasisavinimo arba iššvaistymo baudžiamosiose bylose „, . 5 punktas.

¹⁵¹ Plačiau apie turtprievartavimą žiūrėti: O.Fedosiuk. Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas. Monografija. Vilnius. 2002. P. 193.

Tačiau jeigu kaltininkas vienu metu grasina ir fiziniu smurtu, ir kuo nors dar – tai nepaneigia plėšimo sudėties. Tuomet atribojimą lems kitas aspektas – laikas, kada kaltininkas ketina užvaldyti turtą ir įvykdyti savo grasinimą. Primintina, kad veika gali būti pripažįstama plėšimu tik tuomet, kai siekiama pagrobtį turtą grasinant fizinį smurtą panaudoti tuoj pat. Turto prievartavimo sudėtis neribojama laiko požymiu. Todėl jeigu kaltininko tyčia nukreipta į ateitį – tai yra pagrindas taikyti turto prievartavimo sudėtį. Laiko požymis yra svarbus atribojimui ir tuomet, kai susiduriama su fizinio smurto panaudojimu. Plėšikas fizinį smurtą naudoja norėdamas tuoj pat užvaldyti materialųjį turtą ir tuo siekia įveikti nukentėjusiojo pasipriešinimą, o prievartautojas fiziniu smurtu gali versti atlikti turtinį veiksma, pavyzdžiui, pasirašyti dokumentą ar suteikti paslaugą, tiek tuoj pat, tiek ir ateityje.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senatas nurodė, kad atribodami plėšimo ir turto prievartavimo nusikaltimus „teismai turi atsižvelgti į tai, kad turto prievartautojas paprastai nurodo reikalavimo motyvą, priežastį, už ką reikia mokėti, ir paprastai pats turto nepaima, o siekia, kad nukentėjusysis savo veiksmais patenkintų jo reikalavimą.“¹⁵² Tokie reikalavimo motyvai yra svarbūs kvalifikuojant veika, tačiau vien tik jais vadovautis negana, kadangi ir plėšikas gali iš nukentėjusiojo pareikalauti, kad pastarasis įvykdytų jo reikalavimą – tarkime, atiduotų raktelius ir išliptų iš automobilio. Paminėtina ir tai, kad turto užvaldymo nusikaltimo padarymo metu faktai nebūtinai reikš plėšimą, jeigu bus aplinkybių, parodančių, kad turtinis reikalavimas pagal kaltininko sumanymą neapsiribojo vien tik veikos darymo laiku, bet ir buvo nukreiptas į ateitį. Teismų praktikoje pasitaiko problemų nustatinėjant priežastinį ryšį tarp nusikalstamos veikos ir padarinių. Plėšimo atveju reikia įrodyti, kad būtent dėl kaltininko grasinimų panaudoti fizinį smurtą, ar dėl jo panaudojimo, ar dėl kitokio galimybės priešintis nukentėjusiajam asmeniui atėmimo buvo pagrobtas svetimasis kaltininkui turtas. Akcentuotina tai, kad pareikalavus perduoti konkretų turtą, nurodant reikalavimo motyvą ar pagrindą, iš karto pavartojamas smurtas ir dėl to nukentėjusysis tuoj pat perduoda reikalaujamą turtą ar jo dalį – tokia veika kvalifikuotina tik kaip turto prievartavimas, o ne plėšimas. Aukščiausiojo Teismo senatas nurodė, kad „kai iškart pavartojamas smurtas ir dėl to nukentėjusysis tuoj pat perduoda reikalaujamą turtą ar jo dalį, tokia veika kvalifikuojama tik kaip turto prievartavimas. <...> Tačiau, kai pareikalvęs perduoti vienokį turtą ir jo negavęs, kaltininkas tuo pačiu pretekstu, pavartojęs smurtą ar jo

---

¹⁵² 1996 m. birželio 21 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 43 „Dėl teismų praktikos nagrinėjant turto prievartavimo baudžiamąsias bylas „.

nepavartojęs, tuoj pat pats paima kitokį turtą, veika kvalifikuotina iš sutapties...¹⁵³ – kaip turto prievartavimas ir plėšimas (jei be smurto - vagystė).

Praktikoje nereti atvejai, kai vienas nusikaltimas perauga į kitą – tuomet būna realioji turto prievartavimo ir plėšimo sutaptis. Galimas tiek turto prievartavimo peraugimas į plėšimą, tiek ir plėšimo peraugimas į turto prievartavimą. Paprastai pastarasis būna tada, kai asmens, padariusio plėšimą, netenkina užvaldyto turto vertė ir jis dar pareiškia nukentėjusiajam turtinį reikalavimą, kuris turi būti įvykdytas ateityje. Tais atvejais, kai asmeniui, darančiam plėšimą, nepavyksta užvaldyti turto ir dėl to jis pradeda reikalauti perduoti turtą vėliau – veika kvalifikuojama kaip pasikėsینimo padaryti plėšimą ir turto prievartavimo sutaptis.

Bendrai, siekiant teisingai kvalifikuoti nagrinėjamas veikas ir atriboti jas vieną nuo kitos, teisininkas dr. O.Fedosiuk siūlo suformuluoti sekančią taisyklę: „kai vieninga tyčia padaryta veika vienu metu atitinka turto prievartavimo ir plėšimo požymius, turėtų būti taikoma visais požymiais siauresnė plėšimo sudėtis“.¹⁵⁴ Tačiau praktikoje tokia griežta taisyklė, galbūt, ne visuomet gali būti tinkama, kadangi ji veikos kvalifikavimo proceso metu sudarytų galimybę kaltinamajam manipuliuoti veikos požymiais. Tokiu būdu įmanomos situacijos, kai pernelyg nesigilinant į veikos sudėtingesnius požymius – ji paprasčiausiai būtų tiesiog kvalifikuota kaip plėšimas. Bet visgi pripažintina, kad tam tikrais atvejais ši siūloma taisyklė galėtų pasitarnauti kaip išėities pozicija.

Užsienio šalių baudžiamieji įstatymai savitai apibrėžia turto prievartavimo nusikaltimo sudėtį. Vienų šalių įstatymai, be turto prievartavimo, numato taip pat ir atskirą šantažo sudėtį. Taip yra įtvirtinta Danijos, Olandijos, Prancūzijos baudžiamuosiuose įstatymuose. Kitų žalių baudžiamuosiuose įstatymuose sukonstruotos bendros turto prievartavimo sudėtys, kurios apima ir šantažo veikas. Taip yra Vokietijoje, Italijoje, Švedijoje, Suomijoje. O Belgijos BK iš viso neišskiria turto prievartavimo kaip atskiro nusikaltimo, o tokios veikos atvejai kvalifikuojami kaip smurtinės vagystės rūšis.¹⁵⁵ Pagal Vokietijos BK turto prievartavimą padaro tas, kas, siekdamas turtinės naudos sau ar tretiems asmenims, prievarta arba grasinimais tam tikru blogiu neteisėtai verčia kitą asmenį veikti ar susilaikyti nuo kokių tai veiksmų bei tuo padaro žalą nukentėjusiojo ar kito asmens turtui. Vokietijos BK numato ir plėšikiškojo prievartavimo sudėtį, kurio sudėtyje minimos tos pačios prievartos priemonės kaip ir plėšimo atveju t.y. prievarta prieš asmenį arba grasinimas tiesioginiu pavojumi gyvybei ar sveikatai. Pažymėtina, kad plėšikiško prievartavimo dalyku negali būti kilnojamasis daiktas, bet turi būti siekiama kitos turtinės naudos. Tai yra šios veikos atribojimo nuo plėšimo kriterijus. Šveicarijos BK

¹⁵³ 1996 m. birželio 21 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr. 43 „Dėl teismų praktikos nagrinėjant turto prievartavimo baudžiamąsias bylas „ .

¹⁵⁴ O.Fedosiuk. Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas. Monografija. Vilnius. 2002. P. 222.

¹⁵⁵ O.Fedosiuk. Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas. Monografija. Vilnius. 2002. P. 49.

156 straipsnyje reglamentuota, kad turto prievartavimą padaro tas, kas, turėdamas neteisėtą tikslą praturtėti bei panaudodamas smurtą ar grasindams žalos grėsme, verčia ką nors elgtis taip, kad nukentėjusiajam asmeniui būtų padaryta turtinė žala.¹⁵⁶ Šiame straipsnyje numatyta nuoroda, kad turto prievartavimas, susijęs su fizinio smurto panaudojimu ar grasinimu panaudoti, baudžiamas taip pat kaip plėšimas. Todėl šių nusikaltimų esminiai skirtumai – plėšimas nukreiptas į kilnojamojo daikto užvaldymą, o jo užvaldymo priemonės apsiriboja fiziniu smurtu ir grasinimu tuoj smurtauti. O prievartavimu gali būti verčiama praturtinti kaltininką bet kokia forma, grasinama gali būti įvairesniu blogiu nei plėšimo atveju, bei grasinimas gali būti nukreiptas į ateitį ir naudos siekiama nebūtinai iš karto. Švedijos BK plėšimą reglamentuoja gana plačiai. Tačiau palyginti su turto prievartavimo sudėtimi, plėšimo nusikaltimo padarymo būdas suformuluotas siauriau: fizinis smurtas ar grasinimas tuoj pat jį panaudoti. Tai yra vienintelis skirtumas nuo turto prievartavimo, kuris apibūdintas plačiu prievartos požymiu. Pagal Danijos BK plėšimas labai panašus į turto prievartavimą. Esminis skirtumas – siauresnis grasinimo pobūdis, būdingas plėšimui (nedelsiant panaudoti fizinį smurtą). Teisininko dr. O.Fedosiuk nuomone „galima padaryti išvadą, kad tiek Danijos, tiek ir kitų Skandinavijos šalių baudžiamieji įstatymai plėšimą traktuoja kaip specialiąją turto prievartavimo normą.“¹⁵⁷ Rusijos baudžiamojoje teisėje turto prievartavimo ir plėšimo skirtumai aiškinami tradiciškai, t.y pabrėžiama, kad turto prievartavimui būdingas grasinimas panaudoti fizinį smurtą ne iš karto, bet po tam tikro laiko.

---

¹⁵⁶ Ugolovnyj Kodeks Šveicariji. Moskva. 2000.

¹⁵⁷ O.Fedosiuk. Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas. Monografija. Vilnius. 2002. P. 53.

IŠVADOS

1. Istorinė plėšimo teisinės sampratos raidos analizė parodo, kad plėšimas jau buvo žinomas Senovės Romoje, tačiau pati sąvoka suformuluota germanų teisės, kur jau skiriamas aiškus atirbojimas tarp atviro plėšimo bei atvirosios vagystės.

2. Tradiciškai baudžiamosios teisės teorijoje plėšimas yra priskiriamas prie turto pagrobimais laikomų veikų. Pagal Lietuvos Respublikos Baudžiamojo Kodekso 180 straipsnį plėšimu laikomas svetimo turto pagrobimas, panaudojant fizinį smurtą, ar grasinant tuoj pat jį panaudoti arba kitaip atimant galimybę nukentėjusiajam asmeniui priešintis. Kitų užsienio šalių baudžiamieji įstatymai taip pat panašiai apibrėžia plėšimo sąvoką, išskirdami svetimo turto pagrobimo, užpuolimo, prievartos panaudojimo, pavojingumo požymius.

3. Pagal darbe nagrinėtų šalių baudžiamuosius įstatymus, plėšimas yra vienas pavojingiausių nusikaltimų nuosavybei ir tai atspindi jo kėsಿನimosi objektai, kur pagrindiniu, tiesioginiu objektu yra konkreti nuosavybė, o papildomuoju – asmens sveikata. Grėsmės sveikatai sudarymas plėšimo sudėtyje yra priemonė, naudojama siekiant įgyti svetimą turtą. Tiek Lietuvos, tiek ir kitų užsienio šalių plėšimo dalyku gali būti tik svetimas turtas.

4. Plėšimo pagal Lietuvos ir kitų užsienio šalių baudžiamuosius įstatymus nukentėjusiuoju visada yra asmuo, nepriklausomai nuo jo amžiaus, fizinės ar psichinės būklės, pilietybės ir kitų aplinkybių, - turto savininkas, valdytojas ar kitas asmuo, kuriam laikinai patikėtas turtas.

5. Objektyviajai plėšimo pusei pagal LR BK būdinga tai, kad jis padaromas aktyviais veiksmais, o būtent – fiziniu smurtu, grasinimu tuoj pat jį panaudoti arba kitaip atimant galimybę priešintis nukentėjusiajam. Visi šie požymiai yra lygiaverčiai. Analogiškai šie požymiai numatyti ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose, akcentuojamas netikėtas ir staigus smurto panaudojimas prieš nukentėjusįjį ir grasinimo realumas bei išskiriamas psichinio smurto nedelsiant panaudojimas, pavojingas ne tik sveikatai, bet ir gyvybei. Padariniai yra būtinasis nusikaltimo, numatyto pagal LR BK 180 straipsnį, sudėties požymis. Nagrinėjamo plėšimo nusikaltimo atveju padariniai yra žala nuosavybei, o sveikatai padaryta žala - nėra būtinuoju požymiu. Taip pat tarp nusikalstamos veikos ir padarinių privalo egzistuoti būtinasis priežastinis ryšys. Pačioje plėšimo normos dispozicijoje pavojingo gyvybei ar sveikatai smurto požymis numatytas Rusijos, Vokietijos, Ukrainos, Estijos baudžiamuosiuose įstatymuose. Lietuvos, Baltarusijos, Latvijos, Danijos, Ispanijos, Švedijos baudžiamuosiuose įstatymuose šis požymis į dispozicijos formuluotę nėra įtrauktas.

6. LR BK numatyta plėšimo sudėtis yra materialioji, todėl būtinuoju objektyviosios pusės požymiu yra ne tik pati veika, bet ir jos padariniai – turto užvaldymas. Materialioji plėšimo sudėtis yra numatyta daugelyje užsienio šalių baudžiamųjų įstatymų, tačiau Rusijos, Ukrainos baudžiamieji įstatymai įtvirtina formaliąją plėšimo nusikaltimo sudėtį – nusikaltimas čia laikomas baigtu nuo užpuolimo momento, nepriklausomai ar kaltininkui pavyko pagrobti svetimą turtą ar ne.

7. Už veiką, numatytą LR BK 180 straipsnyje baudžiamojon atsakomybėn gali būti patrauktas tik fizinis asmuo, sulaukęs 14 metų amžiaus, pakaltinamas ar ribotai pakaltinamas. Skirtingai nuo Lietuvos, kai kurių šalių baudžiamuosiuose įstatymuose reglamentuota, kad ribotas pakaltinamumas yra atleidimo nuo bausmės pagrindas – Danijoje, Švedijoje, Olandijoje. Vokietijoje – tai pagrindas švelninti bausmę. Užsienio šalių įstatymai numato skirtingas už plėšimą baudžiamojon atsakomybėn trauktino asmens amžiaus ribas: 14 metų – Ukraina, Rusija, Vokietija, 15 metų – Švedija, Danija, 12 metų – Olandija, 13 metų – Prancūzija.

8. Pagal Lietuvoje reglamentuotus baudžiamuosius įstatymus plėšimas yra tyčinis nusikaltimas, padaromas tik tiesiogine tyčia. Toks pats reglamentavimas sutinkamas ir kitų užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Veikos savanaudiškumo motyvas, tikslas itin akcentuojami Rusijos, Ukrainos BK.

9. LR BK 180 straipsnis nustato 5 plėšimą kvalifikuojančius požymius. Kiekviena užsienio šalis taip pat nurodo tam tikrus plėšimą kvalifikuojančius požymius. Tiek Lietuvoje, tiek ir kitose užsienio šalyse yra ir bendrų, ir specifinių plėšimą kvalifikuojančių požymių, kurie nulemti šalių individualiu požiūriu į šios veikos padarymo būdo pavojingumą.

10. Paminėtina, kad kaip plėšimą kvalifikuojantis požymis nėra numatytas įsibrovimas į saugyklą ar saugomą teritoriją. Manychiau, įstatymų leidėjo įtvirtinta nuostata, kad kvalifikuojančiu plėšimo požymiu nėra įvardinta nei saugykla, nei saugoma teritorija, o išskiriama tik patalpa – nėra teisinga. Todėl vertėtų pagalvoti apie BK 180 straipsnio pakeitimą, nustatant, kad plėšimą kvalifikuotų ir įsibrovimas į saugyklą ar saugomą teritoriją.

11. Plėšimas ir į jį panašios nusikalstamos veikos atibojamos analizuojant visas konkrečios veikos aplinkybes, nustatant nusikaltimo dalyką, įvertinant tos veikos objektyviąją pusę - smurtinį ar nesmurtinį veikos pobūdį, naudojamos psichinės prievartos pobūdį, laiką kada kaltininkas ketino įvykdyti savo grasinimą ar užvaldyti turtą bei atrenkant kvalifikavimui reikšmingus bei atmetant nereikalingus požymius.

Baudžiamoji atsakomybė už plėšimą pagal Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių baudžiamuosius įstatymus

SANTRAUKA

Nepaisant griežtos teisinės apsaugos didžiąją dalį visų nusikalstamų veikų sudaro nusikalstamos veikos nuosavybei. Plėšimas pagal savo pavojingumo laipsnį priskiriamas pavojingiausiems nusikaltimams nuosavybei. Tinkamas baudžiamųjų įstatymų taikymas, teisingas šių nusikaltimų kvalifikavimas bei teisingas bausmių skyrimas už padarytas nusikalstamas veikas buvo ir išlieka viena svarbiausių praktinių problemų.

Darbe analizuojami baudžiamosios atsakomybės už plėšimą aspektai pagal Lietuvoje galiojančius baudžiamuosius įstatymus bei lyginama su kai kurių užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose reglamentuota baudžiamąja atsakomybe. Minėtam tikslui pasiekti analizuojama plėšimo samprata, jo teisinė prigimtis, reglamentavimo Lietuvos baudžiamuosiuose įstatymuose raida, tokių nusikaltimų objektas ir dalykas, objektyvieji ir subjektyvieji požymiai bei subjekto ypatumai. Darbe bandyta atskleisti teorinę plėšimo nusikaltimo pusę Lietuvoje ir užsienio šalyse bei atkreipti dėmesį į kai kurias išskylančias praktines šio nusikaltimo kvalifikavimo problemas. Kadangi užvaldant turta plėšimo būdu yra panaudojamas smurtas arba atsiranda kiti neigiami padariniai – darbe aptariami ir plėšimą kvalifikuojantys požymiai, esminiai plėšimo atskyrimo nuo kitų nusikaltimų nuosavybei aspektai bei trumpai apžvelgiama bausmė už šiuos pavojingus nusikaltimus. Greta Lietuvos Respublikos Baudžiamajame Kodekse reglamentuotos plėšimo nusikaltimo sudėties aptariami ir kai kurių užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose numatytos šios nusikalstamos veikos požymiai. Rašant darbą remtasi įvairių laikotarpių Lietuvos ir užsienio šalių baudžiamaisiais įstatymais bei kitais teisės aktais, baudžiamosios teisės specialistų mokslo darbais, straipsniais teisinėje literatūroje, o taip pat ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimais ir oficialiais išaiškinimais bei atskirų Lietuvos teismų praktika baudžiamosiose bylose.

Criminal responsibility for robbery according to the Lithuanian and foreign countries criminal legislation

SUMMARY

Irrespective of strict legal protection, the greatest part of all criminal acts are crimes against ownership. Robbery is considered the most dangerous of all crimes against ownership. The due application of criminal laws, correct qualification and just imposition of penalties for these criminal acts were, and still is, one of the major practical problems.

In this thesis, aspects of criminal responsibility for robbery according to the criminal laws of Lithuania are analyzed, and they are compared with criminal responsibility as consolidated in the laws of certain foreign countries. To achieve this, the concept and the legal nature of robbery are analyzed, as well as the development of the respective legal regulation in the criminal laws of Lithuania, the subject matter of such crimes, the objective and subjective features of such crimes, and also the peculiarities of their subject. It is attempted to reveal the theoretical side of robbery in Lithuania and abroad, and to pay attention to certain practical problems of qualification of such crimes. When property is occupied by means of robbery, violence is done, and other negative consequences take place, therefore, in the thesis, features qualifying robbery and essential aspects that distinguish robbery from other crimes against ownership are discussed, as well as brief discussion of penalties for these dangerous crimes is presented. Besides *corpus delicti* of this crime as consolidated in the Criminal Code of the Republic of Lithuania, features of the respective crimes, as described in the criminal laws of other countries, are also discussed.

In writing the thesis, Lithuanian and foreign criminal legislation has been employed, as well as works of experts in the field of criminal law, other legal literature (articles). Resolutions and official interpretations of the Senate of the Supreme Court and judicial practice (when deciding criminal cases) in the courts of Lithuania also was used.

PANAUDOTŲ ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Įstatymai ir kiti teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. Vilnius. 2003.
2. Lietuvos Respublikos Baudžiamasis Kodeksas. Vilnius. 2005.
3. Lietuvos Respublikos Baudžiamojo Proceso Kodeksas. Vilnius. 2006.
4. Lietuvos Respublikos Civilinis Kodeksas. Vilnius. 2001.
5. Lietuvos Respublikos Administracinių Teisės Pažeidimų Kodeksas. Vilnius. 2004.
6. Lietuvos Respublikos pagrindiniai įstatymai. Oficialių dokumentų tekstai su pakeitimais ir papildymais. Vilnius. Saulužė. 2000.
7. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo, pataisos darbų ir baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo“. V.Ž. 1994. Nr.60-1182.
8. Lietuvos Respublikos 2003 m. liepos 4 d. įstatymas Nr.IX-1706. V.Ž. 2003. Nr.74-3423.
9. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1996 m. spalio 28 d. įsakymas Nr. 542 „Dėl 10-os redakcijos tarptautinės statistinės ligų ir sveikatos problemų klasifikacijos (TLK-10) įvedimo“. V. Ž. 2001. Nr.50-758.
10. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2003 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. V-298/158/A1-86 patvirtintos sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklės. V.Ž. 2003. Nr.52-2357.
11. Lietuvos Respublikos sprogmenų apyvartos kontrolės įstatymas. V.Ž. 2003. Nr.17-701.
12. Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymas. V.Ž. 2002. Nr. 13-467.
13. 1903 m. Baudžiamasis Statutas su papildomaisiais baudžiamaisiais įstatymais ir komentarais. D.Gutmano knygynas. Kaunas. 1934.
14. Ugolovnyj Kodeks Respubliki Belarusj. Minsk. 2003.
15. Ugolovnyj Kodeks Estonskoj Respubliki. Tallinn. 1998.
16. Ugolovnyj Zakon Latvijskoj Respubliki. Riga. 2003.
17. Ugolovnyj kodeks Daniji. Sankt-Peterburg. 2001.
18. Ugolovnyj kodeks Ispaniji. Moskva. 1998.
19. Ugolovnyj kodeks Rossijskoj Federaciji. Oficialnyj tekst. Moskva. 2004.
20. Ugolovnyj kodeks Šveciji. Moskva. 2000.

21. Uголовnyj kodeks FRG. Moskva. 2000.
22. Uголовnyj Kodeks Šveicariji. Moskva. 2000.
23. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija. Žmogaus teisės: Tarptautinių dokumentų rinkinys. Vilnius. 1991.

Specialioji literatūra

24. Andriulis V., Maksimaitis M., Pakalniškis V., Pečkaitis J.S., Šenavičius A. Lietuvos teisės istorija. Vilnius. 2002.
25. Andriulis V. Baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso bruožai Lietuvoje XV a. (Kazimiero teisyne). Teisės bruožai Lietuvoje XV-XIX a. Vilnius. 1980.
26. Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis. Vilnius. 2003.
27. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. I knyga. Vilnius. 2001.
28. Civilinė teisė. Kaunas. 1997.
29. Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius. 1998.
30. Fedosiuk O. Nuosavybė ir turtas Civiliniame ir Baudžiamajame Kodeksuose. Jurisprudencija. 2002, t.28 (20).
31. Fedosiuk O. Turtinė nauda kaip nusikalstamos veikos dalykas: sisteminė normų analizė. Jurisprudencija. 2004, t.60 (52).
32. Fedosiuk O. Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas. Monografija. Vilnius. 2002.
33. Gauchman L.D., Maksimov S.V. Uголовnoje pravo. Osobennaja častj. Moskva. 2004.
34. Ignatov A.N. Uголовnoje pravo Rossiji. Tom 2. Osobennaja častj. Moskva. 2000.
35. Jovaišas K. Nusikaltimai nuosavybei. Teisės problemos. Nr.3. 1995.
36. Kočoj S.M. Otvestvennostj za korystnyje prestuplenija protiv sobstvennosti. Moskva. 2000.
37. Komentarij k uголовnomu kodeksu Rossijskoj Federacijji. Moskva. 1997.
38. Kriger G.A. Kvalifikacija chiščenij socialističeskogo imuščestva. Moskva. 1971.
39. Kurs uголовnogo prava. Tom 3. Osobennaja častj. Moskva. 2002.
40. Lietuvos Respublikos Baudžiamojo Proceso Kodekso komentaras. Vilnius. 2003.
41. Lietuvos TSR Baudžiamojo Kodekso komentaras. Vilnius. 1989.
42. List F. Učebnik uголовnogo prava. Osobennaja častj. Moskva. 1905.
43. Lopašenko N.A. Prestuplenija protiv sobstvennosti. Moskva. 2005.

44. Namų advokatas. Vilnius. 2002.
45. Nekrošius I., Nekrošius V., Vėlyvis S. Romėnų teisė. Vilnius. 1999.
46. Nikiforov B.S., Rešotnikov F.M. Sovremennoje amerikanskoje ugolovnoje pravo. Moskva. 1990.
47. Novoje ugolovnoje pravo Rossiji. Učebnoje posobije. Osobennaja častj. Moskva. 1996.
48. Pavilionis V. Baudžiamųjų įstatymų reformos Lietuvos Respublikoje problemos. Teisė. Nr.26.
49. Piesliakas V. Mokymas apie nusikaltimą ir nusikaltimo sudėtį. Vilnius. 1996.
50. Piesliakas V. Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Vilnius. 2006.
51. Stankevičius V. Baudžiamoji teisė. Paskaitos. Kaunas. 1925.
52. Tarybinė baudžiamoji teisė. Bendroji dalis. Vilnius. 1972.
53. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius. 1985.
54. Ugolovnoje pravo Ukrainy. Osobennaja častj. Kijev. 2003.
55. Ugolovnoje pravo zarubežnych gosudarstv. Osobennaja častj. Moskva. 2004.
56. Žalinskij A.E. Sovremennoje nemeckoje ugolovnoje pravo. Moskva. 2004.

Teismų praktika

57. 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr.52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“.
58. 2004 m. birželio 18 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr.46 „Dėl teismų praktikos nusikaltimų žmogaus gyvybei bylose“.
59. 1996 m. birželio 21 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr.43 „Dėl teismų praktikos nagrinėjant turto prievartavimo baudžiamąsias bylas“.
60. 1998 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr.19 „Dėl teismų praktikos sukčiavimo ir ir turto pasisavinimo arba iššvaistymo baudžiamosiose bylose“.
61. 1999 m. birželio 18 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato nutarimas Nr.18 „Dėl teismų praktikos nužudymų bylose“.
62. Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga, patvirtinta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimu Nr.52.
63. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-20/2006.
64. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-251/2004.
65. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-236/2004.
66. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-583/2003.

67. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-1066/2001.
68. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-105/2004.
69. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-1039/2001.
70. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-661/2002.
71. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-688/2002.
72. Baudžiamoji byla Nr.1-691-111/2006.
73. Baudžiamoji byla Nr.1-01114-376/2005.
74. Baudžiamoji byla Nr.1-00821-376/2005.
75. Baudžiamoji byla Nr.1-01186-536/2005.
76. Baudžiamoji byla Nr.1-809-536/2006.
77. Baudžiamoji byla Nr.1-1368-111/2006.
78. Baudžiamoji byla Nr.1-765-111/2006.
79. Baudžiamoji byla Nr.1-01331-111/2005.
80. Baudžiamoji byla Nr.1-00733-376/2005.
81. Baudžiamoji byla Nr.1-00669-376/2005.
82. Baudžiamoji byla Nr.1-00737-111/2005.
83. Baudžiamoji byla Nr.1-00855-536/2005.